

Henrik Dam
Finn Taksøe-Jensen

Dit testamente

Kan det give tryghed
for dig og din familie?

Nyt Juridisk Forlag
2003

Dit testamente
Kan det give tryghed for dig og din familie?
af Henrik Dam & Finn Taksøe-Jensen

1. udgave, 2. oplag

© 2003 EDC-gruppen a/s & Nyt Juridisk Forlag

Omslag: EDC-gruppen a/s
Redaktion: Bente Hallberg/Johannes Andersen/Allan Bjørn
Tryk: Narayana Press, Gylling
Indbinding: Damm's Forlagsbogbinderi, Randers

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele heraf er ifølge gældende dansk lov eller ophavsret ikke tilladt uden EDC-gruppen a/s's & Nyt Juridisk Forlags skriftlige samtykke ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Printed in Denmark 2003
ISBN 87-89319-82-6

Nyt Juridisk Forlag
Lyngbyvej 17
Postboks 2702
2100 København Ø

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: fl@djoef.dk
Homepage: www.djoef-forlag.dk

Indhold

KAPITEL 1	
Hvorfor skrive testamente?	1
KAPITEL 2	
Familienøgle til de 12 arveretlige familiegrupper	7
Vores 12 arveretlige familiegrupper	8
KAPITEL 3	
Arveretten i de 12 familiegrupper	17
1. Familiegruppe: Enlige med livsarvinger	17
2. Familiegruppe: Enlige med arvinger i 2. arveklasse .	23
3. Familiegruppe: Enlige med arvinger i 3. arveklasse .	27
4. Familiegruppe: Enlige uden slægtsarvinger	32
5. Familiegruppe: Barnløse ægtefæller	34
6. Familiegruppe: Ægtefæller, der alene har fællesbørn	45
7. Familiegruppe: Ægtefæller, der alene har særbørn	59
8. Familiegruppe: Ægtefæller, der både har fællesbørn og særbørn	74
9. Familiegruppe: Ugifte samlevende, der er barnløse .	87
10. Familiegruppe: Ugifte samlevende, der har børn . . .	91
11. Familiegruppe: Enker og enkemænd i uskiftet bo	99
12. Familiegruppe: Enker og enkemænd, der ikke er i uskiftet bo	106

Indhold

KAPITEL 4

Sikring af arven for arvingerne	111
1. Skal arvingernes arv gøres til særeje?	111
2. Båndlæggelse af arven ved at denne sættes fast for din arving	121

KAPITEL 5

Begrænsning af arvestridigheder	125
1. Fordeling af boets ting	125
2. Forskrift om bobestyrerbehandling	132

KAPITEL 6

Bestemmelser om forældremyndighed	135
--	-----

KAPITEL 7

Hvem arver livsforsikringssummer og kapitalpensioner m.v.	139
Ordforklaring	147

Forord

En række undersøgelser viser, at der er stort behov for, at langt flere end hidtil får skrevet testamente og enkelte tillige ægtepagt. De væsentligste grunde dertil er:

- de fleste ved ikke, hvem der i virkeligheden vil arve deres værdier,
- det kniber for mange at få sig taget sig sammen til at skabe den tryghed, et testamente m.v. vil give for dem selv og deres familie,
- en del holder sig nok også tilbage på grund af udgiften ved at få det gjort,
- endelig er døden i den vestlige verden ofte noget, man helst undgår at se i øjnene.

Meningen med denne bog er, at læseren selv skal kunne vurdere, hvad der vil ske uden testamente, og hvad der kan vindes ved at få det skrevet.

Da reglerne på en række punkter virkelig er indviklede, har vi som noget nyt forsøgt at lette tilegnelsen ved en usædvanlig lang række illustrationer med praktiske eksempler. Vi håber, at dette tiltag kan give større klarhed, bedre indsigt og forenkling.

Til sidst et hjertesuk: Skriv ikke testamente selv og heller ikke med brug af formularer fra internettet uden et personligt møde med en advokat. Det er nødvendigt, at en specialist tager hånd om din og din families situation. Alle undersøgelser viser, at man ikke selv kan gøre det, uden at det går galt.

Hvert års ændringer i bundfradrag og afgiftsfri gavebeløb kan findes på: www.toldskat.dk.

Bogens udgivelse sker efter et samarbejde mellem EDC-mæglernes sekretariat og Nyt Juridisk Forlag.

Oktober 2002

Henrik Dam & Finn Taksø-Jensen

KAPITEL 1

Hvorfor skrive testamente?

Omkring halvdelen af det, der hvert år arves, går i andre lommer, end den afdøde i virkeligheden ønskede. Dette skyldes først og fremmest, at de fleste ikke ved, hvordan deres formue bliver fordelt efter deres død. Vores arvelov passer nemlig ikke længere til de almindelige ønsker om fordeling af arven, der er typiske i vores mange nye familiedannelser. Det er derfor nødvendigt for mange flere af os at skrive testamente for at få en rigtig fordeling af arven.

Selvom der nu skrives ca. 38.000 nye testamenter årligt, viser en række beregninger, at yderligere mindst 1 mio. personer ville skrive testamente, hvis de vidste, hvad der ville kunne opnås derved i forhold til deres familiers situation uden testamente.

Formålet med denne bog er, at du selv vil kunne beregne, hvad der sker med din formue ved din død, hvis du ikke har skrevet testamente. Endvidere vil du kunne se, hvad du kan opnå i en række forskellige henseender ved at skrive et testamente.

Når et testamente skal skrives, vil det være klogest at gå frem på følgende måde:

- en advokat skal forestå arbejdet med at skrive testamentet. Han eller hun vil først anmode dig om at fremsende kopier af en række nødvendige dokumenter, herunder tidligere testamenter, ægtepagter, boopgørelser, adoptionsbevillinger, skøder, depoter, bankkonti, pensionsordninger m.v. samt en oversigt over din families sammensætning og en angivelse af dine hovedønsker,
- til det første møde, der normalt varer fra 1½ til 2½ time, gennemdrøftes alle foreliggende spørgsmål, hvoraf hen-

ved $\frac{3}{4}$ vil vise sig at være nye for dig, og der oprettes en skitse til testamente og eventuelt tillige en ægtepagt samtidig med, at advokaten indgående forklarer, hvordan hver enkelt bestemmelse i testamentet vil virke,

- advokaten udarbejder et mødereferat og et udkast til testamente og eventuel ægtepagt og sender disse papirer til dig med angivelse af foretagne ændringer samt valgmuligheder, hvor en endelig beslutning ikke blev truffet på mødet,
- ca. 75% af sagerne kan derefter afsluttes efter en telefonisk drøftelse, mens det i ca. 25% af sagerne er nødvendigt at afholde et nyt møde af en varighed, der gennemsnitligt vil være en $\frac{1}{2}$ til $\frac{2}{3}$ time.

Derefter modtager du fra advokaten dokumenterne. Skal der også oprettes ægtepagt, skal du tilbagesende denne i underskrevet stand til advokatkontoret, der derefter sørger for tinglysning. Når et testamente er skrevet, bør det underskrives for en notar. Notaren er en person på det stedlige dommerkontor. Man kan frit vælge, hvilket dommerkontor man vil benytte. Er man imidlertid syg eller af anden grund forhindret i at møde på dommerkontoret, kommer den lokale notar efter anmodning til stede på din bolig eller på hospitalet eller plejehjemmet m.v.

Før testamentet underskrives hos notaren, skal du legitimere dig ved pas, førebevis eller lignende, eller hvis din advokat er med, ved at denne bekræfter, hvem du er. Når notaren efter en samtale med dig har besluttet, at testamentet kan underskrives, skal der både underskrives en original og en kopi. Kopien skal være skrevet på et særligt genpartspapir. Notaren bekræfter derefter ved sin påtegning på såvel testamentet som på kopien, at du var i stand til at handle fornuftmæssigt, at din identitet blev godtgjort samt datoen for underskriften.

Originalen sendes derefter – eventuelt efter anmodning – tilbage til advokaten til opbevaring. Kopien sættes ind i et ringbind og opbevares på dommerkontoret. I testamentets tekst findes en bestemmelse om, at kopien på dommerkontoret har samme gyldighed som originalen. På denne måde

sikres det, at testamentet stadig vil få betydning, selvom originalen bliver væk eller findes af nogen, der ikke kan lide testamentet, og tilintetgøres af dem.

Efter at testamentet er underskrevet, indberetter dommerkontoret dette til Centralregistret for Testamenter i København. Når du senere dør, forespørger den skifteret, der behandler dit dødsbo, i centralregistret, om du har skrevet testamente. Notartestamentet vil således altid komme til kendskab i dødsboet.

At skrive testamente for en familie kan aldrig gøres forsvareligt som rutinearbejde, således som tilfældet fx ofte er, når der skrives skøder. Nogle af de priser for testamentsoprettelse m.v., der for tiden reklameres for på internettet, taler derfor deres tydelige sprog om, hvad det er, der foregår.

En undersøgelse af testamenter for nylig har vist, at mange af de testamenter, der er skrevet i de senere år, mangler mere end det halve af, hvad der skulle have været med. Selvom du derfor allerede har skrevet testamente, kan det godt være, at du ved brug af denne bog vil opdage, at du i virkeligheden bør få skrevet et nyt testamente.

En særlig trafik på internettet består i, at private mod betaling kan trække en advokatudarbejdet model, som de så selv kan anvende uden sagkyndig bistand. Afholdes intet møde med advokaten, kan en sådan fremgangsmåde være dybt betænkelig, fordi den indebærer en ikke ubetydelig risiko for, at du ikke får dine ønsker opfyldt. Denne fremgangsmåde må derfor frarådes, idet sådanne testamenter vil kunne føre til kaos i dit dødsbo og fremkalde stridigheder mellem dine arvinger.

Man skal være fyldt 18 år eller have indgået ægteskab eller registreret partnerskab for at kunne skrive et gyldigt testamente. Endvidere må man ikke i det øjeblik, hvor testamentet underskrives, mangle evnen til at forstå testamentet og dets betydning for arvingerne.

At dit testamente er gyldigt betyder, at bestemmelserne i det skal respekteres ved behandlingen af dit senere dødsbo. Dette får navnlig betydning, hvis nogen, som ellers ville være arving, men er blevet tilsidesat ved testamentet, protesterer mod testamentet.

Kapitel 1

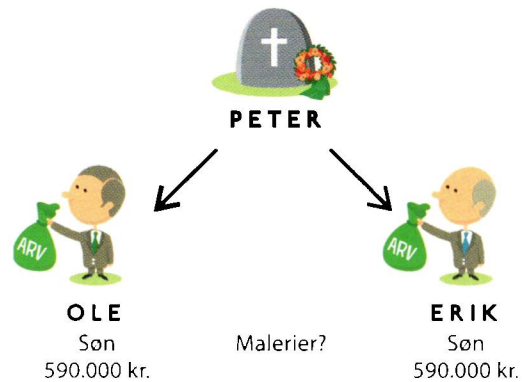
Peter, som var enlig og var fraskilt i to ægteskaber, skrev fire måneder før sin død en seddel og satte den på hvert af sine to kostbare malerier. På begge sedler stod:

»Dette maleri af Erik Tuxen skal forlods arves af min søn Ole ved min død.«

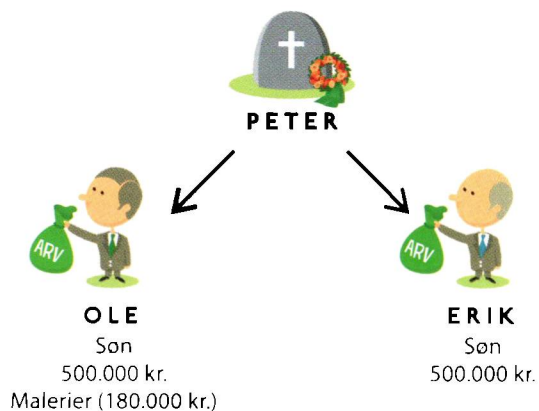
Sedlerne var daterede og underskrevet af Peter. Værdien af malerierne var ifølge sagkyndige vurderinger 180.000 kr. til sammen.

Peter efterlod sig imidlertid tillige en søn af sit første ægteskab ved navn Erik. Der var ikke andre arvinger, og ikke andet »testamente.« Boets arvebeholdning var på 1 mio. kr. + malerierne.

Hvis Erik nu protesterer mod sedlerne, der ikke opfylder kravene for at være et gyldigt testamente, er sedlerne uden betydning ved delingen af boet. Ole og Erik arver da hver 590.000 kr., og Erik har ret til lodtrækning om, hvem der skal arve malerierne.

Protesterer Erik derimod ikke mod gyldigheden af sedlerne, vil Ole arve malerierne forlods, hvorefter resten af boet skal deles lige med 500.000 kr. til hver af Ole og Erik.

Hvorfor skrive testamente?

Et testamente, som ikke er gyldigt, kan – som vist – lægges til grund for arvedelingen, hvis ingen af dem, der ellers ville arve, protesterer imod det.

Som det vil ses, kan du let komme galt af sted, hvis du ikke bruger en advokat med den fornødne indsigt til at få skrevet dit testamente.

En rigtig anvendelse af advokat i forbindelse med dit testamente vil også i høj grad kunne begrænse arvestridigheder.

Ved at læse denne bog grundigt kan du, hvis du allerede har skrevet testamente, også selv finde ud af, om dit testamente skal skrives om.

KAPITEL 2

Familienøgle til de 12 arveretlige familiegrupper

Dine familieforhold har afgørende betydning for, hvem der vil arve dig, hvis du ikke har skrevet testamente. De har også betydning for, hvad du kan bestemme om din arv i et testamente.

Danske familier kan opdeles i 12 grupper, hvor der inden for hver gruppe gælder de samme arveregler. Reglerne gælder dog kun, hvis du bor i Danmark, når du dør.

I dette kapitel kan du finde din egen familiegruppe.

Nedenfor i kapitel 3 er de arveretlige regler derefter gennemgået for hver familiegruppe for sig. Ved at læse i afsnittet om din egen familiegruppe kan du få svar på:

- hvem der vil arve dig, hvis du ikke har skrevet testamente, og
- hvad du kan bestemme i et testamente.

Nedenfor i kapitel 4 gennemgås dernæst nogle arveregler, der er fælles for alle de 12 familiegrupper, nemlig:

- om arven skal gøres til særeje for arvingerne,
- om arven skal båndlægges for arvingerne,
- om der skal træffes bestemmelse om fordeling af boets ting,
- om du bør bestemme, hvordan dit dødsbo skal behandles, og
- om du bør bestemme, hvem der skal have forældremyndigheden over dine børn under 18 år.

Endelig er det nedenfor i kapitel 5 gennemgået, hvilke arveregler der gælder for livsforsikringssummer, som kommer til udbetaling ved din død, og for kapitalpensioner.

Vores 12 arveretlige familiegrupper

En nøgle for vores 12 arveretlige familiegrupper ser således ud:

- Familiegruppe 1: Enlige med livsarvinger,
- Familiegruppe 2: Enlige med arvinger i 2. arveklasse,
- Familiegruppe 3: Enlige med arvinger i 3. arveklasse,
- Familiegruppe 4: Enlige uden slægtsarvinger,
- Familiegruppe 5: Barnløse ægtefæller,
- Familiegruppe 6: Ægtefæller, der alene har fællesbørn,
- Familiegruppe 7: Ægtefæller, der alene har særbørn,
- Familiegruppe 8: Ægtefæller, der både har fællesbørn og særbørn,
- Familiegruppe 9: Ugifte samlevende, der er barnløse,
- Familiegruppe 10: Ugifte samlevende, der har børn,
- Familiegruppe 11: Enker eller enkemænd i uskiftet bo,
- Familiegruppe 12: Enker eller enkemænd, der ikke er i uskiftet bo.

Hvornår er du enlig?

Du er enlig, hvis du:

- er ugift,
- ikke er registreret partner og
- ikke er samlevende med en samlever af modsat eller samme køn.

Du er også enlig, hvis du er frasepareret eller fraskilt ægtefælle eller registreret partner.

Bo er flyttet hjemmefra. Han bor alene i en studenterbolig. Han har en kæreste, men hun bor ikke sammen med ham. Bo er enlig.

Hvornår har du livsarvinger?

Du har livsarvinger, hvis du har børn eller deres efterkommere, dvs. børnebørn, oldebørn osv. Det er tilstrækkeligt, at du har blot én livsarving.

Familienøgle til de 12 arveretlige familiegrupper

Hanne har et barn, Lise. Hanne har derfor en livsarving.

Ole har ingen levende børn, men han har et barnebarn, Jens, og et oldebarn, Frederik. Ole har derfor livsarvinger.

Til livsarvinger hører også en mands børn født uden for ægteskab, når barnet er født efter den 31. december 1937, og faderskabet er fastslået ved dom, retsforlig eller anerkendelse til politimesterens eller statsamtets protokol.

Per fik et barn, Lise, uden for ægteskab i april 1968. Per blev af en domstol udpeget (dømt) til at være Lises far. Per har derfor én livsarving.

Med børn sidestilles adoptivbørn, hvis adoptionsbevillingen er udstedt efter den 31. december 1956. Dette gælder også, hvis en ældre bevilling senere har fået påtegning om, at den skal have retsvirkninger efter en af de seneste adoptionslove fra 1956 eller 1972. Er en ældre bevilling ikke blevet tillagt nye retsvirkninger på denne måde, er de arveretlige regler udviklede.

Jens og Vikki adopterede i 1992 Lotte. Jens og Vikki har derfor én livsarving.

Hvor et barn er blevet til ved kunstig befrugtning ved donation af et æg fra én kvinde til en anden, anses den fødende kvinde for barnets mor.

Kapitel 2

Gitte fik i foråret 2000 en søn, Hans. Hans var blevet til ved kunstig befrugtning. Det befrugtede æg kom fra Gittes barndomsveninde, Henriette. Gitte anses for at være Hans' mor. Gitte har derfor én livsarving.

Når en mand har samtykket i, at hans hustru modtager donation af sæd fra en tredjemand, og dette fører til graviditet, anses ægtemanden for barnets far, såfremt den kunstige befrugtning fandt sted her i landet under en læges ansvar. Det samme gælder for samlevende ugifte par, hvis deres samliv er ægteskabslignende.

Anna og Niels, der er gift, kunne ikke få børn sammen. De blev derfor enige om, at Anna skulle forsøge at blive gravid ved hjælp af donorsæd. Den kunstige befrugtning fandt sted i efteråret 1999 på et sygehus i Danmark. Anna blev gravid, og i juni 2000 blev Carsten født. Anna er Carstens mor, og Niels, som har samtykket til den kunstige befrugtning, anses for at være Carstens far. Anna og Niels har derfor én livsarving.

Benny og Helene, der er ugifte samlevende, vil gerne have et barn. Da Benny ikke kan få børn, beslutter de sig for at rette henvendelse til hans ven gennem mange år, Jacob. Jacob vil gerne være sæddonor. Den kunstige insemination med Jacobs sæd finder sted hjemme hos Benny og Helene. Helene bliver gravid og føder 9 måneder senere Børge. Helene er Børges mor, og Helene har derfor én livsarving. Benny kan derimod ikke anses for at være barnets far, og han har derfor ikke en livsarving.

Hvornår har du arvinger i 2. arveklasse?

Du har arvinger i 2. arveklasse, hvis du slet ingen livsarvinger har, men har forældre ellers disses efterkommere, dvs. søskende, niecer eller nevøer eller disses børn osv. Også halvsøskende og halvniecer m.v. er arvinger.

Dennis er ungkarl og barnløs. Hans forældre lever stadig. Dennis har arvinger i 2. arveklasse.

Dorte har aldrig fået børn. Hendes forældre er døde. Hun har stadig sine to søskende. Dorte har arvinger i 2. arveklasse.

Brian er fyldt 90 år. Hans børn er døde, og han har aldrig haft børnebørn eller oldebørn. Hans søskende er også døde. En af hans halvsøskende, Kirsten, har efterladt sig et barnebarn, Gudrun. Gudrun er Brians arving i 2. arveklasse.

For en mands børn født uden for ægteskab og for adoptivbørn gælder det samme, som er omtalt foran om livsarvinger.

Hvornår har du arvinger i 3. arveklasse?

Du har arvinger i 3. arveklasse, hvis du slet ingen livsarvinger har og heller ingen arvinger har i 2. arveklasse, men har bedsteforældre eller disses børn, dvs. fastre, farbrødre, mostre eller morbrødre.

Karl har aldrig fået børn. Hans forældre er døde. Han var enebarn, så han har heller ikke søskende. Én af hans bedsteforældre – hans mormor – lever stadig. Karl har derfor én arving i 3. arveklasse.

Gunvers børn og børnebørn er døde. Hun fik aldrig oldebørn. Hendes forældre og bedsteforældre har længe været døde. Hun har aldrig haft søskende. Til gengæld har hun en del fastre, farbrødre, mostre og morbrødre. Gunver har derfor arvinger i 3. arveklasse.

Kapitel 2

Fætre og kusiner og deres efterkommere tager derimod ikke arv, hvis det ikke er bestemt i et testamente, at de skal arve.

Ole har ikke megen familie tilbage. Han har aldrig haft børn, og hans forældre og bedsteforældre samt disses børn døde for mange år siden. Ole har aldrig haft søskende. Han har stadig en fætter, Kaj, som han ser meget til, og en kusine, Louise, som han næsten aldrig taler med. Hverken Kaj eller Louise er Oles arvinger i 3. arveklasse.

For en mands børn født uden for ægteskab og for adoptivbørn samt for halvslægtninge gælder det samme som i 2. arveklasse.

Hvornår er du uden slægtsarvinger?

Du er uden slægtsarvinger, hvis du ikke har én eller flere livsarvinger, heller ikke én eller flere arvinger i 2. arveklasse og heller ikke én eller flere arvinger i 3. arveklasse.

Ole i eksemplet ovenfor er uden slægtsarvinger. Hans fætter og kusine er som nævnt ikke arveberettigede.

Hvornår er du barnløs ægtefælle eller barnløs registreret partner?

Til gruppen hører personer, der er gift, dvs. hvor en vielse har fundet sted, eller hvor et partnerskab er registreret, hvis ægtefællerne eller de registrerede partnere ikke senere er blevet separeret eller skilt.

Rikke og Susanna har indgået et registreret partnerskab. De hører derfor til gruppen ægtefæller og registrerede partnere.

De pågældende par anses kun for at være barnløse, hvis ingen af dem har blot én livsarving, se derom foran.

Hvornår har ægtefæller og registrerede partnere alene fællesbørn, herunder adoptivbørn?

Ægtefæller og registrerede partnere har alene fællesbørn, hvis de har blot ét fællesbarn (adoptivbarn) eller dets efterkommer.

Jens og Vibe er gift og har to børn sammen. Ingen af dem har andre børn. De er derfor ægtefæller, der alene har fællesbørn.

Helene er registreret partner med Lotte. Helene har barnet, Vanessa. Lotte har adopteret Vanessa. Ingen af dem har andre børn. Helene og Lotte er derfor registrerede partnere med ét fællesbarn.

Hvornår har ægtefæller og registrerede partnere alene særbørn?

Ægtefæller og registrerede partnere har alene særbørn, hvis de ingen fælles livsarvinger har, og hvis blot én af dem med en anden har blot ét arveberettiget barn (adoptivbarn) eller dets efterkommer.

Lasse og Ove har indgået registreret partnerskab. Ove har et barn, Niels, fra et tidligere ægteskab. Lasse har ikke adopteret Niels. Ingen af dem har andre børn. De er derfor registrerede partnere med ét særbarn.

Hvornår har ægtefæller eller registrerede partnere både fællesbørn, herunder adoptivbørn, og særbørn?

Ægtefæller og registrerede partnere har både fællesbørn og særbørn, såfremt de har blot ét fællesbarn (adoptivbarn) eller én fjernere fælles livsarving, og hvis blot én af ægtefællerne eller de registrerede partnere har blot ét arveberettiget barn (adoptivbarn) eller dets efterkommer med en anden end ægtefællen eller den registrerede partner.

Svend og Merete er gift. De har fået et barn, Julie, sammen. Merete har endvidere en datter, Pia, med en anden mand. Ægtefællerne har derfor både ét fællesbarn, Julie, og ét særbarn, Pia.

Hvornår er du ugift samlevende uden børn?

At være ugift samlevende og barnløs betyder, at man bor sammen med en person af det andet køn eller af samme køn, og at ingen af parterne har blot én arveberettiget livsarving.

Mette og Thomas studerer jura. De bor sammen i Mettes lejlighed. Ingen af dem har børn. Mette og Thomas er derfor ugifte samlevende, som er barnløse.

Hvornår er du ugift samlevende med børn?

Du er ugift samlevende med børn, hvis du bor sammen med en person af det andet køn eller af samme køn, og hvis blot én af jer har blot én arveberettiget livsarving. Også parter, der venter et fællesbarn er samlevende, hvis man har besluttet sig for at flytte sammen.

Mette i eksemplet ovenfor er nu blevet gravid med Thomas. De er derfor ugifte samlevende med børn.

Hvornår er en enke eller enkemand i uskiftet bo?

Du er enke eller enkemand i uskiftet bo, hvis din ægtefælle eller registrerede partner er afdøet ved døden, og du fik fællesboet efter den afdøde udleveret til uskiftet bo med den afdødes livsarvinger. Ved en udlevering af fællesboet til uskiftet bo tager hverken du eller børnene arv efter din afdøde ægtefælle eller registrerede partner. Til fællesboet hører også jeres eventuelle tidligere skilsmissesærejer, der bliver til fællesboet ved den førstes død. Du overtog til gengæld rådigheden

heden over alle jeres hidtidige ejendele, som var eller blev fælleseje. Arven efter din afdøde ægtefælle eller registrerede partner udbetales først, når du engang er afgået ved døden, eller hvis det uskiftede bo skiftes forinden.

Sunes ægtefælle, Anja, afgik ved døden sidste år. Hun efterlod sig ud over Sune også parrets to fællesbørn, Mikkel og Marianne. Mikkel og Marianne arvede imidlertid ikke deres moder, idet Sune valgte at få boet udleveret til uskiftet bo.

Du er dog ikke længere i uskiftet bo, hvis samtlige livsarvinger efter din afdøde ægtefælle eller registrerede partner er afgået ved døden.

Hvornår er du enke eller enkemand uden at være i uskiftet bo?

Du er enke eller enkemand uden at være i uskiftet bo, hvis din ægtefælle eller registrerede partner er afgået ved døden, og boet efter den afdøde ved skifteretten blev sluttet ved boudlæg, ægtefælleudlæg, privat skifte eller bobestyrerbehandling. Det samme gælder, hvis boet efter den afdøde først blev udleveret til uskiftet bo, men dette senere er blevet skiftet.

Vickys ægtefælle, Torben, er død. Vicky og Torben havde et barn, Kenny, sammen. Vicky valgte at skifte boet med det samme, således at deres fællesbarn kunne få sin fædre arve. Vicky er derfor ikke i uskiftet bo.

Arveafkald

Selv om du har en arving, ser man bort derfra, såfremt den pågældende har givet afkald på arv efter dig. Dette kan ske mod eller uden betaling eller andet vederlag. Når en person giver arveafkald, gælder dette også for personens livsarvinger.

Kapitel 2

ger, medmindre disses arveret er blevet opretholdt i arveafkaldet.

Arveafkald kan gives, før den person, man skal arve, er afgået ved døden.

Afkaldet kan også gives efter dødsfaldet. Det skal dog i så fald, for at ubehagelige afgiftsmæssige konsekvenser kan undgås, gives, inden boet bliver delt.

Også ægtefæller og registrerede partnere kan give afkald på arv efter hinanden.

Et afkald kan også gives, så det kun angår en del af arven.

John og Katja er gift. John har et særbarn, Ulla, fra et tidligere ægteskab. Ulla giver, inden John dør, afkald på arv efter ham. Når John engang dør, skal Ulla derfor ikke arve ham. Til gengæld for afkaldet betalte John 100.000 kr. kontant til Ulla.

KAPITEL 3

Arveretten i de 12 familiegrupper

I dette kapitel gennemgås det for hver af de 12 familiegrupper

- hvordan arven efter dig fordeles uden testamente, og
- hvad du kan bestemme i et testamente.

1. Familiegruppe: Enlige med livsarvinger

Du er enlig, hvis du er ugift, ikke er registreret partner og ikke er samlevende med en samlever af modsat eller samme køn. Du er også enlig, hvis du er frasepareret eller fraskilt ægtefælle eller registreret partner.

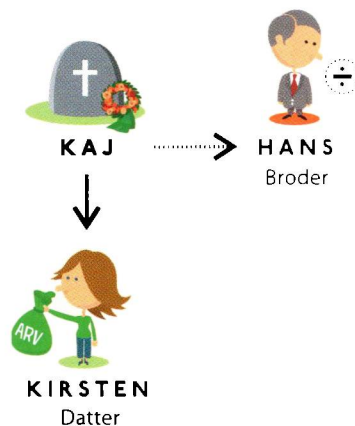
Du har livsarvinger, hvis du har børn (adoptivbørn) eller deres efterkommere, dvs. børnebørn, oldebørn osv.

Arvens fordeling uden testamente

Hvis der ikke er testamente, og der kun er én livsarving, arver denne hele arven.

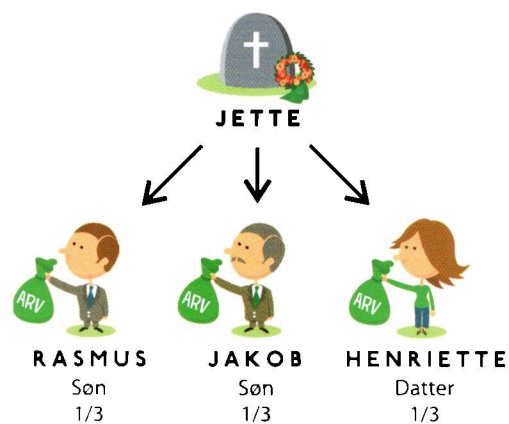
Kapitel 3

Kaj, der var enlig, døde i foråret 2002. Han var for mange år siden blevet dømt som far til et barn, Kirsten, født uden for ægteskab i 1958. Kaj efterlod sig tillige en bror, Hans. Kirsten arver alt og broderen, Hans, som hører til 2. arveklasse, intet.

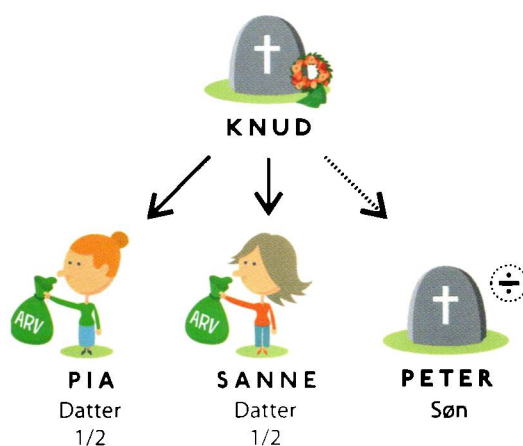
Mellem flere børn deles arven lige. Man taler om én arvelinje for hvert barn.

Jette er enlig mor til tre børn, Rasmus, Jakob og Henriette. I sommeren 2000 døde Jette ved en trafikulykke. Rasmus, Jakob og Henriette, der er Jettes livsarvinger, deler arven efter Jette lige, dvs. med en tredjedel til hver.

Er et barn afgået ved døden uden at efterlade sig børn eller fjernere efterkommere, ses der ved deling af arven bort fra det afdøde barns linje. Den arv, barnet eller dets efterkommere ellers skulle have haft, deles i stedet lige mellem hver af de andre arvelinjer.

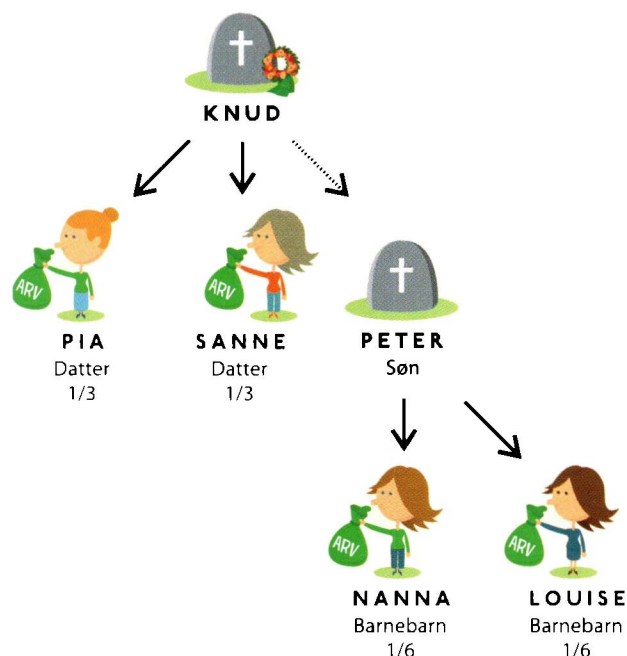
Knud var enlig og far til børnene, Pia, Sanne og Peter. Peter døde i 1978 uden selv at have fået børn. Nu er Knud død. Arven efter Knud skal fordeles mellem Pia og Sanne med halvdelen til hver, idet der ses bort fra Peter.

Efterlader et afdødt barn sig derimod børn eller fjernere efterkommere, går det afdødes barns andel af arven videre til den eller de pågældende.

Når der skal tages stilling til, om den, der skal arve, har overlevet den afdøde, skal der ikke kun regnes med år og dage, men om nødvendigt også med timer, minutter eller sekunder.

Hvis Peter fra eksemplet ovenfor havde efterladt sig to børn, Nanna og Louise, skulle disse i stedet dele hans andel af arven efter Knud. Arven efter Knud var derfor blevet fordelt med 1/3 til Pia, 1/3 til Sanne og 1/3 til deling mellem Nanna og Louise, dvs. med 1/6 til hver af dem.

Testamente

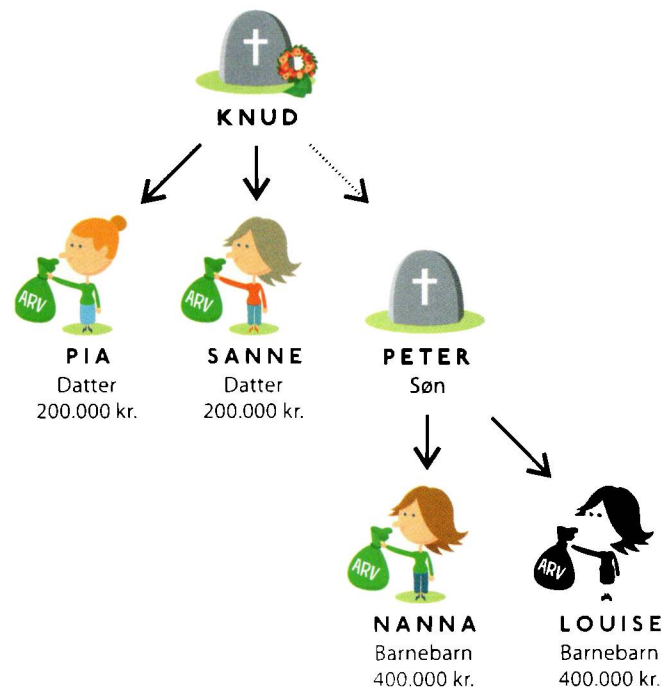
Halvdelen af hver livsarvings arv er tvangsarv. Dette betyder, at denne arv ikke ved testamente kan tages fra arvingen mod dennes ønske. Den anden halvdel af hver livsarvings arv kan derimod ved testamente tages fra dem og tillægges andre. Denne del af arven kaldes derfor friarv.

Dette er ensbetydende med, at Knud fra eksemplet ovenfor ved testamente kunne have bestemt, at halvdelen af arven efter ham skulle tilfalde andre, fx hans ungdomsveninde eller en fond, fx Hjerteforeningen, eller en kommune til anlæg af tennisbaner eller for dens sags skyld Statskassen.

Men Knud kunne også ved testamente omfordele arven mellem livsarvingerne, fx ved at bestemme i sit testamente,

at op til halvdelen af arven skal gå til Pia. Eller Knud kunne fx have et ønske om, at hans to børnebørn – Nanna og Louise – skal arve mest muligt. Et sådant ønske, hvor børnebørn begunstiges på bekostning af børn, betegnes ofte som generationsoverspringelse.

Knud har som nævnt ovenfor efterladt sig børnene Pia og Sanne samt børnebørnene Nanna og Louise. Knud har ved testamente bestemt, at Nanna og Louise skal arve mest muligt, idet både Pia og Sanne har gode økonomiske vilkår. Knud efterlader sig 1,2 mio. kr. Han kan ved testamente bestemme, at halvdelen af dette beløb, 600.000 kr., skal tilfalde Nanna og Louise ud over den arv (deres tvangsarv), de altid har krav på. Arven efter Knud skal derfor fordeles med 200.000 kr. til Pia (tvangsarv), 200.000 kr. til Sanne (tvangsarv), 400.000 kr. til Nanna (friarv+tvangsarv) og 400.000 kr. til Louise (friarv+tvangsarv).

Nanna og Louise har således hver fået 1/3 af boet og Pia og Sanne hver 1/6.

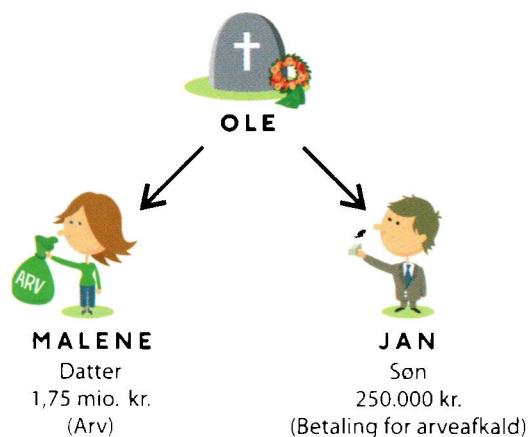
Arveafkald mod betaling eller andet vederlag

I tilfælde, hvor man har en livsarving, som man ønsker slet ikke skal arve, fordi man ønsker, at hele arven skal gå til andre, kan man undertiden med fordel foreslå livsarvingen, at denne får en formindsket »arv« nu mod at give arveafkald.

Ole er enlig og har en søn, Jan, født i 1960 uden for ægteskab samt en datter, Malene, fra sit tidligere ægteskab. Han har aldrig set sønnen, som han blev dømt som far til. Han ved imidlertid, at Jan er med i en anden familiedannelse og vil arve der. Malene bor derimod sammen med Ole i hans ejerbolig og har behov for at arve denne og hans indbo m.v. Friværdien i ejerboligen er på 1,8 mio. kr., og Ole efterlader sig derudover indbo m.v. til en samlet værdi på 200.000 kr. Jans tvangsarv vil således være på $\frac{1}{4}$ af Oles bo på i alt 2 mio. kr. = 500.000 kr. Skal Malene afstå et sådant beløb, må hun belåne ejerboligen og skal desuden betale arveafgift (boafgift) af 1.500.000 kr. = 192.465 kr. Hun vil da ikke kunne forblive i ejerboligen. Ole er 59 år gammel og i bedste velgående.

Hvis han nu tilbyder Jan 250.000 kr. her og nu med gaveafgift betalt, mod at Jan giver arveafkald, vil der normalt være gode muligheder for, at en sådan ordning vil kunne gennemføres. Jan får jo pengene måske 20 år før, han ellers ville have modtaget noget. Jan kan navnlig heller ikke vide, om der til sin tid overhovedet bliver noget at arve fra Ole. Ole har jo ret til at forære Malene hele sin formue, før han dør.

Hvis Jan accepterer dette tilbud, og Ole herefter dør, vil kun Malene tage arv efter Ole. Jan må stille sig tilfreds med de 250.000 kr., han fik for at give afkald på at arve.

2. Familiegruppe: Enlige med arvinger i 2. arveklasse

Du hører til denne familiegruppe, hvis du er enlig og har forældre eller deres efterkommere, dvs. brødre, søstre, nevøer og niecer og deres efterkommere. Både hel- og halvsøskende samt hel- og halvnevøer og – niecer osv. hører med blandt arvingerne.

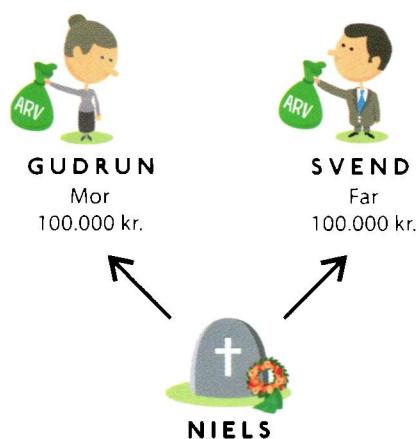
Har du blot én livsarving, hører du til i 1. familiegruppe og ikke i 2. familiegruppe.

Til arvingerne i 2. arveklasse hører ikke bedsteforældre og deres børn, som er arvinger i 3. arveklasse, se derom nedenfor under 3. familiegruppe.

Arvens fordeling uden testamente

Er begge forældre i live, arver de hver halvdelen af arven, hvis de ikke har givet arveafkald. Dette gælder også adoptivforældre, hvis adoptionen er sket efter lovene fra 1956 og 1972, eller hvis en ældre bevilling har fået tilagt retsvirkninger efter en af disse love.

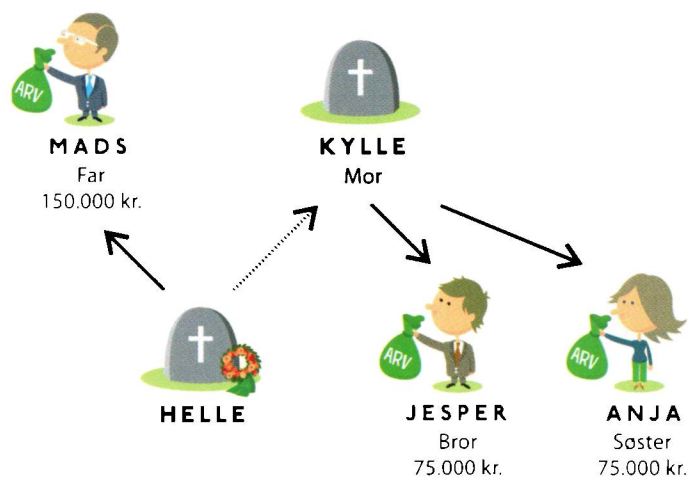
Niels, der var enlig og barnløs, var barn af Gudrun og Svend. I sommeren 2001 døde Niels efter flere års sygdom. Arven efter Niels, 200.000 kr., fordeles uden testamente med halvdelen til hver af hans forældre, Gudrun og Svend.

Kapitel 3

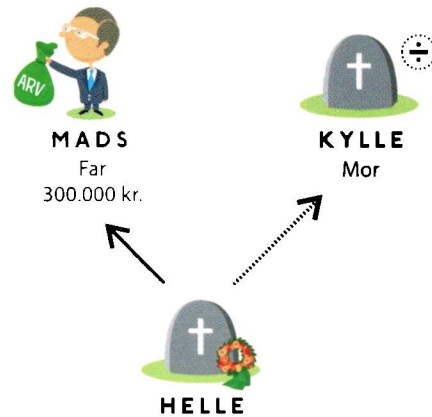
Er den ene af forældrene afdøet ved døden, går dennes halvdel af arven videre til den pågældendes arveberettigede livsarvinger og deles mellem dem på samme måde som mellem egne livsarvinger, se derom foran under 1. familiegruppe. Den anden halvdel af arven tilfalder den efterlevende af forældrene.

Helle er enlig og uden livsarvinger. Hendes mor, Kylie, døde i 1986. Hendes far, Mads, lever stadig. I 2002 døde Helle. Hun efterlod sig sin fader, Mads, sin broder, Jesper, og sin søster, Anja. Arven efter Helle var på 300.000 kr., der uden testamente fordeles med 150.000 kr. til Mads og 150.000 kr. til deling mellem Jesper og Anja, dvs. med 75.000 kr. til hver.

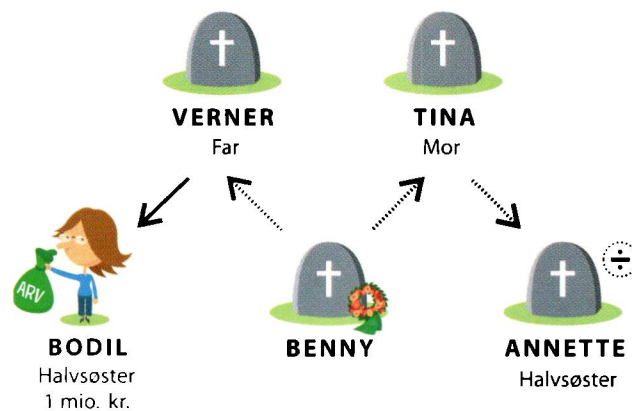
Er der ingen livsarvinger efter den afdøde af forældrene, går hele arven til den anden af forældrene. Til livsarvinger hører også adoptivbørn, hvis adoptionen er sket efter lovene fra 1956 eller 1972, eller hvis en ældre bevilling har fået tillagt retsvirkninger efter en af disse love.

Havde Kyle i eksemplet ovenfor ingen livsarvinger, ville hele arven i stedet være gået til Mads, som derfor ville arve 300.000 kr.

Er også den anden af forældrene død, går dennes halvdel af arven til dennes livsarvinger. Er der ingen arvinger på den ene side, går hele arven til arvingerne på den anden side.

Benny er enlig og har ikke livsarvinger. Han forældre, Tina og Verner, er døde. Tina havde et barn med en anden mand end Verner. Dette barn, Anette, er død. Verner havde også et barn, Bodil, uden for ægteskab. Bodil lever stadig. Når Benny dør, går hele arven efter ham på 1 mio. kr. til hans halvsøster Bodil.

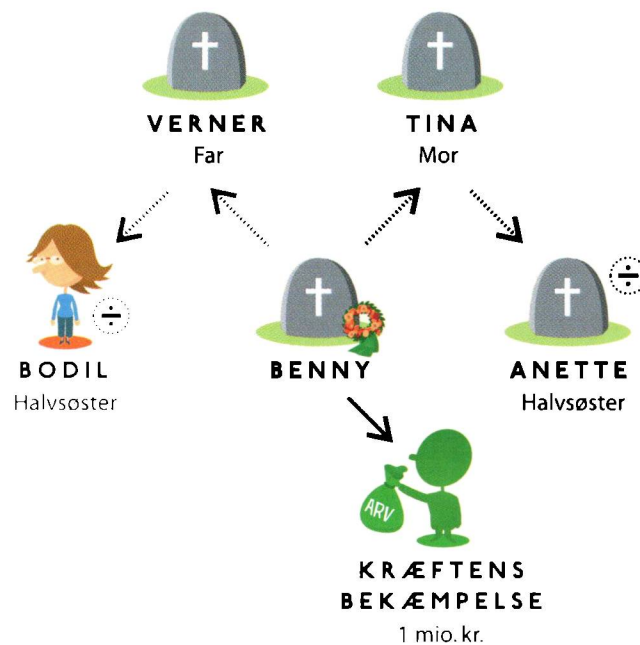
Kapitel 3

Halvsøskende arver kun gennem den af deres forældre, som er far eller mor til den pågældende. Det samme gælder for nevøer, niecer osv.

Testamenter

Den, der alene har arvinger i 2. arveklasse, kan frit bestemme ved testamente, hvem hele arven skal tilfalde.

Benny fra eksemplet ovenfor kan ved testamente bestemme, at Bodil slet ikke skal arve, eller at Bodil skal arve mindre, end hun efter arveloven har ret til. Benny, der aldrig har haft kontakt med sin halvsøster, beslutter sig for at skrive et testamente, således at arven på 1 mio. kr. i stedet går til en almennyttig forening, fx Kræftens Bekæmpelse.

I ca. 35% af testamenterne bliver hele arven givet til andre end arvingerne i 2. arveklasse. Dette er navnlig venner, bekendte, fjernere slægtninge, sygdomsbekæmpende foreninger, dyreværnsforeninger og kirkelige eller humanitære institutioner.

I de resterende testamenter bliver dele af arven givet til andre end arvingerne i 2. arveklasse i henved 35% af dødsboerne, mens der i øvrigt sker omfordelinger mellem arvingerne i 2. arveklasse i meget betydeligt omfang.

Kun ved ca. 30% af testamenterne sker der alene omfordeling mellem arvingerne i 2. arveklasse.

Der er således i betydeligt omfang sket et opbrud fra tidligere tiders faste følelse af, at det er slægten, som bør arve.

Men også afgiftsreglerne spiller ind. Forældrene skal kun svare boafgift med 15%, mens alle andre arvinger i 2. arveklasse tillige skal svare tillægsboafgift, således at den samlede arvelod bliver beskattet med op til 36 ¼ %. For at spare arveafgift på mere end en tredjedel af arven til arvingerne i 2. arveklasse bliver der ved testamenter i et vist omfang indsat almengørende eller almennyttige institutioner, der kan modtage op til hele arven afgiftsfrit.

3. Familiegruppe: Enlige med arvinger i 3. arveklasse

Du hører til i denne familiegruppe, hvis du:

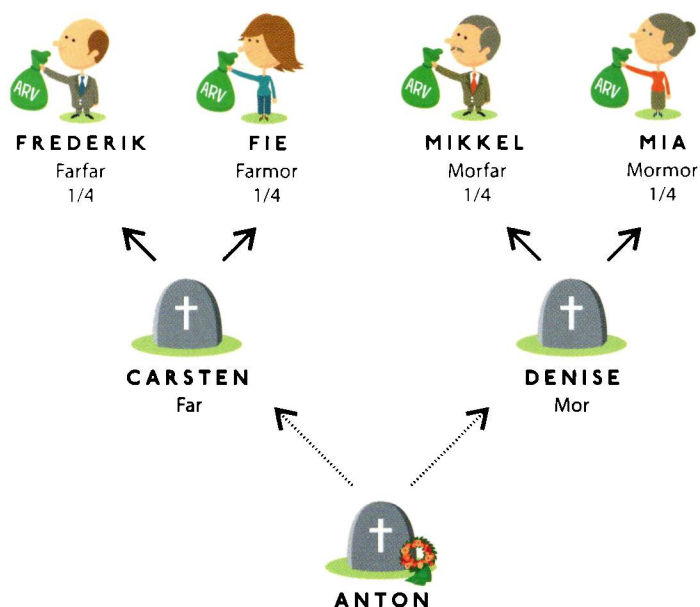
- er enlig,
- ikke har livsarvinger,
- ikke har arvinger i 2. arveklasse og
- har bedsteforældre eller deres børn, dvs. farbrødre, fastre, morbrødre og mostre.

Derimod er fætre og kusiner og deres efterkommere ikke længere arvinger, når der ikke er skrevet testamente.

Arvens fordeling uden testamente

Er alle fire bedsteforældre i live, deles arven mellem dem med $\frac{1}{4}$ til hver.

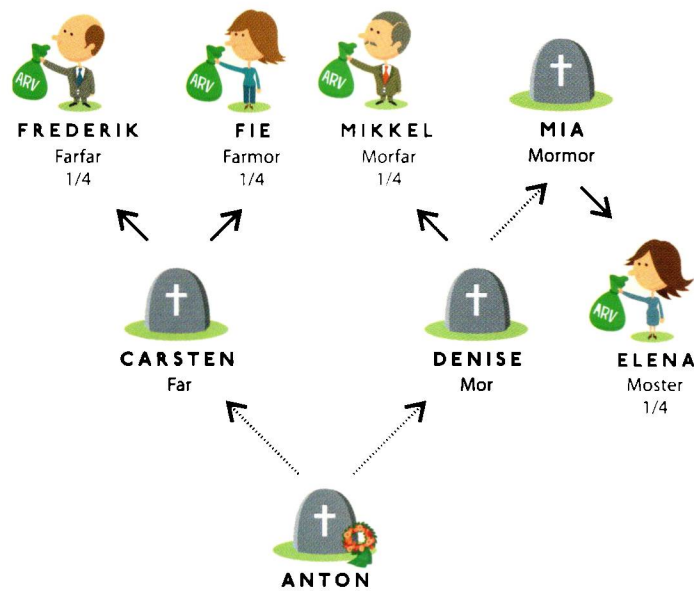
Anton er enlig og enebarn. Hans forældre, Carsten og Denise, døde ved et trafikuheld for flere år siden. Hans bedsteforældre på farens side, Frederik og Fie, og hans bedsteforældre på morens side, Mikkel og Mia, er stadig i live. Ved Antons død, fordeles arven efter ham med $\frac{1}{4}$ til hver af bedsteforældrene Frederik, Fie, Mikkel og Mia.

Dette gælder også, hvis forældrene eller en af disse var adopteret efter en af lovene fra 1956 eller 1972, eller hvis en ældre bevilling har fået tillagt retsvirkninger efter en af disse love.

Er én af bedsteforældrene døde, går arven til den afdøde bedsteforælders børn og deles lige mellem dem.

Var Antons mormor, Mia, fra eksemplet ovenfor også afdøet ved døden, ville hendes $\frac{1}{4}$ tilfalde hendes børn til deling. Havde Mia fx kun to børn, hvoraf det ene, Denise, var død, og det andet, Elena, levende, ville Elena arve hendes $\frac{1}{4}$.

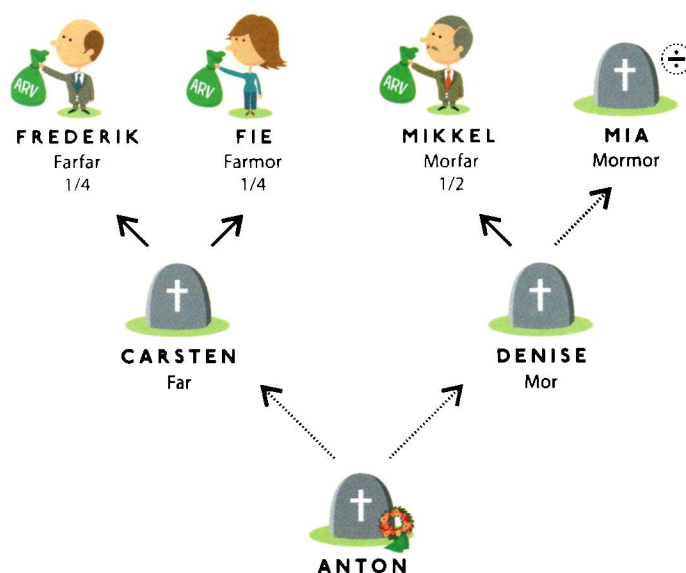

Disse regler gælder også, hvor bedsteforældrenes børn er adopteret efter 1956-loven eller 1972-loven, eller hvor en ældre bevilling har fået tillagt retsvirkninger efter en af disse love.

Kapitel 3

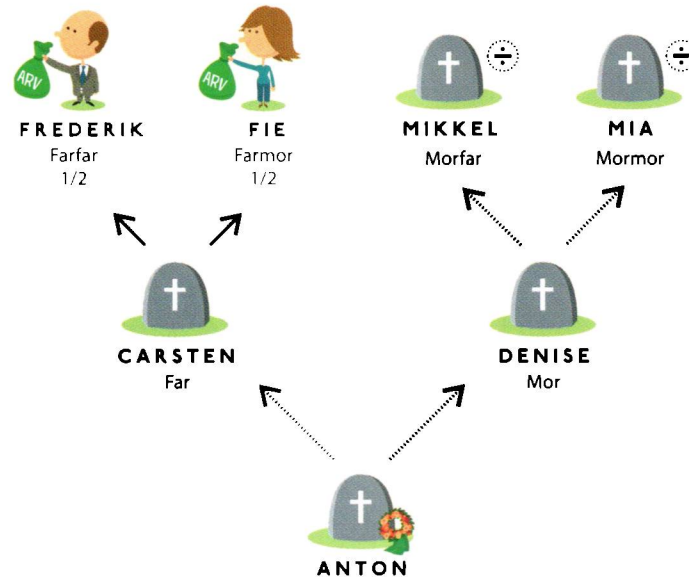
Havde den afdøde af bedsteforældrene ikke arveberettigede børn, går dennes $\frac{1}{4}$ af arven til den anden af bedsteforældrene på samme side, fx fra den afdødes mormor til den afdødes morfar.

Var Antons mormor, Mia, fra eksemplet afgang ved døden uden at efterlade sig andre børn end Denise, som også er død, ville hendes $\frac{1}{4}$ af arven tilfalde morfaren Mikkel, som derfor ville arve $\frac{1}{2}$ af Antons bo.

Er også den anden af bedsteforældrene på den ene side død, går arven til dennes børn. Er der ingen arvinger på den ene side, går hele arven til den anden side, fx fra morforældrenes side til farforældrenes side.

Hvis både Antons mormor, Mia, og morfar, Mikkel, var døde uden at efterlade sig andre børn end Antons mor, Denise, som også er død, går hele arven til lige deling mellem Antons bedsteforældre på farens side. Frederik og Fie arver således $\frac{1}{2}$ hver.

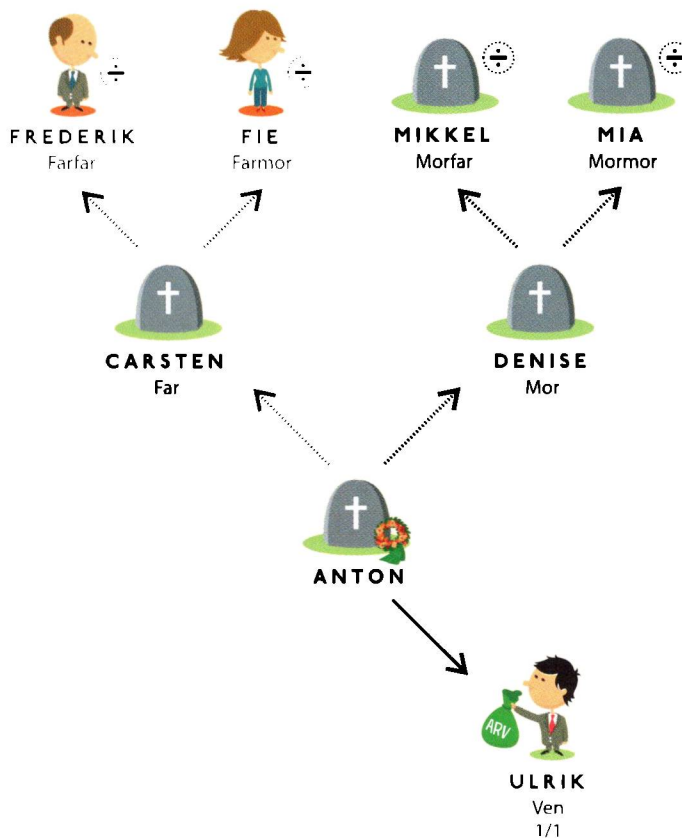

Også halvt slægtskab giver arveret, men kun med en $\frac{1}{2}$ lod i forhold til fuldt slægtskab.

Testamenter

Den, der alene har arvinger i 3. arveklasse, kan frit bestemme ved testamente, hvem hele arven skal tilfalde.

Anton fra eksemplet ovenfor bestemmer, at Frederik og Fie, der stadig er i live, men som begge er godt oppe i årene, ikke skal arve. I stedet opretter han testamente til fordel for en god ven, Ulrik. Ulrik arver derfor hele arven (1/1) efter Anton.

4. Familiegruppe: Enlige uden slægtsarvinger

Familiegruppen: Enlige uden slægtsarvinger består af de relativt få personer, som er enlige og hverken har arveberettigede livsarvinger eller arveberettigede slægtninge i 2. eller 3. arveklasse.

Arvens fordeling uden testamente

Har en person i denne familiegruppe ikke skrevet testamente, tilfalder arven Statskassen. Reglen herom står ikke i arveloven, men følger af grundreglen om statens højhedsret på dens territorium, der bevirker, at herreløst gods, herunder også arvingløs kapital, som befinder sig her, tilhører staten. Dette havde allerede i Jyske lov fra 1241 fundet udtryk i reglen om, at »Hvad Ingen Mand ejer, det Ejer Kongen.«

Werner har aldrig været gift og har aldrig haft børn. Hans forældre, søskende og bedsteforældre er alle døde. Sidste år døde Werner på det plejehjem, hvor han havde opholdt sig de sidste 3 år af sit liv. Han havde ikke skrevet testamente. Da Werner var enlig og uden slægtsarvinger, fik Statskassen hele hans formue på 240.000 kr.

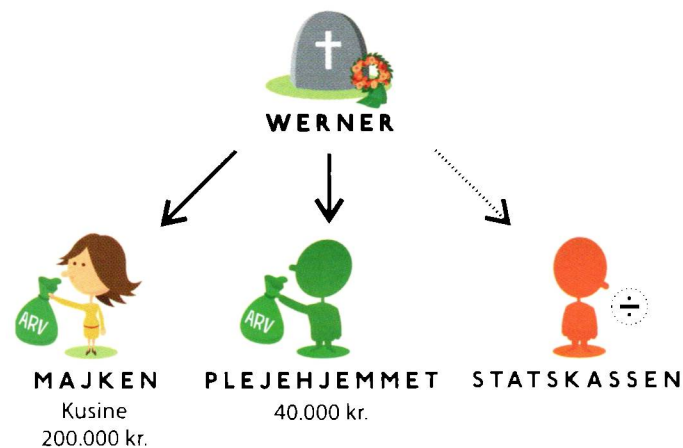
Fjernere slægtninge end bedsteforældre og deres børn, dvs. farbrødre, fastre, morbrødre og mostre, er ikke slægtsarvinger. Arven efter en person, der alene har én eller flere fætre og kusiner, vil derfor også gå i Statskassen.

Efter arveloven kan justitsministeren under særlige omstændigheder helt eller delvist afstå arven til den afdødes slægtninge eller andre, der stod den afdøde nær, navnlig når denne ikke har kunnet oprette testamente, eller formuen hidrører fra en fælles slægtning. En sådan afståelse kræver en ansøgning.

Testamenter

Den, der ikke har arvinger, kan frit bestemme ved testamente, hvem hele arven skal tilfalde.

Werner fra eksemplet ovenfor har en kusine, Majken, som han i de sidste år af sit liv har set meget til. Han kunne derfor have besluttet sig for fx at skrive et testamente til fordel for Majken og plejehjemmet, således at Majken skulle arve 200.000 kr. og plejehjemmet 40.000 kr. Var et sådant testamente blevet skrevet, havde Statskassen ikke fået noget.

5. Familiegruppe: Barnløse ægtefæller

Familiegruppen: Barnløse ægtefæller omfatter ægtefæller og registrerede partnere, når ingen af ægtefællerne eller partnerne har blot én arveberettiget livsarving. Fra det øjeblik ægtefællerne eller partnerne måtte blive separerede, tilhører de dog ikke længere denne gruppe, men skal anses for enlige, fordi den indbyrdes arveret for separerede par bortfalder fra separationen. Det samme gælder ved skilsmisse.

Ægtefæller eller registrerede partnere hører til i denne familiegruppe, hvad enten de har slægtninge i 2. eller 3. arveklasse eller slet ikke har arveberettigede slægtninge.

Indtil arveloven af 1964 arvede en efterlevende ægtefælle, når der ikke var testamente, kun det halve af arven efter den ægtefælle, der døde først, hvis den førstafdøde efterlod sig arvinger i 2. arveklasse. Denne rest fra middelalderen af slægtens arveret var de allerfleste barnløse ægtefæller imidlertid allerede i 1950'erne ikke længere tilfredse med. De skrev derfor i vidt omfang testamente om, at den efterlevende af dem skulle være den førstafdødes enearving. Deres testamente indeholdt ofte også bestemmelser om, hvem der skulle have arven efter dem, når den længstlevende af dem døde. Det var oftest bestemt i disse testamente, at arven da skulle deles lige mellem ægtefællernes slægter.

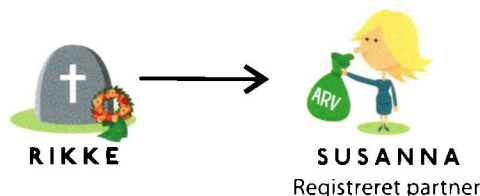
Når der i så stort omfang blev skrevet testamente om, at arveretten for slægten i 2. arveklasse skulle bortfalde eller udskydes ved den første ægtefælles død, kunne man med fordel ændre arvelovens regler til at gå ud på, at den førstafdøde ægtefælles slægt slet ikke arvede til skade for den efterlevende ægtefælle. Dette skete i 1964. Nødvendigheden af at bestemme dette ved testamente bortfaldt derfor. Endvidere optoges der i arveloven en regel om, hvem der skal have arven efter ægtefællerne, når den længstlevende af dem dør, uden at der er skrevet testamente.

Familiegruppen omfatter nu omkring 300.000 barnløse ægtepar, hvortil kommer et mere beskedent antal barnløse registrerede partnere.

Arvens fordeling uden testamente

Når den første af to barnløse ægtefæller eller registrerede partnere dør, arver den efterlevende, når der ikke er skrevet testamente, hele arven efter den afdøde.

Rikke og Susanna har indgået et registreret partnerskab. Ingen af dem har børn. Når Rikke afgår ved døden, arver Susanna hele hendes formue og vice versa, når der ikke er skrevet testamente.

Det, der for det første skal arves efter en afdød part, er dens fuldstændige særeje. Et særeje kaldes for fuldstændigt særeje, hvis formuen ikke blot er særeje under ægteskabet og ved separation og skilsmisse, men også ved død.

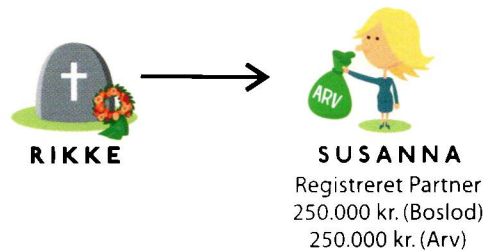
Endvidere hører halvdelen af parternes fællesejemidler til den førstafdødes dødsbo. Fælleseje er den formueordning, ægtefæller eller registrerede partnere har, når der ikke ved ægtepagt, gavebrev eller testamente er truffet bestemmelse om særeje. Ved fælleseje ejer hver af parterne ganske vist hver deres ejendele. En fast ejendom ejes således af den, der har skøde på den. Det særlige er imidlertid, at begge ægtefællers fælleseje ligedes ved separation, skilsmisse og død. Den del af fællesejet, som den efterlevende part modtager, betegnes som en boslod, dvs. en lod (andel) på det halve af det fælles bo.

Boslodden beregnes på den måde, at det, hver part ejer, først opgøres for sig. Er værdien af den ene parts aktiver fx 500.000 kr. og denne parts gæld 100.000 kr., er nettoværdien – eller partens nettobodel – på 400.000 kr. Er den anden parts nettobodel på 800.000 kr., udgør hver parts boslod $\frac{1}{2} \times 400.000$ kr. (= 200.000 kr.) + $\frac{1}{2} \times 800.000$ kr. (= 400.000 kr.) eller ialt 600.000 kr.

Er en bodel negativ, deles den dog ikke. Ejede en afdød part fx intet, men havde den afdøde en gæld på 200.000 kr., og var den efterlevendes nettobodel på 1.000.000 kr., skal dødsboet modtage $\frac{1}{2} \times 1.000.000$ kr. = 500.000 kr. i boslod fra

den efterlevende, således at dødsboets formue udgør 500.000 kr. ÷ gælden på 200.000 kr. = 300.000 kr., som så er det, der skal arves.

Rikke og Susanna fra eksemplet ovenfor har fælleseje. Rikkes fælleseje udgør 200.000 kr. og Susannas fælleseje 300.000 kr. Når Rikke dør, skal deres fælleseje ligedeles. Af det samlede fælleseje på 500.000 kr., tilhører halvdelen (250.000 kr.) derfor Susanna. Susanna har ikke fået dette fælleseje som arv, men derimod som sin boslod, dvs. hendes andel af fællesejet. De andre 250.000 kr. er hendes afdøde registrerede partners fælleseje. Dette fælleseje arver Rikke, således at hun i alt har modtaget 500.000 kr.

Som fællesejemidler behandles også begge parter eventuelle skilsmisssærejer, der bliver til fælleseje, når den første af parterne dør.

Det samme gælder for den førstafdøde ægtefælles eller registrerede partners ægtefællebegunstigende kombinationsæreje. Ved denne formueordning er formuen særeje under ægteskabet og ved separation og skilsmisse. Ved den førstes død bliver dennes ægtefællebegunstigende kombinationsæreje til fælleseje. Dette skal ligedeles mellem dødsboet og den efterlevende part. Den efterlevende parts ægtefællebegunstigende kombinationssæreje bliver derimod til fuldstændigt særeje, der udtages af den efterlevende.

Kapitel 3

Ejnar ejer arvede obligationer til en værdi på 300.000 kr., der ved hans forældres testamente var gjort til hans fuldstændige særeje. Hans nettobodel, dvs. den del af fællesejet han ejer, er på 200.000 kr.

Hans hustru, Gurli, ejer for det første arvede aktier til en værdi af 500.000 kr., der ved hendes forældres testamente har gjort til hendes skilsmissesæreje. Endvidere ejer hun et arvet sommerhus, hvis friværdi er på 600.000 kr., og som ved hendes søsters testamente var gjort til hendes fuldstændige særeje. Endelig er nettoværdierne i hendes bodel på 200.000 kr.

Ingen af ægtefællerne har livsarvinger. Der er ikke skrevet testamente. I arv efter Ejnar, hvis han dør som den første af ægtefællerne, vil der nu være det, som Ejnar efterlader sig, dvs.:

Ejnars fuldstændige særeje til værdi	300.000 kr.
Halvdelen af ægtefællernes fællesejemidler (boslodden) som består af :	
Ejnars nettobodel på	200.000 kr.
Gurlis tidligere skilsmissesæreje på	500.000 kr.
Gurlis nettobodel på	<u>200.000 kr.</u>
I alt	900.000 kr.
Halvdelen heraf =	450.000 kr.

Den samlede arv efter Ejnar, der fuldt ud går til Gurli, er således på 300.000 kr. + 450.000 kr. = 750.000 kr.

EJNAR

450.000 kr.

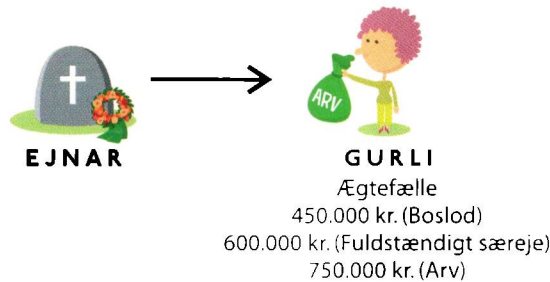
(Halvdelen af ægtefællernes fælleseje)

300.000 kr.

(Fuldstændigt særeje)

– fortsættes på næste side

Gurli ejer derudover halvdelen af nettofællesejemidlerne (bosloddene) på	450.000 kr.	
og sit fuldstændige særeje på	<u>600.000 kr.</u>	
og udtager derfor som sine ejendele i alt		1.050.000 kr.
lalt går der således værdier til Gurli på		
750.000 kr. (arven) + 1.050.000 kr.		
(egne ejendele) =		1.800.000 kr.

Imidlertid er arveretten for den førstafdødes slægt ikke koblet helt af. Dør den længstlevende af parterne:

- uden at have en livsarving,
- uden at have indgået ægteskab eller registreret partnerskab og
- uden at have skrevet testamente

deles arven ved den længstlevende af parternes død lige mellem deres to slægter.

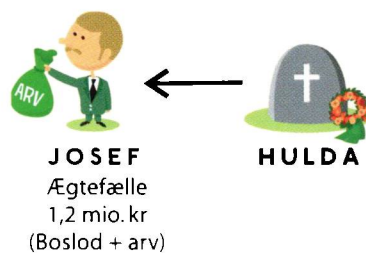
Er der på tidspunktet for den længstlevendes død slægtsarvinger efter den førstafdøde part i 2. arveklasse, arver de den ene halvdel af boet efter den længstlevende med sædvanlig fordeling efter reglerne for 2. arveklasse, se derom foran under 2. familiegruppe. Er der ikke arvinger efter den førstafdøde i 2. arveklasse, som er i live ved den længstlevendes død, men derimod arvinger i 3. arveklasse, arver de i stedet halvdelen med sædvanlig fordeling efter reglerne for 3. arveklasse, se derom foran under 3. familiegruppe.

På tilsvarende måde fordeles den anden halvdel af arven

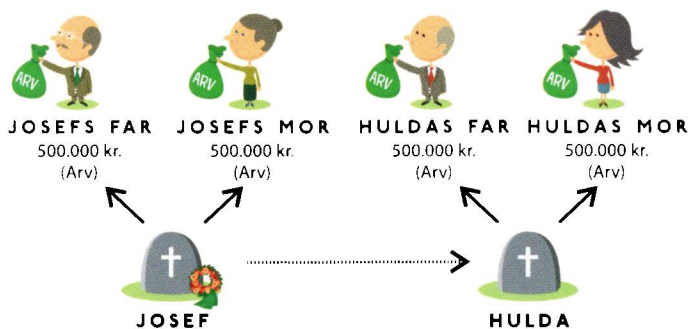
Kapitel 3

mellem den længstlevende parts arvinger i 2. arveklasse eller eventuelt i 3. arveklasse.

Josef og Hulda er gift med hinanden. Ingen af dem har børn. De har fælleseje og ejer i alt 1,2 mio. kr. I 1998 dør Hulda, og Josef udtager sin halvdel af fællesejet, 600.000 kr. Den anden halvdel af fælles-ejet, 600.000 kr., falder i arv efter Hulda til Josef.

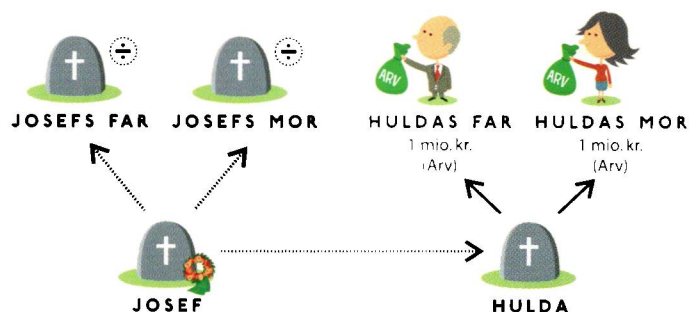

I 2001 dør Josef uden at have livsarvinger eller have indgået nyt ægteskab eller registreret partnerskab eller oprettet testamente. Josefs formue er på det tidspunkt vokset til 2 mio. kr. Arven skal derfor deles mellem Josefs og Huldas arvinger i 2. eller eventuelt 3. familiegruppe. Både Josefs og Huldas forældre er i live, og de arver derfor hver $\frac{1}{4}$ af det samlede bo, dvs. 500.000 kr. hver.

Er der ingen arvinger på den ene side, går hele arven til arvingerne på den anden side.

Hvis Josef i eksemplet ovenfor hverken havde haft arvinger i 2. eller 3. arveklasse, var hele arven tilfaldet Huldás forældre. De havde derfor arvet 1 mio. kr. hver.

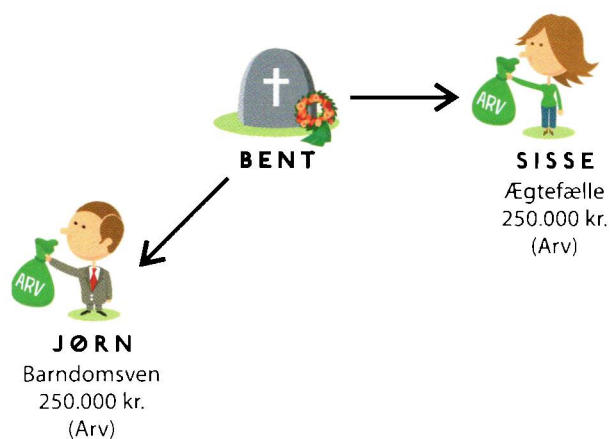
Først, hvis der slet ingen arvinger er på nogen af siderne, går arven i Statskassen. Se dog om mulighederne for afståelse foran under 4. familiegruppe.

Testamenter

Der kan for det første være tale om, at en ægtefælle eller registreret partner ikke ønsker, at den anden skal arve hele arven ved ægtefællens eller partnerens egen død som den førstafdøde. Ægtefællen eller partneren kan i så fald ved testamente bestemme, at op til halvdelen af arven skal tilfalde andre end ægtefællen eller partneren.

Sådanne testamenter forekommer for det første, hvor forholdet mellem parterne er ødelagt, men hvor separation eller skilsmisse, der får arveretten til at bortfalde, endnu ikke er meddelt.

Bent og Sisse er ægtefæller. De har ikke børn. Bent ejer 500.000 kr., der ved ægtepagt er gjort til fuldstændigt særeje. Sisse har ingen formue. De skal nu separeres. Bent har i et testamente bestemt, at halvdelen af arven efter ham (250.000 kr.) skal tilfalde en barndomsven, Jørn. Den anden halvdel (250.000 kr.) arver Sisse.

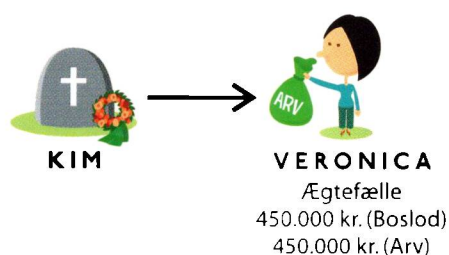
Den anden halvdel af arven er den efterlevende ægtefælles eller registrerede partners tvangsarv. Der kan dog naturligvis været givet helt eller delvist afkald på tvangsarv.

Testamenter, der på denne måde tager arv fra den efterlevende, er dog i praksis temmelig sjældne. De forekommer endvidere, når en ægtefælle er meget velhavende og fx ønsker, at en tidligere ægtefælle (forekommer ikke helt sjældent) eller trængende slægtning eller eventuelt en almenvælgørende institution straks skal arve noget. De forekommer navnlig også, når det drejer sig om generationsskifte af en virksomhed, som skal drives af en anden end den efterlevende ægtefælle eller partner, fx af den afdødes bror, søster, nevø eller niece.

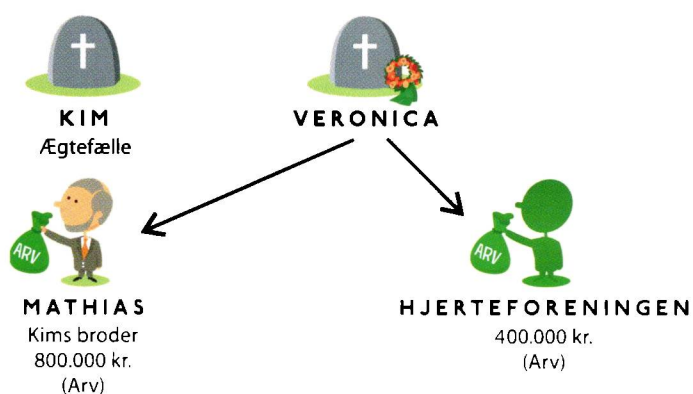
Dernæst kan der for det andet være tale om, at ægtefællerne eller partnerne i fællesskab bestemmer ved testamente, at de ønsker en anden fordeling af arven ved den længstlevendes død end en lighed mellem deres to slægter. De bestemmer derfor i et fællestestamente, fx at mandens bror ved den længstlevendes død skal arve ²/₃ af arven, og da

hustruen ikke har slægtsarvinger, at en almenvælgørende eller almennyttig institution skal arve den resterende $\frac{1}{3}$ af arven. Sådanne testamenter forekommer i et vist omfang.

Kim og Veronica er barnløse ægtefæller. De ejer tilsammen 900.000 kr., der er fælleseje. I et fælles testamente har de bestemt, at arven efter den længstlevende af dem skal fordeles med $\frac{2}{3}$ til Kims broder, Mathias, og $\frac{1}{3}$ til Hjerteforeningen. Kim dør derefter som den første af ægtefællerne. Veronica udtager 450.000 kr. som sin boslod og arver 450.000 kr. efter Kim.

Når Veronica herefter dør som den længstlevende af ægtefællerne, skal arven på 1.200.000 kr. efter hende – idet hun senere har forøget formuen med 300.000 kr. – i henhold til ægtefællernes fællestestamente fordeles med 800.000 kr. til Kims broder, Mathias, og 400.000 kr. til Hjerteforeningen.

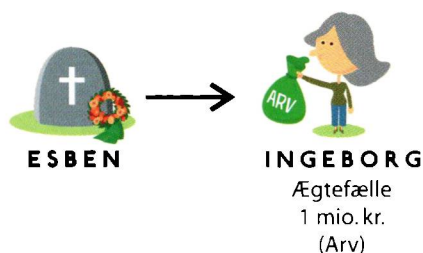

Den tredje hovedtype af testamenter i denne arveretlige familiegruppe er den efterlevendes testamenter, der navnlig

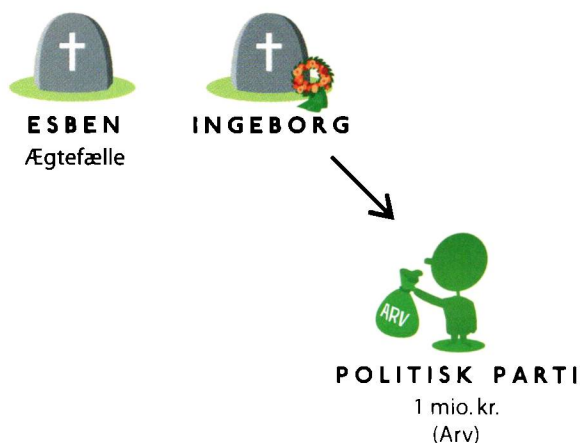
Kapitel 3

bliver skrevet i tilfælde, hvor ægtefællerne eller partnerne ikke i fællesskab havde truffet bestemmelse ved testamente om, hvem arven skal tilfalde, når den længstlevende af dem dør. Her kan den efterlevende helt frit ved testamente bestemme over hele arven efter dem begge. Sådanne testamenter forekommer i praksis relativt hyppigt.

Esben og Ingeborg var barnløse ægtefæller. Esben ejede 1 mio. kr., der var fuldstændigt særeje. Ingeborg havde ingen formue. De havde aldrig skrevet testamente. I 1996 døde Esben. Ingeborg arvede hele Esbens formue på 1 mio. kr.

Efter Esbens død bliver Ingeborg meget politisk interesseret. Hun skriver derfor et testamente, hvorefter hele arven efter hende skal tilfalde et politisk parti. Hvis Ingeborg efterlader sig 1 mio. kr., tilfalder hele dette beløb derfor det politiske parti.

6. Familiegruppe: Ægtefæller, der alene har fællesbørn

Familiegruppen: Ægtefæller, der alene har fællesbørn, omfatter først og fremmest ægtefæller, som ikke er separerede eller skilt, og som har én eller flere fælles livsarvinger.

Jens og Vibe er gift og har to børn sammen. Ingen af dem har andre børn. De er derfor ægtefæller med fællesbørn.

Gruppen omfatter tillige registrerede partnere, fordi den ene af disse nu kan adoptere den andens børn, således at de på denne måde får fælles livsarvinger.

Helene er registreret partner med Lotte. Helene har barnet Vanessa. Lotte har adopteret Vanessa. Ingen af dem har andre børn. Helene og Lotte er derfor registrerede partnere med ét fællesbarn.

Hvor nuværende ægtefæller fik et barn, før de blev gift, er dette barn et fællesbarn, hvis faderskabet blev fastslået ved dom, retsforlig eller anerkendelse til politimesterens eller statsamtets protokol, eller hvis der er sket legitimation ved bevilling af et barn, født før den 1. januar 1938, som ægtebarn.

Endvidere er en ægtemand også far til hustruens barn med en anden, når barnet er født under ægteskabet, og der ikke blev anlagt faderskabssag. Dette gælder, uanset om ægtemanden havde kendskab til, at hustruen havde haft et forhold til en anden eller ej. En ægtemand kan i almindelighed kun anlægge sag inden for et tidsrum af 6 måneder fra barnets fødsel. I særlig tilfælde kan sag dog anlægges inden for 3 år efter barnets fødsel, hvis ægtemanden ikke med mistanke om eller kendskab til, at barnet ikke behøver at være hans, har anerkendt barnet ved at behandle det som sit.

Kaj og Gurli er gift. Gurli har haft en affære med en arbejdskollega, Brian. Hun har fået et barn med Brian. Der er ikke anlagt faderskabssag mod Brian, og Kaj har accepteret, at han med lovens øjne er far til barnet. Kaj og Gurli har ikke andre børn. De er derfor ægtefæller med ét fællesbarn.

Såfremt blot én af ægtefællerne har én arveberettiget livsarving, der ikke er fælles, hører de ikke til i denne familiegruppe. Dette vil fx være tilfældet, hvor en gift mand har fået et barn med en anden uden for ægteskabet. Det vil også være tilfældet, hvor hustruen har bortadopteret sit barn med en anden mellem den 1. januar 1957 og den 1. september 1972, når der er forbehold i adoptionsbevillingen om, at arveretten efter den virkelige slægt er bevaret. Det samme gælder, hvis barnet uden sådant forbehold er bortadopteret før den 1. januar 1957, og adoptionsbevillingen ikke senere har fået påtegning om nye retsvirkninger.

Lasse og Lone er gift og har sammen et barn, Bo. Lasse har endvidere et barn, Donald, med en tidligere kæreste. Eftersom Lasse har et særbarn, Donald, er de ikke ægtefæller, der alene har fællesbørn.

Den arveretlige familiegruppe: Ægtefæller, der alene har fællesbørn, omfatter ca. 350.000 ægteskaber samt ganske enkelte registrerede partnerskaber, hvor den ene part har adopteret den anden parts barn.

I tilfælde af, at én af ægtefællerne har en arveberettiget livsarving, som ikke er fælles, hører ægtefællerne dog til denne familiegruppe, hvis den anden ægtefælle har adopteret barnet ved en såkaldt stedbarnsadoption. Det samme gælder også, hvis den pågældende særlige livsarving giver fuldstændigt og forbeholdsløst afkald på arv efter den af ægtefællerne, der er dets far eller mor, og ægtefællerne i øvrigt har fælles livsarvinger.

Line og Pernille er registrerede partnere. Line har to børn, Christian og Bastian. Begge børn er adopterede af Pernille i 2001. De har ikke andre børn. Line og Pernille er derfor registrerede partnere med fællesbørn.

Det er uden betydning for de arveretlige regler, om børnene bor eller har boet hos ægtefællerne eller parterne.

Arvens fordeling uden testamente

Når der ikke er testamente, afhænger arvedelingsreglerne ved den første af parternes død dels af, hvilken formueordning ægtefællerne eller de registrerede partnere har, og, såfremt parterne har fællesejmidler, af, om den efterlevende af dem vælger uskiftet bo eller vælger at skifte fællesejet straks efter den førstes død.

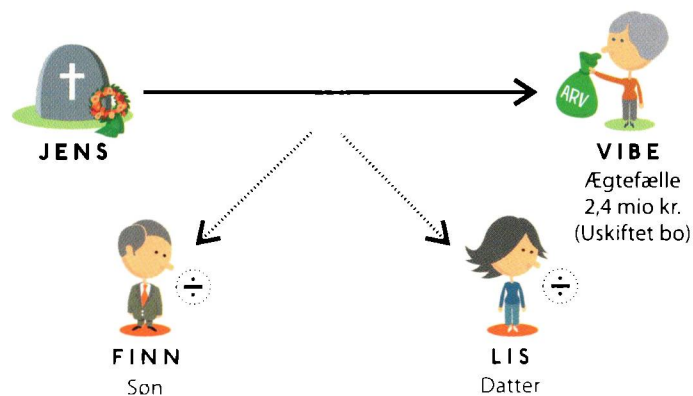
Fælleseje

Havde parterne i det hele fælleseje, herunder skilsmisse-særeje, der for begge parters vedkommende bliver til fælleseje ved den førstes død, kan den efterlevende part frit vælge mellem at få fællesboet udleveret til uskiftet bo eller at tage et skifte med de fælles livsarvinger. Det samme gælder, hvis den afdøde part havde ægtefællebegunstigende kombinationssæreje, der bliver til fælleseje ved dødsfaldet. Se derimod om fuldstændigt særeje nedenfor side 51.

Uskiftet bo

Den efterlevende part har en ubetinget ret til at få parternes samlede fællesejmidler udleveret til uskiftet bo med den eller de fælles livsarvinger. Der kræves således ikke noget samtykke fra dem.

Jens og Vibe er gift og har to børn sammen. Børnene hedder Finn og Lis. Jens dør ved en arbejdsulykke i vinteren 2001. Ægtefællerne havde fælleseje og ejede tilsammen 2,4 mio. kr. Størstedelen af deres formue består af en fælles ejerbolig. Vibe får i 2001 boet udleveret til uskiftet bo. Finn og Lis arver derfor (endnu) ikke deres far, Jens.

Når den efterlevende part får fællesboet udleveret til uskiftet bo, bliver arveretten efter den afdøde af parterne for de fælles livsarvinger udskudt, indtil det uskiftede bo senere bliver skiftet. Den efterlevende part bliver på denne måde reelt en slags enearving efter den førstafdøde, men må dog ikke misbruge sin rådighed over det uskiftede bo, navnlig ikke ved at forære væsentlige dele af boets formue væk. Den efterlevende må derfor finde sig i en vis kontrol fra livsarvingernes side.

Den efterlevende part har til enhver tid ret til at forlange det uskiftede bo skiftet og kan herved også vælge at udskifte én eller nogle af livsarvingerne og fortsætte det uskiftede bo med de øvrige.

Vil den efterlevende part indgå nyt ægteskab eller registreret partnerskab, skal det uskiftede bo forinden skiftes. Det nye ægteskab eller registrerede partnerskab kan i almindelighed først indgås, enten fra det øjeblik, hvor det uskiftede bo bliver taget under bobestyrerbehandling, eller fra det

tidspunkt, hvor et privat skifte af det uskiftede bo er tilendebragt. Dette gælder dog ikke, hvis livsarvingerne giver arveafkald. Det gælder heller ikke, hvis livsarvinger giver skifteafkald, men i så fald skal livsarvingerne straks betale boafgift af det, de ville have fået udbetalt, såfremt et skifte i stedet havde fundet sted.

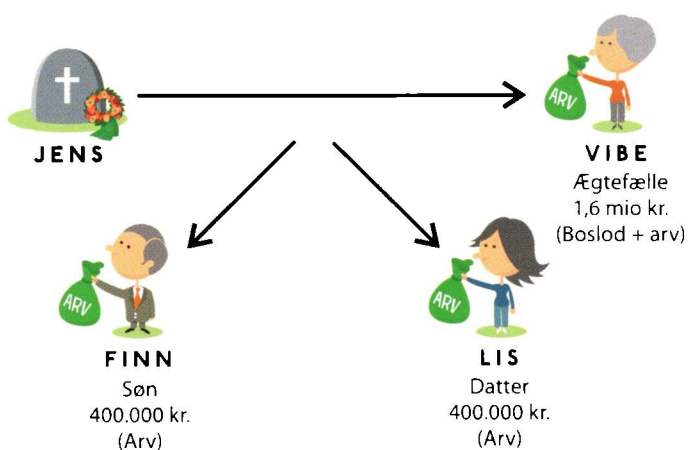
Vibe fra eksemplet ovenfor har fundet en ny kæreste, Torben, som hun ønsker at gifte sig med. Hun skal derfor skifte boet efter Jens, medmindre hun får et arveafkald fra fællesbørnene, Finn og Lis, eller et skifteafkald. Hvis hun ønsker at forblive i den hidtidige ejerbolig, er et afkald af en eller anden art ofte tvingende nødvendigt, når der ikke var skrevet testamente.

Delingsreglerne ved skifte

Ved skifte af det uskiftede bo, mens den efterlevende part er i live, arver den efterlevende part efter først at have udtaget sin nettohalvdel af det uskiftede bo, hvis der ikke er testamente, ¹/₃ af den anden nettohalvdel af det uskiftede bo, mens livsarvingerne arver ²/₃ af denne anden halvdel af boet, dvs ¹/₃ af hele boet, se skemaet side 56. Mellem livsarvingerne deles arven efter de sædvanlige regler for livsarvinger, se derom foran under 1. familiegruppe.

En undtagelse fra disse delingsregler gælder dog, hvor det uskiftede bo er etableret før den 1. april 1964. I så fald arver livsarvingerne ³/₈ af boets formue, medens den efterlevende ialt modtager ⁵/₈.

Vibe fra eksemplet ovenfor har besluttet sig for, at hun vil gifte sig med Torben, selvom hun ikke kan få et arveafkald eller skifteafkald fra sine børn. Det uskiftede bo, som stadig er på 2,4 mio. kr., skal derfor deles. Da ægtefællerne havde fælleseje, tilhører halvdelen af boet, 1,2 mio. kr., Vibe. Denne halvdel betegnes som hendes boslod. De andre 1,2 mio. kr. falder i arv efter Jens og fordeles med 2/3 (800.000 kr.) til deling mellem børnene Finn og Lis, der således får 400.000 kr. hver, og 1/3 til Vibe, der således også får 400.000 kr.

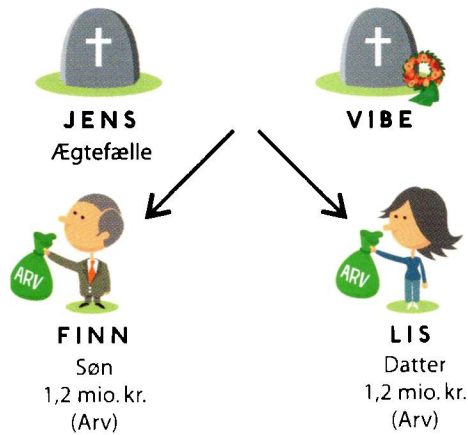

Vibe har derfor ikke råd til at beholde ejerboligen.

Disse delingsregler gælder også, hvis den efterlevende part vælger at skifte fællesboet straks ved den førstafdøde parts død i stedet for først at få boet udleveret til uskiftet bo.

Skiftes det uskiftede bo derimod først ved den længstlevende parts død, deles hele det uskiftede bos formue mellem de fælles livsarvinger efter de sædvanlige delingsregler for disse, som er omtalt foran under 1. familiegruppe.

Hvis Vibe i stedet for at skifte det uskiftede bo var blevet i dette frem til sin død, var hele boet først blevet skiftet, når hun døde. Boet var da uden testamente blevet fordelt ligeligt mellem børnene Finn og Lis, dvs. med 1,2 mio. kr. til hver.

Fuldstændigt særeje

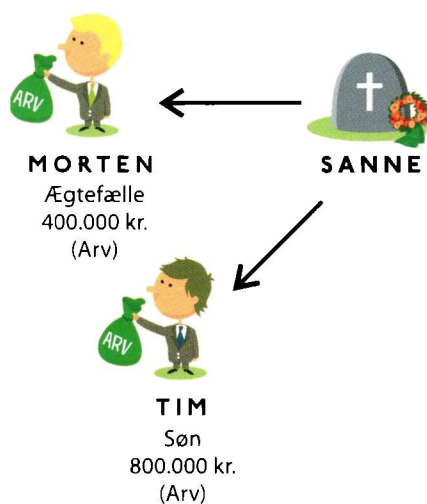
Havde den førstafdøde part helt eller delvis den formueordning, der kaldes fuldstændigt særeje, for sine ejendele, er uskiftet bo udelukket med de ejendele, som var fuldstændigt særeje. Et sådant særeje kan parterne selv have truffet bestemmelse om i en ægtepagt. Særejet kan også være fastsat i gavebrev eller ved testamente for gavens eller arvens vedkommende. Den afdøde parts fuldstændige særeje skal derfor skiftes, hvis livsarvingerne ikke giver arveafkald. Giver livsarvingerne skifteafkald, dvs at de i realiteten låner den efterlevende arven, skal der svares boafgift uden bundfradrag af den lod, livsarvingerne ellers ville have fået udbetalt ved et skifte.

Havde den førstafdøde part tillige fællesejmidler, er uskiftet bo muligt for denne del af den førstafdødes formue og for den efterlevendes fællesejmidler.

Ved skiftet af den førstafdødes fuldstændige særeje udtager den efterlevende part ikke som ved fælleseje først halv-

delen. Dette særeje deles, når der ikke er testamente, med $\frac{1}{3}$ til den efterlevende part og $\frac{2}{3}$ til livsarvingerne, se skemaet side 59. Mellem livsarvingerne sker der fordeling efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger.

Morten og Sanne er gift og har ét fællesbarn, Tim. De har i en ægtepagt aftalt, at Sannes formue skal være hendes fuldstændige særeje. I 2001 døde Sanne og efterlod sig en formue på 1.200.000 kr. Da formuen var Sannes fuldstændige særeje, har Morten ikke ret til uskiftet bo og heller ikke til først at udtage halvdelen af Sannes formue som sin boslod. Han tager alene arv af formuen. Morten arver, når der ikke er testamente, $\frac{1}{3}$ svarende til 400.000 kr. De resterende 800.000 kr. falder i arv til Tim.

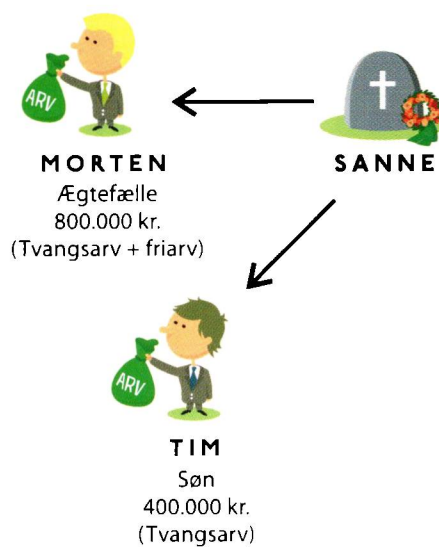
Testamenter og ægtepagter

Da både halvdelen af en efterlevende parts arvelod og halvdelen af livsarvingernes arvelodder er tvangsarv, kan en part højest bestemme ved testamente, at halvdelen af arven ved et skifte, efter at parten er død som den første af parterne, skal flyttes. Det kan være til andre, eller det kan være fra livsarvingerne eller fra nogle af disse til den efterlevende

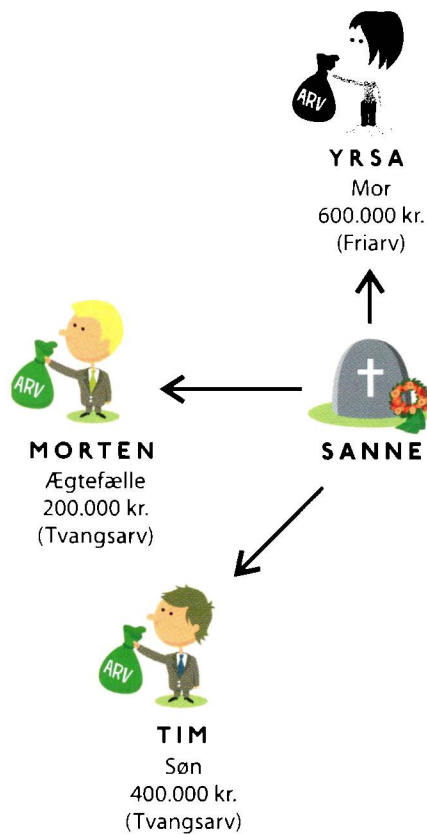
part eller fra denne til livsarvingerne eller til nogle af disse eller fra nogle af livsarvingerne til andre af disse.

Sådanne testamenter oprettes i tiltagende omfang, navnlig for at sikre den efterlevende af parterne mulighed for at kune indgå nyt ægteskab, se nærmere nedenfor side 57.

I eksemplet ovenfor med Morten og Sanne kunne Sanne ved testamente have bestemt, at halvdelen af Mortens arv, 200.000 kr., og halvdelen af Tims arv, 400.000 kr., skal tilfalde Morten, Tim eller andre. Havde Sanne fx ved testamente bestemt, at Morten skulle arve dette beløb, ville arven blive fordelt med 800.000 kr. til Morten (tvangsarv på 200.000 kr. + den testamenterede friarv på 600.000 kr.) og 400.000 kr. til Tim (tvangsarv).

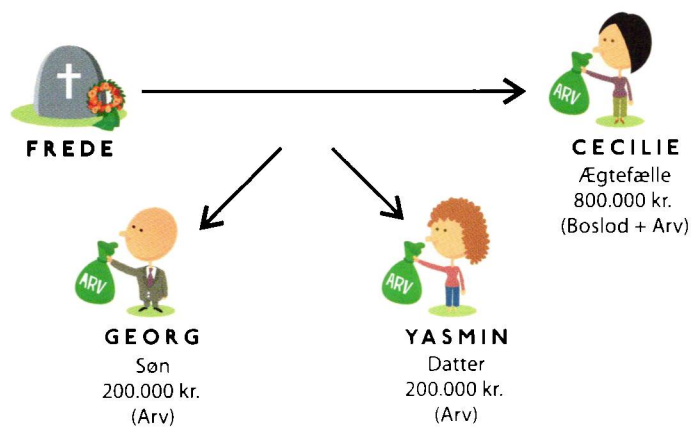
Sanne kunne imidlertid også ved et testamente have bestemt, at friarven skulle tillægges en helt anden, fx hendes mor, Yrsa. Yrsa ville da arve 600.000 kr. som friarv, Morten 200.000 kr. som tvangsarv og Tim 400.000 kr. som tvangsarv.

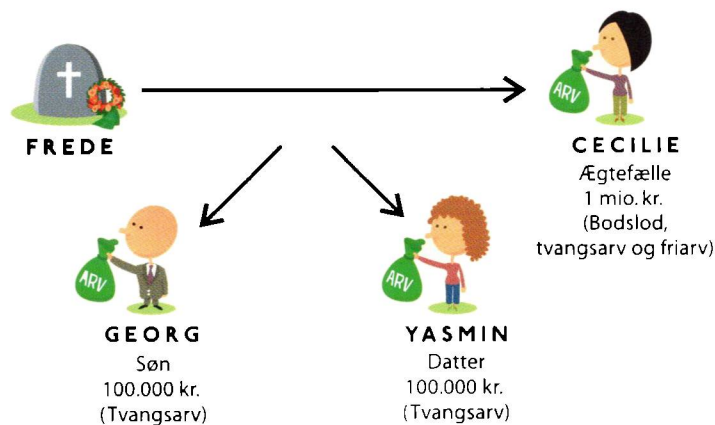
Men dette gælder, når der er fælleseje, kun arven og således ikke den halvdel af fællesboet, som jo reelt tilhører den efterlevende part og udtages af denne som dennes boslod. Havde en part derimod fuldstændigt særeje, skal den efterlevende ikke først udtage halvdel af dette som sin ejendom. Det hele skal i så fald deles efter arvereglerne.

Arveretten i 6. familiegruppe

Frede og Cecilie har fællesejse og ejer tilsammen værdier for netto 1,2 mio. kr. De har to fællesbørn, Georg og Yasmin, men ikke andre børn. Dør Frede først, og er der ikke skrevet testamente, arver fællesbørnene, hvis boet skal skiftes, derfor $\frac{1}{3}$ af 1,2 mio. kr. (svarende til $\frac{2}{3}$ af arven på 600.000 kr.) = 400.000 kr. Arven fordeles med 200.000 kr. til hver af fællesbørnene. Cecilie udtager sin boslod på 600.000 kr. og arver $\frac{1}{3}$ af 600.000 kr. = 200.000 kr. Cecilie vil således i alt modtage værdier for 800.000 kr.

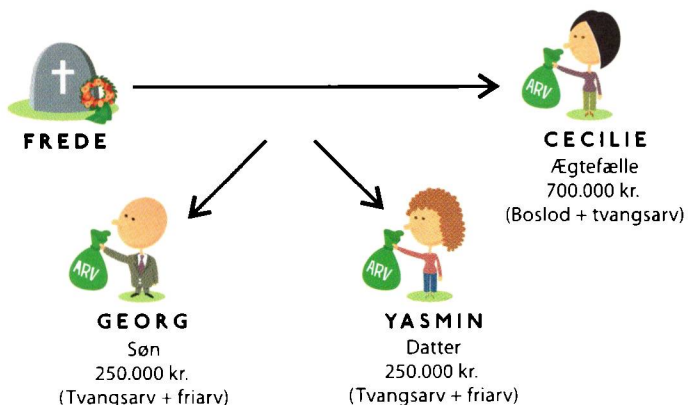

Ved testamente til fordel for Cecilie kan disse 800.000 kr. være blevet forøget til 1 mio. kr., nemlig boslodden på 600.000 kr. + $\frac{2}{3}$ af arven på 600.000 kr. = 400.000 kr., ialt 1 mio. kr.

Kapitel 3

Ved testamente til fordel for børnene kan ægtefællens samlede lod i boet være formindsket til $5/12 = 700.000$ kr., nemlig boslodden på $1/2$ eller i eksemplet med Frede og Cecilie 600.000 kr. + tvangsarven på $1/6$ af 600.000 kr. = 100.000 kr., i alt 700.000 kr.

Delingsreglerne for et bo er således forskellige alt efter, om parterne havde fællesejemidler eller fuldstændige særeejendomme.

Fællesje

Havde begge parter i det hele fællesje, kan der ved testamente ændres på fordelingen inden for følgende rammer, idet brøkerne angår hele fællesboet:

	LIVSARVINGER	ÆGTEFÆLLE/REGISTRERET PARTNER
Boslod	0	$1/2$
Friarv	$1/6$	$1/12$
Tvangsarv	$1/6$	$1/12$
Minimale lod	$1/6$	$7/12$
Legale lod	$1/3$	$2/3$
Maksimal lod	$5/12$	$5/6$

Disse delingsregler gælder også, hvis den efterlevende ægtefælle fx selv ejede hele formuen i fællesboet, der i praksis of-

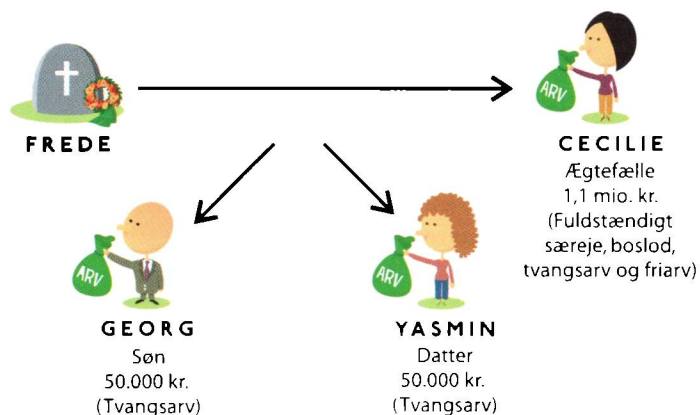
te i det væsentligste vil bestå af friværdien i en ejerbolig, medens den afdøde ægtefælle intet ejede. Børnenes arv efter den afdøde skal da udredes af den efterlevendes egen formue – også selvom den efterlevende allerede ejede værdierne fra før ægteskabets indgåelse.

Det vil ses, at en efterlevende part bliver bedre stillet ved uskiftet bo over for parternes fællesbørn, end hvis boet skal deles. Ved uskiftet bo skal intet afstås, medens der ved et skifte skal afstås $\frac{1}{3}$ af hele fællesboet eller, hvis der er testamente til fordel for den efterlevende part, $\frac{1}{6}$ af hele fællesboet. Da ikke ganske få ægtefæller efterhånden er opmærksomme på, at den efterlevende af dem ikke vil kunne indgå nyt ægteskab uden at skulle afstå en arvelod på $\frac{1}{3}$ af det samlede fællesbo eller, når der er skrevet testamente, en minimallod på $\frac{1}{6}$ af dette til livsarvingerne, og da dette kan være prohibitivt (forhindrende) for indgåelse af mange nye ægteskaber, vælger nogle ægtepar nu både at få ændret deres formueordning og at skrive testamente. Arven til livsarvingerne i tilfælde af skifte, fordi nyt ægteskab ønskes indgået, kan da reduceres til kun at være $\frac{1}{12}$ af hele fællesboet.

Sådanne ordninger oprettes i meget videre omfang af ægtefæller, der har særbørn, se derom nedenfor under 7. og 8. familiegruppe.

Formueordningen tilrettelægges i sådanne tilfælde for parter, der har nogenlunde sædvanlige formueforhold, på den måde, at deres formuer opdeles i to lige store dele, der gøres til ægtefællebegunstigende kombinationssæreje for begge. Der gælder derefter samme regler for opgørelse af boerne efter den enes død, uanset hvem af parterne der måtte dø først. Har begge parter ved ægtepagt fået kombinationssæreje, bliver den førstafdøde parts formue til fælleseje ved dennes død. Den efterlevende parts formue bliver derimod nu til fuldstændigt særeje, der udtages af den efterlevende. Med tallene fra eksemplet foran med Frede og Cecilie bliver delingsreglerne herefter i stedet:

Når der både er oprettet ægtepagt om ægtefællebegunstigende kombinationssæreje og testamente, er Cecilies lod nu forøget til gennemsnitligt (nemlig hvis ægtefællerne ejer lige meget) at være 11/12 af boet, dvs 1.100.000 kr. Har begge ægtefæller ægtefællebegunstigende kombinationssæreje, og er deres formuer opdelt således, at de hver ejer 600.000 kr., bliver Fredes kombinationssæreje nemlig til fælleseje ved dødsfaldet. Cecilie udtager derfor som sin ejendom (boslod) halvdelen af denne formue = 300.000 kr. Cecilies egen formue på 600.000 kr. er ved dødsfaldet blevet til fuldstændigt særeje, som Cecilie også udtager fuldt ud. Cecilie ejer således 900.000 kr. Af Fredes boslod på de resterende 300.000 kr. arver Cecilie, hvis der ikke er skrevet testamente, $1/3 = 100.000$ kr., men denne andel vil ved et testamente normalt være forøget til at være $2/3 = 200.000$ kr. Cecilie skal således alene afstå 100.000 kr. til deling mellem Georg og Yasmin ved et skifte.

Fuldstændigt særeje

Havde den førstafdøde part fuldstændigt særeje, skal den efterlevende ikke som ved fælleseje først udtage halvdelen af dette som sin ejendom (boslod). Fordelingsreglerne for arv af den førstafdødes fuldstændige særeje mellem den efterlevende part og parternes fællesbørn er da som følger:

	LIVSARVINGER	ÆGTEFÆLLE/REGISTRERET PARTNER
Boslod	0	0
Friarv	1/3	1/6
Tvangsarv (Minimale lod)	1/3	1/6
Legale lod	2/3	1/3
Maksimale lod	5/6	2/3

Den efterlevende part udtager og beholder endvidere sit eget fuldstændige særeje, som ikke indgår i delingen af den førstafdøde parts bo.

7. Familiegruppe: Ægtefæller, der alene har særbørn

Familiegruppen: Ægtefæller, der alene har særbørn, omfatter – ikke separerede eller fraskilte – ægtefæller, når blot én af ægtefællerne har én eller flere livsarvinger, og ingen af disse er fælles livsarvinger.

Leif og Mimi har indgået ægteskab. Mimi har et barn, Gry, fra et tidligere ægteskab. Leif har ikke adopteret Gry. Ingen af dem har andre børn. De er derfor ægtefæller med ét særbarn.

Endvidere omfattes de relativt få – ikke separerede eller fraskilte – registrerede partnere, når blot én af dem har én eller flere arveberettigede livsarvinger.

Lasse og Ove har indgået registreret partnerskab. Ove har et barn, Niels, fra et tidligere ægteskab. Lasse har ikke adopteret Niels. Ingen af dem har andre børn. De er derfor registrerede partnere med ét særbarn.

Til gruppen hører imidlertid en række meget forskellige familiekonstellationer, hvor arvereglerne nok er ens, men hvor

ønskerne om, hvordan arvedelingen skal være, kan være vidt forskellige.

Nogle mere eller mindre typiske af disse familiekonstellationer er:

- kun den ene af ægtefællerne eller partnerne har en livsarving, fx mandens barn født uden for ægteskab, som parret bestemt ikke ønsker skal arve dem,
- kun den ene af ægtefællerne eller partnerne har et barn, fx hustruens barn med en tidligere samlever. Barnet er kommet med i deres nye familiedannelse, og ægtefællerne eller partnerne ønsker, at barnet skal være deres universalarving (hovedarving),
- begge ægtefæller eller partnere har ét eller flere børn, som alle er kommet med i deres nye familiedannelse, og som ægtefællerne eller partnerne ønsker skal ligestilles efter dem i arvemæssig henseende,
- én eller begge ægtefæller eller partnere har ét eller nogle børn, som de ønsker ikke skal arve dem, men andre børn, som de ønsker skal arve dem, og som de ofte også ønsker at ligestille i arvemæssig henseende.

Ganske mange ægtefæller eller partnere med de foran angivne børnekonstellationer ønsker i hvert fald ikke, at børnene skal arve dem ved den førstes død, men først når den længstlevende af dem dør. Dette skyldes, at den efterlevende af dem ellers skal afstå så meget, at det vil gå ud over opretholdelsen af hjemmet for den efterlevende og børnene.

Kun i sjældnere tilfælde ønsker parterne, at børnene skal arve allerede, når den første af dem dør. Dette gælder især i følgende tilfælde:

- meget velhavende ægtefæller eller partnere ønsker, at den førstafdødes børn skal arve deres lod straks efter den førstafdødes død,
- undertiden opdeler ægtefæller eller registrerede partnere deres formuer i en fællesejeformue og i en fuldstændig særejeformue. Meningen dermed er da ofte, at børnene, efter at den første af dem er død, skal arve dennes fuldstændige særeje, mens fællesejet skal overtages af den efterlevende og først deles mellem børnene, når den længst-

levende af ægtefællerne eller partnerne dør. Børnene giver derfor undertiden afkald på arv af fællesejet ved den førstes død, og ægtefællerne eller partnerne giver gensidigt afkald på arv efter hinanden af den andens fuldstændige særeje, og

- ægtefæller, som har indgået et pensionistægteskab opretter fuldstændigt særeje og ønsker ikke, at den anden af dem skal arve ved den førstes død, men at alt skal gå til deres respektive børn. De giver derfor gensidigt afkald på arv efter hinanden.

I denne familiegruppe kan en efterlevende ægtefælle eller partner, som gennemgangen af delingsreglerne nedenfor viser, undertiden blive nødt til at opgive sin ejerbolig, hvis der ikke er blevet skrevet testamente og eventuelt tillige ægtepagt. Endvidere vil arven til børnene næsten aldrig blive fordelt, som parterne ønsker det, når der ikke er testamente og eventuelt tillige ægtepagt.

Gruppen omfatter sammen med gruppen ægtefæller, der både har fællesbørn og særbørn, se derom nedenfor under 8. familiegruppe, noget over 350.000 ægtepar samt et mindre antal registrerede partnere.

Det er uden betydning for arvereglerne, om børnene bor eller har boet sammen med ægtefællerne eller de registrerede partnere.

Arvens fordeling uden testamente

Når der ikke er testamente, afhænger delingsreglerne ved den første af ægtefællernes eller partnernes død af, hvilken formueordning parterne har.

Fælleseje

Havde parterne i det hele fælleseje, herunder skilsmisse-særeje, der bliver til fælleseje ved den første parts død, har den efterlevende part ikke samme valgfrihed mellem uskiftet bo eller et skifte, som hvis parternes børn var fællesbørn.

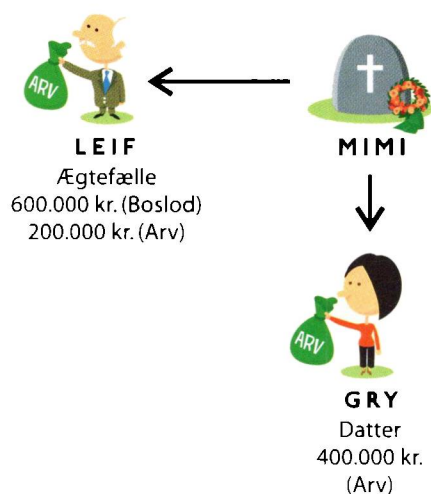
Uskiftet bo

Den efterlevende part kan kun få fællesboet udleveret til u-

Kapitel 3

skiftet bo med den førstafdødes særlige livsarvinger, hvis der gives et samtykke dertil. Er livsarvingerne myndige (fyldt 18 år) og ved deres fornufts brug, skal samtykket afgives af dem selv.

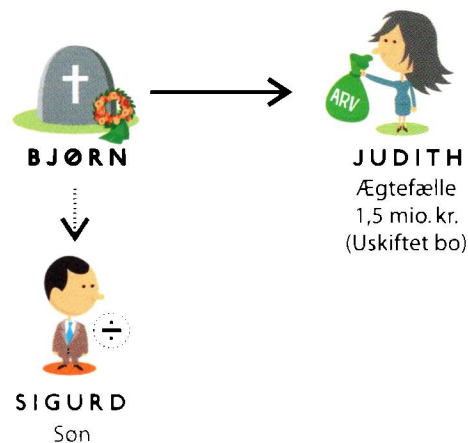
Leif og Mimi har indgået ægteskab. Mimi har et barn, Gry, fra et tidligere ægteskab. Leif har ikke adopteret Gry. Ingen af dem har andre børn. Ægtefællerne ejer alene et parcelhus til en værdi af 1 mio. kr. og indbo til en værdi af 200.000 kr. De har fælleseje. Mimi dør i foråret 2002. Leif ønsker at få fællesboet udleveret til uskiftet bo, men Gry, der er 22 år og ved sin fornufts fulde brug, vil ikke give samtykke hertil, idet hun ikke siden skilsmissen har haft kontakt med Leif og Mimi. Boet skal derfor skiftes. Der er ikke skrevet testamente. Da ægtefællerne havde fælleseje, kan Leif udtage halvdelen af boet (600.000 kr.) som sin boslod. Den anden halvdel af fællesboet falder i arv efter Mimi. 1/3 af denne arv (200.000 kr.) tilfalder efter arveloven Leif og de andre 2/3 (400.000 kr.) Gry.

Leif skal derfor aflevere 400.000 kr. af ægtefællernes hidtidige fællesbo til særbarnet Gry, som han aldrig har haft kontakt med. Hvis Leif ikke kan belåne sit hidtidige hjem eller ikke vil have råd til at betale prioritetsgælden, er han nødt til at sælge parcelhuset for at give Gry hendes arv.

Er livsarvingerne derimod mindreårige, må der gives samtykke til uskiftet bo fra en særlig værge, og derudover kræves skifterettens tiltrædelse, der kun må gives ud fra en samlet vurdering af forholdene. Det samme gælder for en myndig livsarving, som ikke selv kan varetage sine anliggender og derfor har fået beskikket en værge eller af skifteretten har fået beskikket en skifteværge. Der skal, når skifteretten skal tillade en værges eller skifteværges samtykke til uskiftet bo, dels ses på børnenes situation, dels på den efterlevendes forhold. Tilladelse gives i en del tilfælde, hvor den førstafdødes særlige livsarvinger er mindreårige og forbliver i hjemmet, idet den efterlevende så overtager forsørgelsespligten over for dem.

Bjørn og Judith har indgået ægteskab. Bjørn har et barn, Sigurd, fra et tidligere ægteskab. Judith har ikke adopteret Sigurd. Ingen af dem har andre børn. Sigurd er mindreårig og bor sammen med Bjørn og Judith. Ægtefællerne ejer en villa til en værdi af 1,2 mio. kr. samt en bil og indbo til en samlet værdi af 300.000 kr., i alt 1,5 mio. kr. De har fællesej. Der er ikke skrevet testamente. Efter at Bjørn er død, får Judith samtykke fra en skifteværge og skifteretten til at gå i uskiftet bo med Sigurd. Judith overtager derfor hele boet på 1,5 mio. kr.

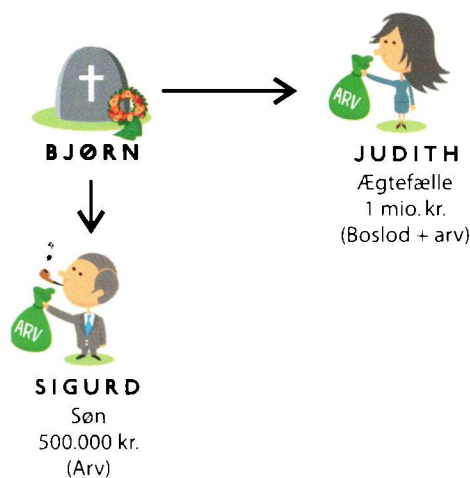

Imidlertid kan hver af de mindreårige livsarvinger bagefter forlange skifte, når de blive myndige. Dør en umyndig livs-

Kapitel 3

arving, kræves der endvidere nyt samtykke til det uskiftede bo fra dennes børn eller tilladelse fra en skifteværge og skifteretten. Men i så fald bor børnebørnene oftest ikke hos den efterlevende part og skal derfor ikke forsørges af denne. Skifte bliver derfor ofte forlangt.

Sigurd fra eksemplet ovenfor er nu blevet myndig og vil gerne have sit eget sted at bo. Han forlanger derfor, at Judith skal skifte boet efter Bjørn. Judith skal derfor skifte boet. Ved et skifte udtager hun først sin halvdel af ægtefællernes fællesbo, dvs. halvdelen af 1,5 mio. kr. = 750.000 kr. De øvrige 750.000 kr. falder i arv efter Bjørn, og skal uden testamente fordeles med 250.000 kr. til Judith og 500.000 kr. til Sigurd.

Judith må ved et sådant skifte enten optage et lån i villaen på 500.000 kr. eller sælge villaen.

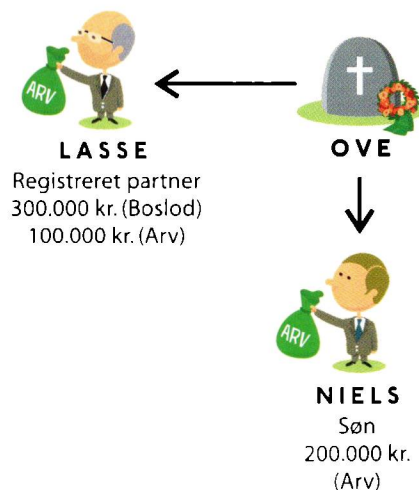
Det vil ses, at det i mange tilfælde vil være usikkert, om uskiftet bo overhovedet kan opnås. Og selv, hvor uskiftet bo tillades, er dette langt fra altid nogen sikker ordning at bygge den fremtidige økonomi på for den efterlevende part. Endvidere må det tages i betragtning, at den efterlevende ikke må fortage dispositioner, der står i misforhold til boets formue, og derfor er undergivet en vis kontrol fra livsarvingernes side.

Realiteten er derfor, at en hel del efterlevende parter ikke kan få fællesboet udleveret til uskiftet bo, og at andre parter af gode grunde ikke ønsker dette.

Delingsreglerne ved skifte

Delingsreglerne ved den første ægtefælle eller partners død er, når der ikke foreligger testamente, de samme som delingsreglerne ved skifte for ægtefæller, der alene har fællesbørn, se derom nærmere foran under 6. familiegruppe. Dette gælder både, hvis boet skiftes, efter at den efterlevende part har været i uskiftet bo, og hvis boet skiftes straks ved den første parts død. Den efterlevende udtager derfor i skiftetilfælde først halvdelen af fællesboet som sin boslod, hvorefter den efterlevende, når der ikke er testamente, arver ¹/₃ af den førstafdødes del af fællesboet og livsarvingerne ²/₃ deraf.

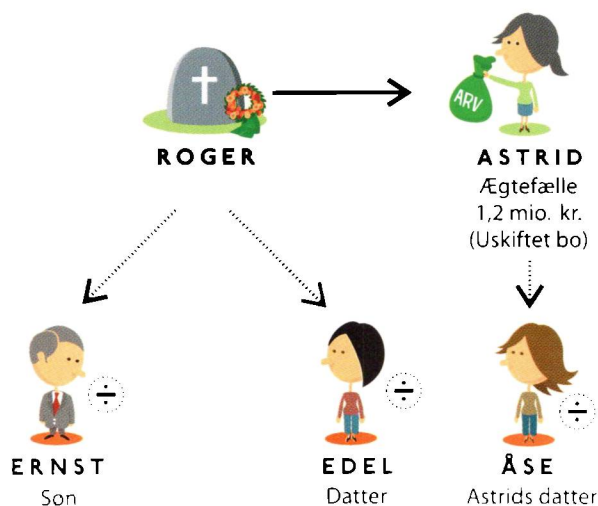
Lasse og Ove har indgået registreret partnerskab. Ove har et barn, Niels, fra et tidligere ægteskab. Lasse har ikke adopteret Niels. Ingen af dem har andre børn. De ejer tilsammen 600.000 kr., der er fællesejede. Der er ikke skrevet testamente. Ved et skifte af boet efter Oves dødsfald udtager Lasse først sin boslod på 300.000 kr. Den anden halvdel af boet, 300.000 kr., falder i arv efter Ove og fordeles med ²/₃ til Niels (200.000 kr.) og ¹/₃ til Lasse (100.000 kr.).

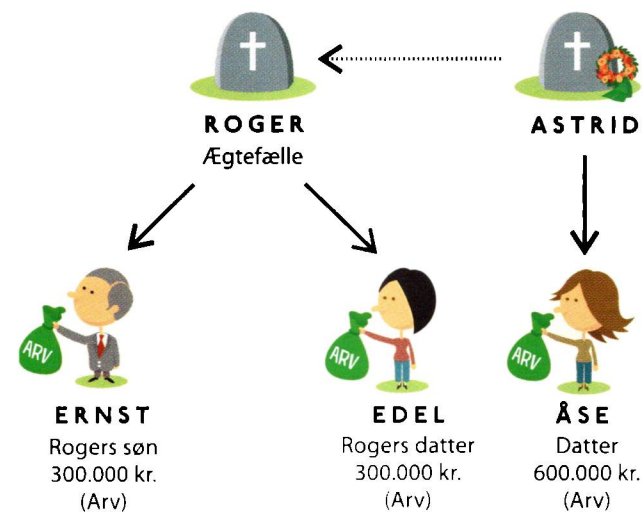
Forskellen til, hvad der gælder, når der alene er fællesbørn, er imidlertid, at en deling, når der er fællesbørn, først behøver at blive aktuel, hvis den efterlevende ægtefælle ønsker at indgå nyt ægteskab, mens en deling ofte vil blive aktuel allerede ved den førstafdødes død, når denne efterlod sig særbørn. Dette gælder nemlig, når uskiftet bo ikke tillades af disse eller deres værger og skifteretten eller ikke ønskes.

Ved et skifte af et uskiftet bo ved den længstlevende parts død arver først de, der er den førstafdødes livsarvinger på tidspunktet for skiftet. De arver den førstafdødes halvdel af det uskiftede bo med fordeling mellem livsarvingerne efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger. Endvidere arver den længstlevendes livsarvinger den anden halvdel af det uskiftede bo til fordeling efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger.

Roger og Astrid har indgået ægteskab. Roger har to børn, Ernst og Edel, fra et tidligere ægteskab. Astrid har ét barn, Åse, fra et tidligere ægteskab. Ægtefællerne har fælleseje og ejer tilsammen 1,2 mio. kr. Der er ikke skrevet testamente. Ved Rogers død får Astrid samtykke af begge Rogers særbørn, der er myndige, til at få boet udleveret til uskiftet bo. Astrid overtager derfor hele ægtefællernes formue på 1,2 mio. kr.

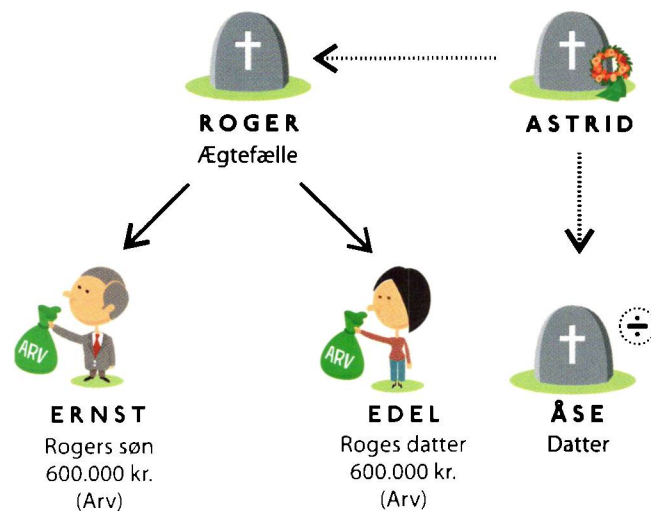
Ved Astrids død skal det samlede bo, som f.eks. stadig er på 1,2 mio. kr., fordeles med halvdelen (600.000 kr.) til deling mellem Rogers livsarvinger og den anden halvdel (600.000 kr.) til deling mellem Astrids livsarvinger. Ernst og Edel arver derfor hver 300.000 kr., og Åse arver 600.000 kr.

Er der ingen arvinger efter den længstlevende, går hele arven til den førstafdødes livsarvinger.

Er den førstafdødes livsarvinger døde, før den efterlevende afgår ved døden, uden at de efterlader sig livsarvinger, som indtræder i deres arveretlige stilling i det uskiftede bo, har den efterlevende overtaget det uskiftede bo til fri rådighed. Når den efterlevende dør, arver derfor alene den efterlevedes livsarvinger – i eksemplet Åse – og, hvis den efterlevende ikke har livsarvinger, den efterlevendes og førstafdødes arvinger i 2. eller 3. arveklasse med halvdelen til hver side. Er der ingen arvinger på den ene side, går hele arven til den anden side.

Hvis Åse i eksemplet ovenfor var død efter Roger, men før Astrid, og der ikke var testamente, og Astrid heller ikke havde andre slægtsarvinger, ville Ernst og Edel arve hele boet (1,2 mio. kr.) med halvdelen hver = 600.000 kr.

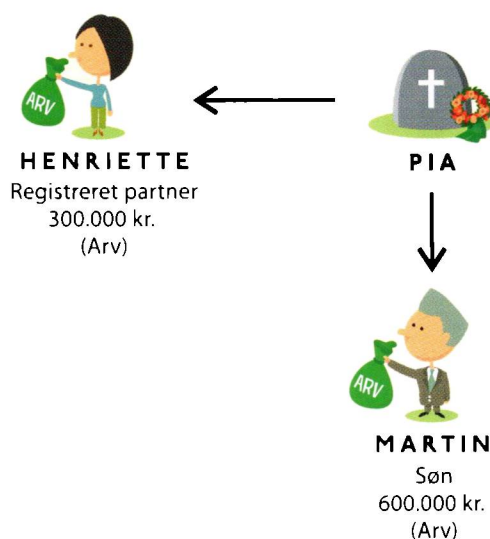
Fuldstændigt særeje

Havde den førstafdøde part helt eller delvis fuldstændigt særeje, er uskiftet bo, som når der er fælles livsarvinger, udelukket for dettes særejes vedkommende. Det fuldstændige særeje skal derfor skiftes, medmindre livsarvingerne giver arveafkald. Giver livsarvingerne skifteafkald, dvs »låner« den efterlevende arven, skal der betales boafgift af den lod, livsarvingerne ellers ville have fået ved et skifte.

Havde den førstafdøde tillige fællesejemidler, er uskiftet bo dog muligt for dettes vedkommende, hvis de nødvendige samtykker og tilladelser bliver givet.

Ved delingen af den førstafdødes fuldstændige særeje udtager den efterlevende ikke først halvdelen i boslod. Det fuldstændige særeje deles, når der ikke er testamente, med $\frac{1}{3}$ til den efterlevende part og $\frac{2}{3}$ til livsarvingerne til fordeling efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger.

Henriette og Pia har indgået registreret partnerskab. Pia har et barn, Martin, fra et tidligere ægteskab. Henriette har ikke adopteret Martin. Ingen af dem har andre børn. Henriette ejer ikke noget af betydning. Pia ejer alene deres ejerlejlighed og indbo til en samlet værdi af 900.000 kr. Pia har fuldstændigt særeje. Der er ikke skrevet testamente. Ved Pias død skal boet skiftes, idet Martin ikke vil give arve- eller skifteafkald. Henriette har ikke ret til boslod, idet Pias formue er fuldstændigt særeje. De fulde 900.000 kr. falder således i arv fra Pia og fordeles med 1/3 (300.000 kr.) til Henriette og 2/3 (600.000 kr.) til Martin.

Det ses, at Henriette ved et skifte med Martin nærmest tvinges ud af partnernes hidtidige fælles hjem.

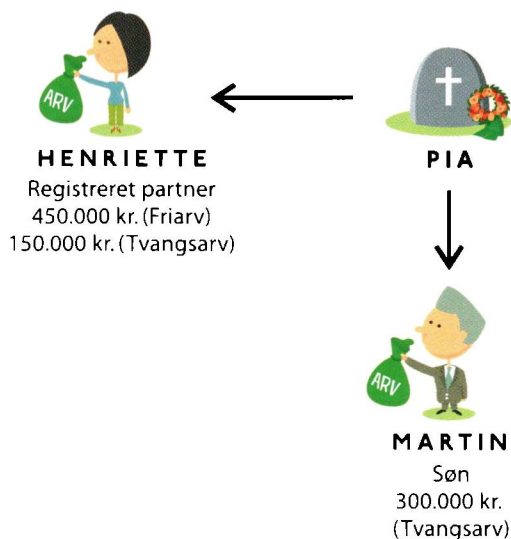
Testamenter og ægtepagter

Da både halvdelen af den efterlevende parts arvelod og halvdelen af livsarvingernes arvelodder er tvangsarv, kan en part, når der ikke er givet arveafkald, højst bestemme ved testamente, at halvdelen af arven skal flyttes. En sådan flytning kan være til andre, eller den kan være fra livsarvingerne eller nogle af disse til ægtefællen eller partneren eller fra

Kapitel 3

ægtefællen eller partneren til livsarvingerne eller til nogle af disse eller fra nogle af livsarvingerne til andre af disse.

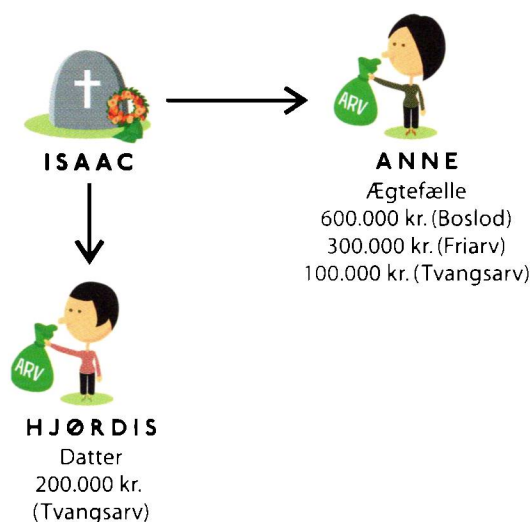
I eksemplet ovenfor med Henriette og Pia kunne Pia i et testamente have bestemt, at Henriette skulle arve hele friaven, dvs. halvdelen af arven efter Pia. Var et sådant testamente blevet skrevet, ville Henriette arve 450.000 kr. (1/2 af 900.000 kr.) som sin friarv og 150.000 kr. (1/3 af 450.000 kr.) som sin tvangsarv. Martin ville have arvet 300.000 kr. (2/3 af 450.000 kr.) som sin tvangsarv.

Henriette ville således i alt arve 600.000 kr. eller dobbelt så meget, som hvis der ikke var blevet skrevet et testamente.

Det sagte gælder dog kun arven, her af det fuldstændige særeje, og således ikke den halvdel af et fællesbo, som reelt tilhører den efterlevende part som dennes boslod.

Isaac og Anne er gift med hinanden. Isaac har et barn, Hjørdis, fra et tidligere ægteskab. Anne har ikke adopteret Hjørdis. Ingen af dem har andre børn. Ægtefællerne ejer tilsammen en formue på 1,2 mio. kr., som er deres fælleseje. Isaac ønsker at skrive testamente til fordel for Anne. Han kan kun skrive testamente for så vidt angår den halvdel af fællesboet, som vil falde i arv efter ham (600.000 kr.). Ved et sådant testamente kan han bestemme, at halvdelen af de 600.000 kr., svarende til 300.000 kr., skal flyttes. I testamentet indsætter han derfor Anne til at arve disse 300.000 kr. Ved Isaacs død skal boet ved et skifte fordeles mellem Anne og Hjørdis. Anne udtager sin halvdel af fællesboet, 600.000 kr., som sin boslod. Hun modtager endvidere 300.000 kr. som friarv ifølge Isaacs testamente. Endelig arver hun som tvangsarv 1/3 af de resterende 300.000 kr., svarende til 100.000 kr. Hjørdis arver alene i tvangsarv 200.000 kr.

Hjørdis har således modtaget i alt 1 mio. kr. ud af et samlet bo på 1,2 mio. kr. svarende til 5/6 af hele boet.

Delingsreglerne for det samlede bo bliver således forskellige, alt efter om ægtefællerne eller partnerne havde fælles-
ejemidler eller fuldstændige særejemidler.

Fælleseje

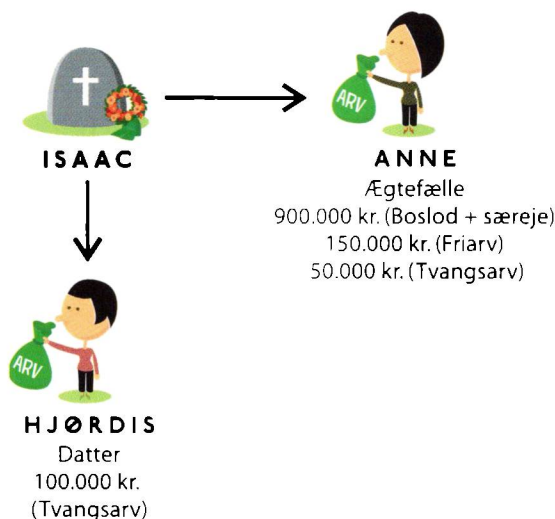
Havde begge ægtefæller eller registrerede partnere i det hele fælleseje, kan der ved testamente ændres på fordelingen inden for de samme rammer, som er angivet foran under 6. familiegruppe: Ægtefæller, der alene har fællesbørn:

	LIVSARVINGER	ÆGTEFÆLLE/REGISTRERET PARTNER
Boslod	0	1/2
Friarv	1/6	1/12
Tvangsarv	1/6	1/12
Minimale lod	1/6	7/12
Legale lod	1/3	2/3
Maksimalle lod	5/12	5/6

I praksis er sådanne situationer, navnlig før kombinations-særeje fra begyndelsen af 1990'erne kunne oprettes, blevet søgt imødegået ved masseoprettelse af testamenter med et særligt udviklet trussels-belønningskoncept. Nægter et sær-barn at samtykke til uskiftet bo, skal det alene have sin tvangsarv og aldrig mere. Giver sær barnet samtykke til uskiftet bo, belønnes det med at få sin legale arv (i eksemplet foran 400.000 kr.), eventuelt med et tillæg (i eksemplet fx på 200.000 kr.), når det uskiftede bo til sin tid skal skiftes. Børn, der er kommet med i den nye familiedannelse, ligestilles derved i mange tilfælde i arvemæssig henseende efter ægtefællerne.

Efter særejereformens gennemførelse oprettes nu i stedet i et stigende omfang ægtepagt med bestemmelse om såkaldt ægtefællebegunstigende kombinationssæreje samt gensidigt testamente. Ved den første ægtefælles død ejer den efterlevende ægtefælle da typisk (nemlig hvis ægtefællerne ejede lige meget) ⁹ 12 af boet og arver yderligere efter testamentet ² 12, således at den førstafdødes særlige livsarvinger tilsammen kun vil arve ¹ 12.

Hvis Isaac og Anne i eksemplet foran ikke alene havde oprettet et testamente, men også havde oprettet såkaldt ægtefællebegunstigende kombinationssæreje og ejede lige meget, havde Anne fået 900.000 kr. som sit særeje og sin boslod, 150.000 kr. som sin friarv og 50.000 kr. som sin tvangsarv. Hjørdis' arv var samtidig blevet beskåret yderligere til kun at være 100.000 kr.

Anne ville i så fald modtage i alt 1,1 mio. kr. ud af det samlede bo på 1,2 mio. kr. svarende til 11/12 af hele boet.

Kom nogle af eller alle ægtefællernes børn med i den nye familiedannelse, vil ægtefællers testamenter typisk også indeholde bestemmelse om, at disse børn – men kun de – skal ligestilles efter ægtefællerne i arvemæssig henseende. Ved en ny særlig avanceret konciperingsteknik med brug af successionsrækkefølger kan børn nu ligestilles, selvom den ene ægtefælle kun har ét barn og den anden ægtefælle har fire børn.

Fuldstændigt særeje

Har parter med særbørn fuldstændigt særeje, fx et arvet særeje, træffer parterne, når de ikke er meget velhavende, i praksis ofte bestemmelse om, at den førstafdødes særbørn kun skal arve $\frac{1}{3}$ af særejet til deling efter de sædvanlige reg-

ler for deling mellem livsarvinger, mens den efterlevende part skal arve²³. Her er delingsreglerne de samme, som hvis ægtefællerne havde fællesbørn.

Ægtepagt om omdannelse af det fuldstændige særeje til ægtefællebegunstigende kombinationssæreje vil som regel ikke kunne oprettes, når det fuldstændige særeje er modtaget ved gave eller arv.

8. Familiegruppe: Ægtefæller, der både har fællesbørn og særbørn

Denne familiegruppe omfatter ægtefæller, der har mindst én fælles livsarving, hvis blot én af ægtefællerne tillige har én særlig livsarving. Også registrerede partnere kan være omfattet af denne familiegruppe, fordi den ene af dem kan have adopteret den andens barn.

Svend og Merete er gift. De har fået et barn, Julie, sammen. Merete har endvidere en datter, Pia med en anden mand fra før hun og Svend blev gift. Ægtefællerne har derfor både ét fællesbarn, Julie, og ét særbarn, Pia.

Denne familiegruppe omfatter som den 7. familiegruppe: Ægtefæller, der alene har særbørn, en række meget forskelligartede familiekonstellationer, rækkende fra, at begge ægtefæller eller registrerede partnere har særbørn og tillige et eller flere fællesbørn, og til, at den ene ægtefælle eller registrerede partner har ét særbarn, og ægtefællerne eller partnerne har et eller flere fællesbørn.

Gruppen omfatter sammen med den 7. familiegruppe: Ægtefæller, der alene har særbørn, noget over 350.000 ægtepar samt enkelte par, der er registrerede partnere.

Det er uden betydning for arvereglerne, om børnene bor eller har boet hos parterne.

Arvens fordeling uden testamente

Reglerne om arvens fordeling uden testamente er som for

ægtefæller, der alene har fællesbørn, se foran under 6. familiegruppe, eller som alene har særbørn, se foran under 7. familiegruppe, forskellige, alt efter om parterne har fælleseje eller fuldstændigt særeje.

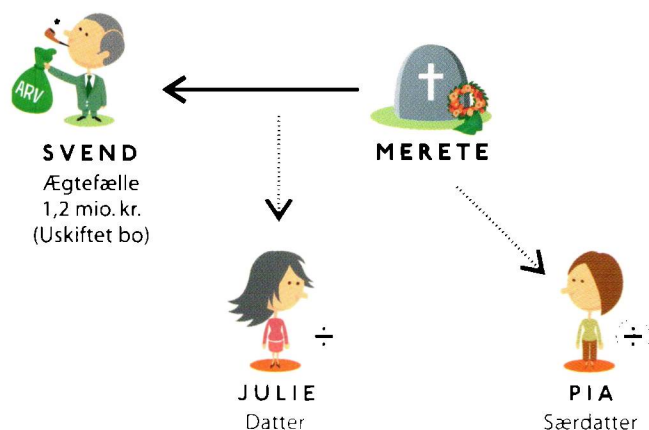
Fælleseje

Uskiftet bo

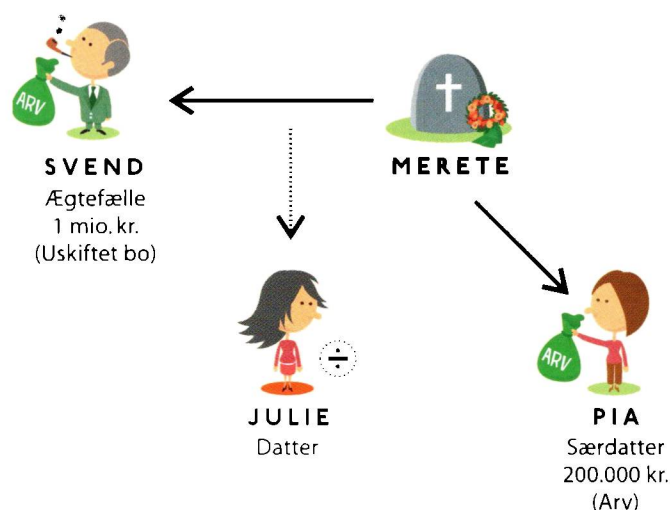
Har parterne fælleseje, herunder skilsmissesæreje, der bliver til fælleseje ved den første parts død, kan den efterlevende af parterne altid vælge mellem uskiftet bo med den eller de fælles livsarvinger eller at skifte med disse.

Om uskiftet bo kan etableres med den førsteafdødes særlige livsarvinger afhænger derimod af, om de fornødne samtykker og tilladelser bliver givet, se derom foran under 7. familiegruppe. Kan uskiftet bo kun etableres delvist, må resten af fællesboet skiftes.

Svend og Merete er gift. De har fået et barn, Julie, sammen. Merete har endvidere en datter, Pia, med en anden mand fra før hun og Svend blev gift. Ægtefællerne ejer i alt 1,2 mio. kr., der er fælleseje. Der er ikke skrevet testamente. Hvis Merete dør først, kan Svend få udleveret fællesboet til uskiftet bo med fællesbarnet, Julie. Han kan imidlertid kun få boet udleveret til uskiftet bo med Meretes særbarn, Pia, hvis han kan få samtykke hertil. Får han et sådant samtykke, vil han kunne overtage hele boet på 1,2 mio. kr. til uskiftet bo.

Hvis Svend ikke kan få samtykke til uskiftet bo med Pia, skal hun have sin arv efter Merete med det samme. Ved et skifte af boet efter Merete kan Svend først udtage 600.000 kr. som sin boslod. Den anden halvdel af ægtefællernes bo falder i arv efter Merete og skal ved et fuldstændigt skifte fordeles med 2/3 til lighedeling mellem hendes børn, Julie og Pia, og 1/3 til Svend. Pia skal derfor arve 200.000 kr. Den øvrige arv efter Merete, heraf de 200.000 kr. til Julie og de 200.000 kr. til Svend, skal ikke udbetales, idet Svend kan vælge at gå i uskiftet bo med Julie. Svend kan således få udleveret resten af boet (1 mio. kr.) til uskiftet bo med Julie.

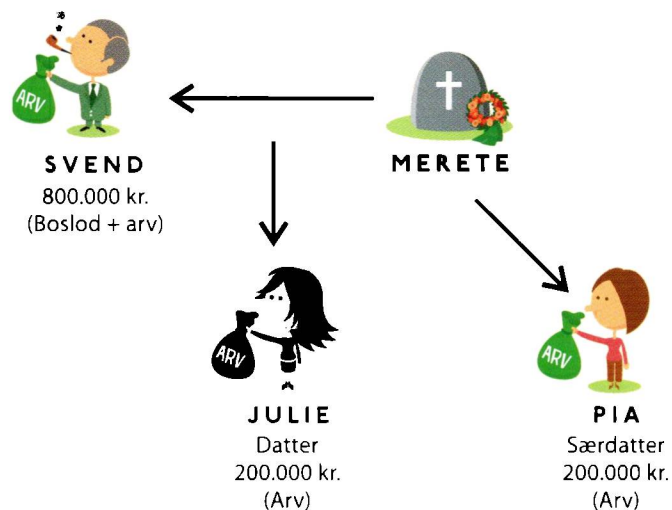
Kommer den efterlevende part helt eller delvist i uskiftet bo, må parten ikke misbruge sin rådighed over dette, navnlig ikke ved at bortgive væsentlige gaver, og livsarvingerne kan udøve en vis kontrol over for den efterlevende part. Denne skal skifte det uskiftede bo med alle den førsteafdødes livsarvinger for at kunne indgå nyt ægteskab, medmindre den førsteafdødes livsarvinger giver arveafkald eller eventuelt skifteafkald, se derom nærmere under 6. familiegruppe og 7. familiegruppe.

Delingsreglerne ved skifte

Skal fællesboet skiftes helt eller delvist enten straks ved den første parts død eller efter, at den efterlevende part har

været i uskiftet bo, men mens den efterlevende er i live, er delingsreglerne de samme, som hvor der enten alene er fællesbørn eller alene er særbørn efter den førsteafdøde part. Efter at den efterlevende part har udtaget sin halvdel af fællesboets midler som sin boslod, deles den førsteafdødes halvdel af dette, når der ikke er testamente, med $\frac{1}{3}$ i arv til den efterlevende og $\frac{2}{3}$ i arv til livsarvingerne efter den førsteafdøde med fordeling mellem disse efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger.

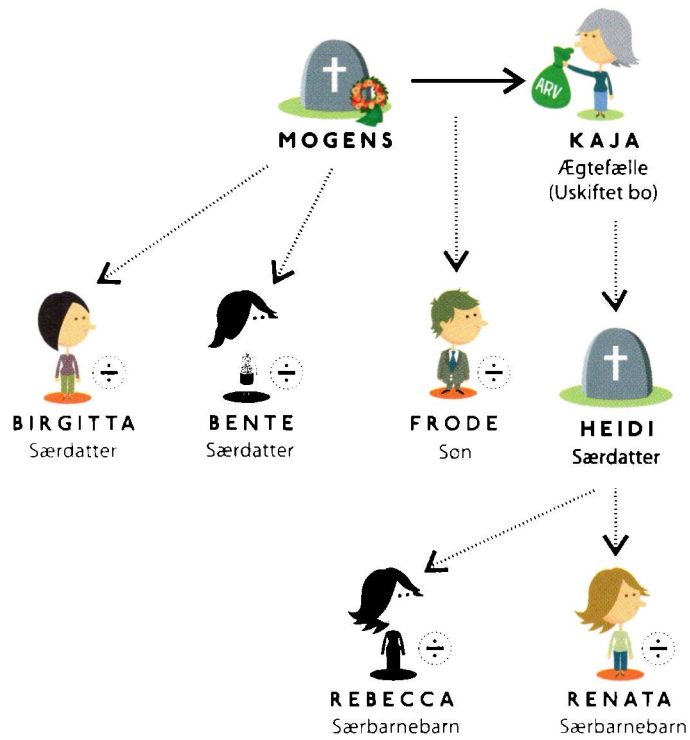
Hvis Svend fra eksemplet ovenfor havde valgt at skifte hele boet med det samme, havde han først udtaget 600.000 kr. som sin boslod. De andre 600.000 kr. ville falde i arv efter Merete med $\frac{1}{3}$ (200.000 kr.) til Svend og $\frac{2}{3}$ (400.000) til deling mellem Meretes børn Julie og Pia, dvs. med 200.000 kr. til hver af børnene.

Skiftes det uskiftede bo først ved den længstlevende parts død, og har begge parter livsarvinger, tilfalder de to halvdele af boet hver af parternes livsarvinger. De fælles livsarvinger arver derfor dobbelt lod i forhold til hver af parternes særlige livsarvinger.

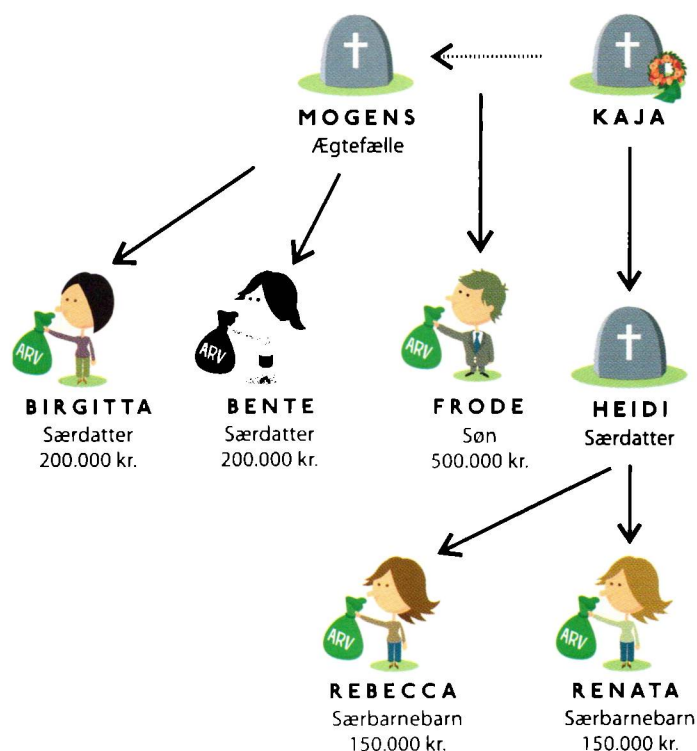
Kapitel 3

Mogens har to sørbørn, Birgitta og Bente. Hans hustru, Kaja, har to sørbørnebørn, nemlig en afdød sørdatter, Heidi, to døtre, Rebecca og Renata. Ægtefællerne har ét fællesbarn, Frode. Kaja har efter Mogens' død været i uskiftet bo med Mogens' to sørbørn, Birgitta og Bente, og fællesbarnet, Frode, indtil sin død.

– fortsættes næste side

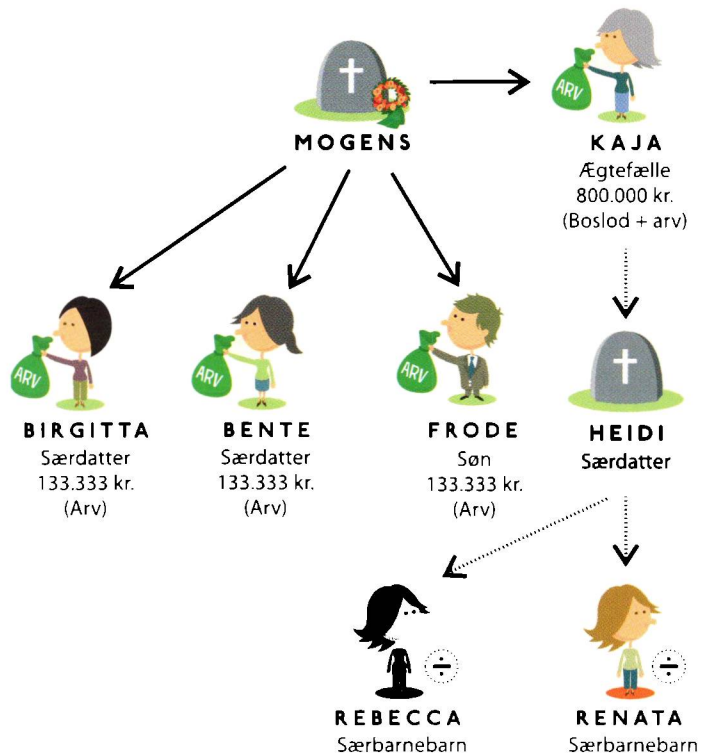
Kaja efterlader sig 1.200.000 kr. i det uskiftede bo. Arven efter Mogens på 600.000 kr. skal nu fordeles med $1/3 = 200.000$ kr. til hver af hans særbørn, Birgitta og Bente, og hans fællesbarn, Frode. Arven efter Kaja på 600.000 kr. skal fordeles med halvdelen = 300.000 kr. til fællesbarnet, Frode, og den anden halvdel til ligestilling mellem Heidis børn, Rebecca og Renata, dvs. med 150.000 kr. til hver. Birgitta og Bente arver herefter hver 200.000 kr., Frode i alt 500.000 kr. og hver af de to særbørnebørn, Rebecca og Renata, 150.000 kr.

– fortsættes næste side

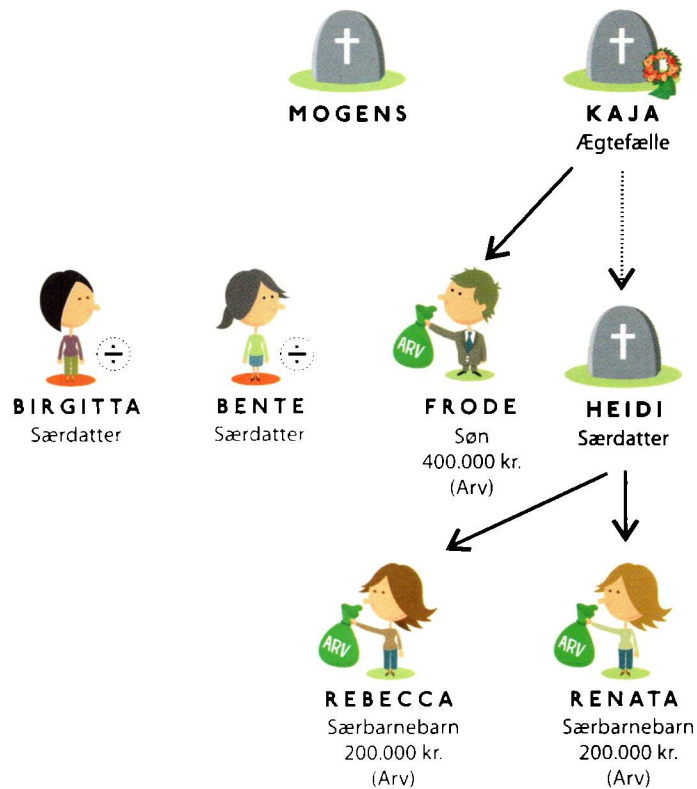
Kapitel 3

Havde Kaja skiftet fuldt ud straks ved Mogens' død, og var formuen også da på i alt 1.200.000 kr., havde Birgitta, Bente og Frode, når der ikke var skrevet testamente, tilsammen arvet 2/3 af 600.000 kr. = 400.000 kr, dvs. 133.333 kr. hver. Kaja havde da arvet 1/3 af 600.000 kr. = 200.000 kr. Hun havde derudover fået sin boslod på 600.000 kr. Rebecca og Renata havde ikke taget arv efter Mogens, idet de ikke er arveberettigede efter ham.

– fortsættes næste side

Ved Kajas død som den længstlevende ville restformuen, der med uændrede værdiforhold ville være på 800.000 kr., uden testamente blive delt med 400.000 kr. til Frode og 200.000 kr. til hver af særbørnebørnene Rebecca og Renata.

Birgitta og Benta ville da i alt kun arve hver 133.333 kr. efter ægtefællerne, mens Frode ville arve 533.333 kr. og de to særbørnebørn Rebecca og Renata hver 200.000 kr. Dette skyldes, at der ved skiftet efter Mogens tillægges Kaja arv, som derefter ved hendes død kommer hendes – men kun hendes – arvinger til gode.

Fuldstændigt særeje

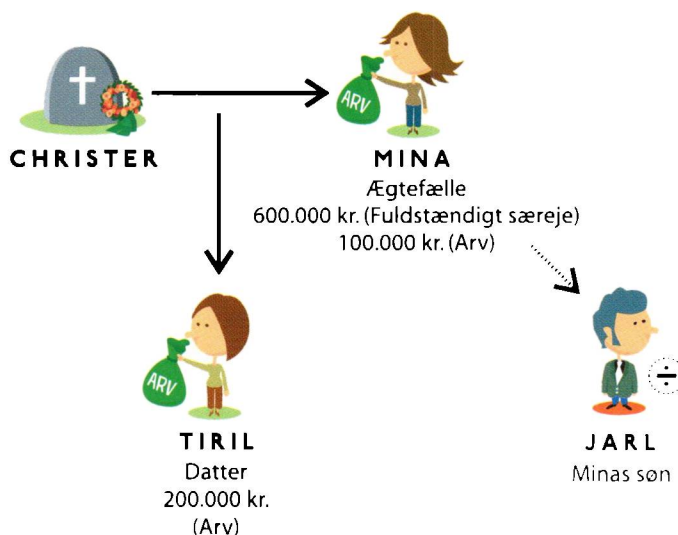
Havde den førstafdøde part helt eller delvist fuldstændigt særeje for sine ejendele, er uskiftet bo udelukket med de ejendele, som var fuldstændigt særeje. Det fuldstændige særeje skal skiftes, hvis livsarvingerne ikke giver arveafkald. Giver

livsarvingerne skifteafkald, dvs. at de »låner« den efterlevende arven, skal der straks betales boafgift af den lod, livsarvingerne ellers ville have modtaget i arv, hvis et skifte fandt sted.

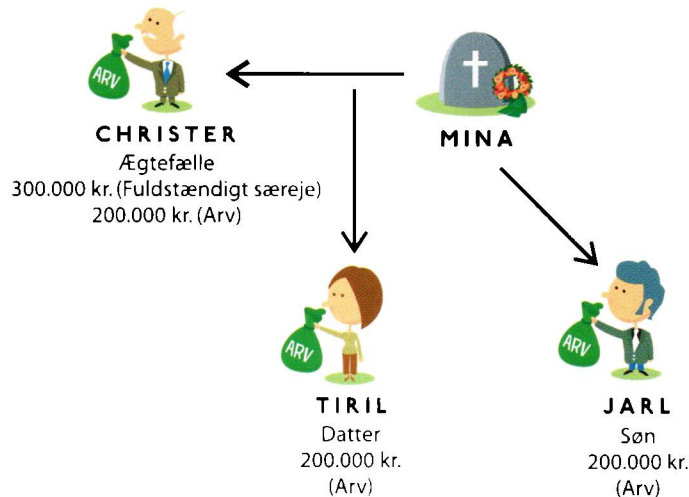
Havde den førstafdøde ægtefælle tillige fællesejemidler, er uskiftet bo muligt for denne del af den førstafdødes formue.

Ved delingen af den førstafdødes fuldstændige særeje, udtager den efterlevende part ikke som ved fælleseje først halvdelen. Dette særeje deles, når der ikke er testamente, med $\frac{1}{3}$ til den efterlevende ægtefælle og $\frac{2}{3}$ til livsarvingerne til fordeling mellem disse efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger.

Christer og Mina har indgået ægteskab. Mina har et barn, Jarl, fra et tidligere ægteskab. Christer har ikke adopteret Jarl. Ægtefællerne har endvidere fællesbarnet Tiril. Christers formue på 300.000 kr. er hans fuldstændige særeje. Mina har en formue på 600.000 kr., der er hendes fuldstændige særeje. Der er ikke skrevet testamente. Hvis Christer dør først, skal arven efter ham, 300.000 kr., fordeles med $\frac{1}{3}$ (100.000 kr.) til Mina og $\frac{2}{3}$ (200.000 kr.) til fællesbarnet Tiril. Mina beholder derudover sit fuldstændige særeje på 600.000 kr.

Hvis Mina dør først, beholder Christer sit fuldstændige særeje på 300.000 kr. Arven efter Mina, 600.000 kr., fordeles med 1/3 (200.000 kr.) til Christer og 2/3 (400.000 kr.) til deling mellem Tiril og Jarl, dvs. med 200.000 kr. til hver.

Testamenter og ægtepagter

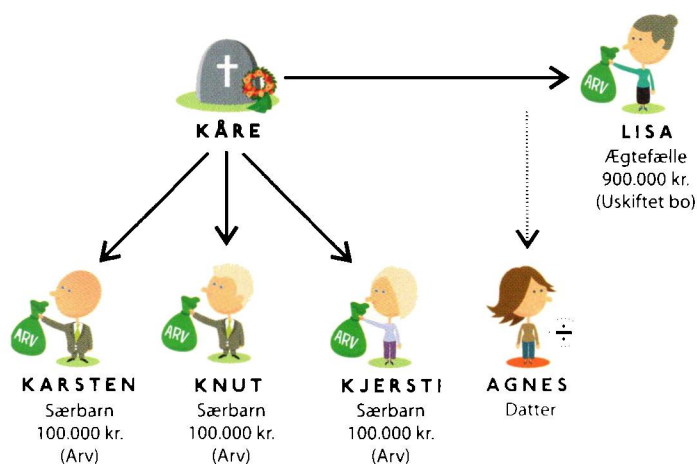
Da både halvdelen af en efterlevende parts arvelod og halvdelen af livsarvingernes arvelodder er tvangsarv, kan den førstafdøde part, når der ikke er givet arveafkald, højst bestemme ved testamente, at halvdelen af arven (kaldet friarven) »skal flyttes«. Friarven kan gives til andre, eller den kan flyttes fra livsarvingerne eller fra nogle af disse til den efterlevende part eller fra den efterlevende part til livsarvingerne eller til nogle af disse eller fra nogle af livsarvingerne til andre af disse. Det gælder dog kun arven og således ikke den halvdel af fællesboet, som reelt tilhører den efterlevende part som dennes boslod.

Delingsreglerne for det samlede bo bliver således forskellige alt efter, om ægtefællerne havde fællesejemidler eller fuldstændige særejemidler.

Fælleseje

Havde begge parter i det hele fælleseje, kan der ved testamente ændres på fordelingen inden for de samme rammer, som er angivet foran under 6. familiegrupper for ægtefæller, der alene har fællesbørn. Udgangspunktet for beregningerne kan tages i det følgende eksempel:

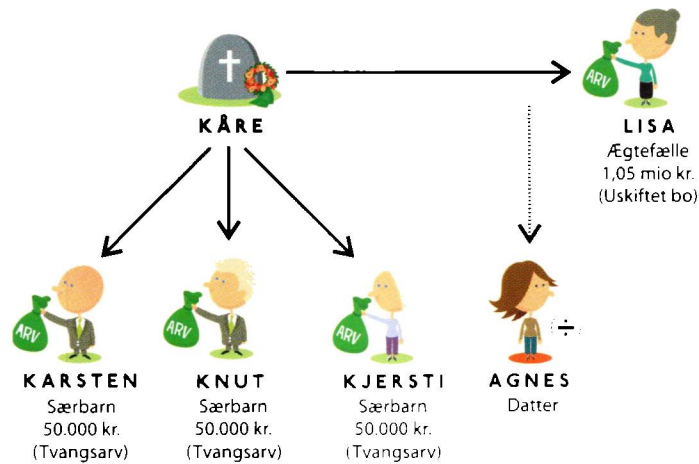
Kåre har særbørnene Karsten, Knut og Kjersti. Hans hustru, Lisa, har ingen særbørn. Ægtefællerne har tillige fællesbarnet Agnes. Ægtefællerne ejer tilsammen 1.200.000 kr., der er fælleseje, og som i det væsentligste er placeret i en ejerbolig. Kåre dør som den første, og hans tre særbørn giver ikke samtykke til uskiftet bo, idet hans tidligere ægtefælle fik forældremyndigheden over dem ved parternes skilsmisse. Lisa kan nu gå i uskiftet bo med fællesbarnet Agnes. Men arven til Karsten, Knut og Kjersti skal udskiftes. Er der ikke testamente, skal de tre særbørn da hver modtage $\frac{1}{4}$ af 400.000 kr. = 100.000 kr., og Lisa skal således udrede 300.000 kr. i arv til Kåres særbørn. Agnes' arv på 100.000 kr. skal ikke udbetales, hvis Lisa får boet udleveret til uskiftet bo med dette barn.

Hustruen, Lisa, og ægtefællernes fællesbarn, Agnes, vil dog ofte ikke kunne blive boende i ejerboligen, som må sælges, eventuelt i perioder med faldende priser på ejerboliger med betydeligt tab. Dette gælder også, hvis værdierne i ejerboligen alene ejedes af hustruen.

– fortsættes næste side

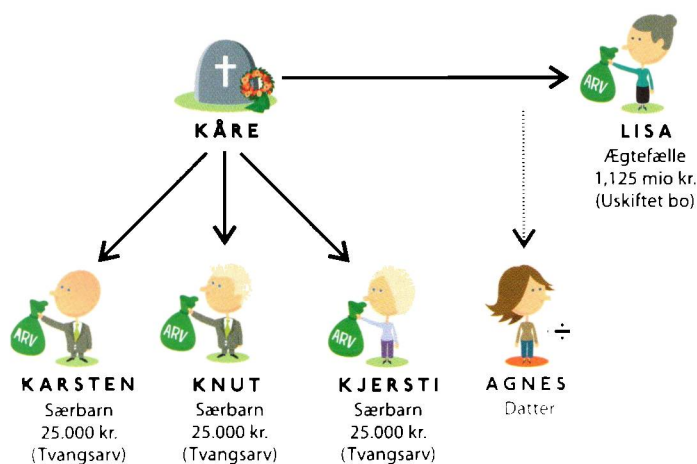
Kåre kan ved et testamente indsætte Lisa til at arve friarven efter ham på 300.000 (halvdelen af Kåres halvdel af fællesboet på 1,2 mio. kr.). Særbørnenes arv begrænses da for hver til 50.000 kr., og Lisa kan stadig få resten af boet, 1,05 mio. kr., udleveret til uskiftet bo med fællesbarnet Agnes.

I praksis er sådanne situationer navnlig fra tiden før 1990'erne, hvor der ikke kunne oprettes kombinationssæreje, blevet søgt imødegået med masseoprettelse af testamenter med et særligt udviklet trussels-belønningskoncept. Nægter særbørnene at samtykke til uskiftet bo, skal de alene have deres tvangsarv og aldrig mere. Giver særbørnene samtykke til uskiftet bo, belønnes de ikke sjældent med at få deres legale arv, i eksemplet foran 300.000 kr. til deling, eventuelt med tillæg, i eksemplet fx på 150.000 kr., når det uskiftede bo til sin tid skal skiftes.

Efter særejereformens gennemførelse oprettes der nu i stedet i betydeligt omfang ægtepagter med bestemmelse om ægtefællebegunstigende kombinationssæreje samt gensidigt testamente. Ved den første parts død ejer den efterlevende part da typisk (nemlig hvis parterne ejede lige meget) ⁹ 1/2 af boet og arver ifølge testamentet normalt ² 1/2 således, at den førstafdøde parts livsarvinger tilsammen kun vil arve af den sidste ¹ 1/2, se beregninger foran side 57-58 under 6. familiegruppe.

Hvis Kåre og Lise i eksemplet ovenfor havde valgt denne model i stedet for et traditionelt testamente, ville særbørnene da arve $\frac{3}{4}$ af $\frac{1}{12} = 75.000$ kr. eller kun 25.000 kr. til hver af de tre særbørn. Fællesbarnet ville arve $\frac{1}{4}$ af $\frac{1}{12} = 25.000$ kr., men Lisa kunne vælge at få udleveret resten af boet til uskiftet bo, således at hun overtog 1.125.000 kr. ud af det samlede bo på 1.200.000 kr.

Kom nogle af eller alle af parternes børn med i den nye familiedannelse, indeholder testamenterne typisk en bestemmelse om, at disse børn – men kun de – skal ligestilles efter ægtefællerne i arvemæssig henseende. Selvom der er adskillige børn på den ene side og kun et enkelt barn på den anden side, kan en ligestilling af børnene ved testamenter med brug af successionsrækkefølger nu finde sted.

Fuldstændigt særeje

Har parter med både fællesbørn og særbørn fuldstændigt særeje, fx et arvet særeje, træffer ægtefæller, når de ikke er meget velhavende, ofte bestemmelse om, at den førstafdødes børn tilsammen kun skal arve det halve af deres lod på $\frac{2}{3}$ nemlig kun $\frac{1}{3}$ af særejet til deling efter de sædvanlige regler for fordeling mellem livsarvinger, medens den efterlevende part skal arve de $\frac{2}{3}$ i stedet for $\frac{1}{3}$. Her er delingsreglerne de samme, som hvis parterne alene havde fællesbørn.

Ægtepagt med omdannelse af det fuldstændige særeje til ægtefællebegunstigende kombinationssæreje vil som regel ikke kunne oprettes, når de af parternes ejendele, der er fuldstændigt særeje, er modtaget ved arv eller gave.

9. Familiegruppe: Ugifte samlevende, der er barnløse

Familiegruppen: Ugifte samlevende, der er barnløse, omfatter ca. 175.000 par, der lever sammen uden at være gift eller have indgået registreret partnerskab. At de er barnløse, er ensbetydende med, at ingen af dem har blot én livsarving.

Mette og Thomas studerer jura. De bor sammen i Mettes lejlighed. Ingen af dem har børn. Mette og Thomas er derfor ugifte samlevende, som er barnløse.

Hvis en kvinde i samlivsforhold er blevet gravid, hører parret ikke længere til denne familiegruppe, men til gruppen ugifte samlevende med børn, fordi allerede fosteret har arveret efter forældrene dog betinget af, at barnet bliver levende født.

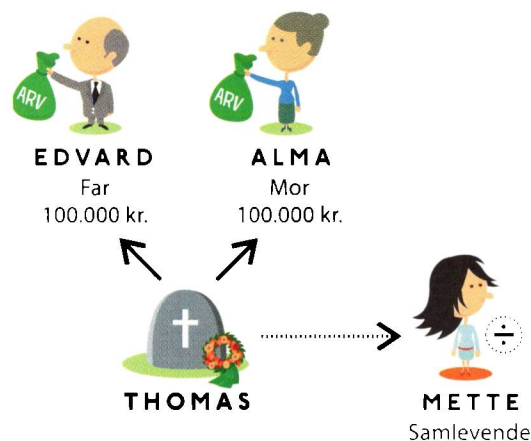
Mette i eksemplet ovenfor er nu blevet gravid. Mette og Thomas er derfor ugifte samlevende med børn.

Er en af de samlevende gift eller registreret partner med en anden en samlivspartneren – og ikke separeret fra denne anden – hører de samlevende heller ikke til denne familiegruppe, men til gruppen barnløse ægtefæller, se om denne foran under 5. familiegruppe. Endvidere hører parret heller ikke til i denne familiegruppe, hvis blot én af dem er enke eller enkemand, se om disse nedenfor under 11. og 12. familiegruppe.

Arvens fordeling uden testamente

Når samlevende er ugifte og heller ikke har indgået registreret partnerskab, arver de ikke hinanden, uden at der er skrevet testamente. Ved den førstes død, arver dennes arvinger i 2. eller eventuelt 3. arveklasse

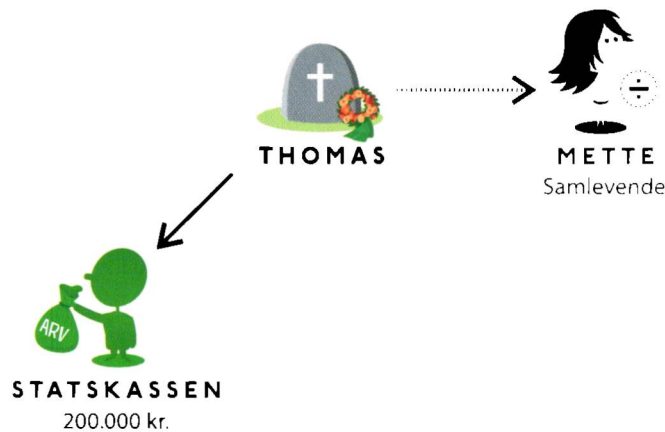
Mette og Thomas er barnløse ugifte samlevende. Mette ejer ikke noget af betydning. Thomas ejer en lille lejlighed og noget indbo til en samlet værdi af 200.000 kr. Der er ikke skrevet testamente af nogen af dem. Når Thomas dør, arver Mette ikke. Arven efter Thomas tilfalder i stedet hans forældre, Edvard og Alma, der arver 100.000 kr. hver.

Arven fordeles mellem den afdødes arvinger i 2. eller 3. arveklasse, som om den afdøde var enlig, se foran under 2. og 3. familiegruppe.

Er der ingen arvinger i 2. og 3. arveklasse, går arven i Statskassen. Justitsministeren afstår dog efter praksis i så fald arven til den efterlevende af samleverne, når samlivet har været fast og varet en vis tid – mindst 3 – 4 år – og der har været et vist økonomisk fællesskab mellem parterne.

Hvis Thomas var enebarn og hans forældre, bedsteforældre, fastre, farbrødre, mostre og morbrødre alle havde været døde, var arven efter Thomas gået i Statskassen, som dog efter ansøgning måske vil afstå denne til Mette.

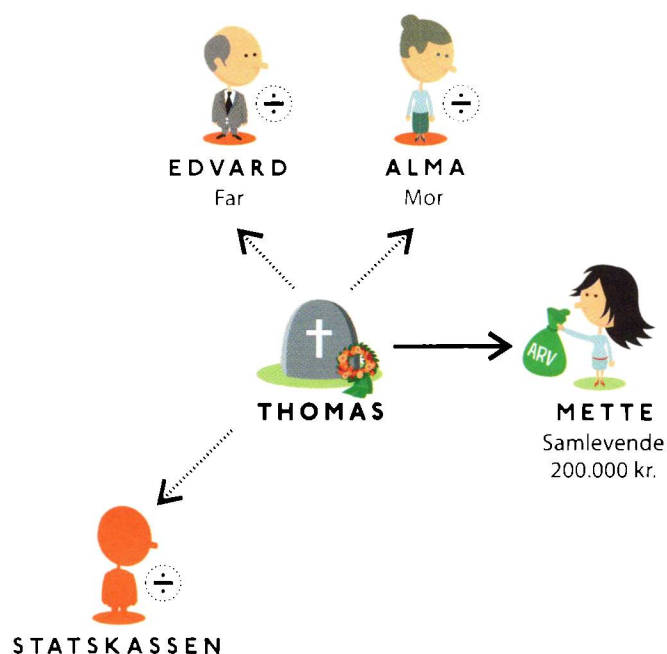

En efterlevende samlever kan i visse tilfælde – uden at der er testamente – gøre et pengekrav gældende mod dødsboet. Efter højesteretspraksis kan den efterlevende part, når den har bidraget til den fælles husførelse, og den afdøde parts formue i den tid, hvor samlivsforholdet bestod, er blevet forøget, få tilkendt et såkaldt kompensationsbeløb. Dette udgør imidlertid ingenlunde 50% af den anden parts formue, således som tilfældet ville være for ægtefæller og registrerede partnere, der har fælleseje. Kompensationsbeløbet udmåles efter et skøn og har i praksis højst andraget omkring 15% af den anden parts formue. I skønnet indgår også, hvor længe samlivsforholdet har varet.

Testamenter

En barnløs samlevende, der ikke er enke eller enkemand – se derom under 11. og 12. familiegruppe – kan ved testamente frit bestemme over hele sin formue.

Thomas fra eksemplet ovenfor kunne ved et testamente have bestemt, at arven ikke skulle gå til hans forældre – eller hvis han ikke havde arvinger i 2. og 3. arveklasse til Statskassen – men i stedet til hans samleverske Mette. Mette ville da have arvet alt efter Thomas, dvs. 200.000 kr.

I praksis skriver ganske mange barnløse samlevende i fællesskab et såkaldt gensidigt testamente, ved hvilket de indsætter hinanden til at arve. Navnlige når sådanne testamenter skrives af ældre samlevende, bestemmes det tillige, hvem der skal arve formuen, når den længstlevende af parterne senere dør.

Endelig indeholder testamenterne ofte bestemmelse om, at testamentet skal bortfalde, hvis de samlevende ophæver samlivet på grund af uoverensstemmelse, eller hvis de indgår ægteskab eller registreret partnerskab.

10. Familiegruppe: Ugifte samlevende, der har børn

Familiegruppen: Ugifte samlevende, der har børn, omfatter ca. 115.000 samlevende par af forskelligt køn, hvor de samlevende har en eller flere fælles- eller særlige livsarvinger. Dertil kommer et mindre antal samlevende af samme køn, der ikke har indgået registret partnerskab, når blot én af de samlevende har ét særbarn, eller de har én fælles livsarving.

Eugen og Line bor sammen. De har fået et barn, Laurits, sammen. De har ikke andre børn. Eugen og Line er derfor ugifte samlevende, der har børn.

Kenneth og Liv er samlevende. Liv har to særbørn, Natasja og Viggo, fra et tidligere ægteskab, der er opløst ved skilsmisse. De har ikke andre børn, og ingen af dem har adopteret. Kenneth og Liv er ugifte samlevende, der har børn.

Er de samlevende gift eller i registret partnerskab med en anden end samleveren, hører de samlevende kun til denne familiegruppe, hvis de er separerede ved bevilling eller ved dom.

Endvidere hører samlevende ikke til i denne familiegruppe, hvis blot én af dem er enke eller enkemand, se derom under 11. og 12. familiegruppe.

Vi ved fra forskellige undersøgelser, at mere end 90.000 af de samlevende par har fællesbørn og kan deraf udlede, at knap 25.000 par, der er af forskelligt køn, samt et mindre antal samlevende af samme køn, alene har særbørn. Over 70.000 af parrene har alene fællesbørn, medens knap 40.000 af parrene har både fællesbørn og særbørn. Det drejer sig således i alt om en befolkningsgruppe på 230.000 samlevende personer, hvortil kommer deres børn.

Grunden til, at det ikke som ved ægtefæller og registrerede partnere er nødvendigt at opdele denne familiegruppe i

flere undergrupper – alene med fællesbørn – alene med særbørn – både med fællesbørn og særbørn – er, at de arveretlige regler, når den første af parterne dør, ikke påvirkes af, om der er tale om fællesbørn eller særbørn.

Det drejer sig imidlertid om ret så uensartede familiekonstellationer strækkende sig fra, at parter lever sammen og har fået eller venter et fællesbarn, men opfatter deres samliv som et prøveægteskab og derfor i mange tilfælde senere indgår ægteskab, og til, at typisk noget ældre samlevende har både hver deres særbørn samt fællesbørn.

Arvens fordeling uden testamente

Når ugifte samlevende med børn ikke har skrevet testamente, er arvereglerne enkle, men normalt helt ude af trit med de samlevendes typiske ønsker.

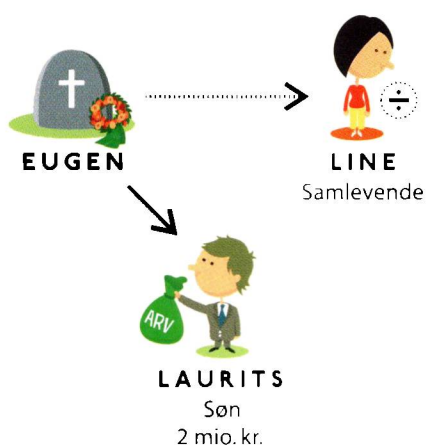
Ved den første af de samlevendes død, arver den efterlevende af dem intet. Havde den afdøde børn – det være sig fællesbørn med den efterlevende eller særbørn – eller fjernere livsarvinger, arver livsarvingerne hele arven med fordeling efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger. Arven består af samtlige den førsteafdødes ejendele. Der er ikke tale om, at de samlevende kan have fælleseje eller særeje.

Uskiftet bo kan ikke finde sted. Der er heller ikke mulighed for, at der kan gives henstand med udbetaling af arven, der derfor altid ved dødsboets afslutning skal udbetales til livsarvingerne, hvis disse ikke har givet arveafkald.

Er livsarvingerne umyndige, kan et arveafkald kun gives gyldigt af en særlig værge med statsamtets tiltrædelse, men statsamtet vil normalt afslå dette. Arven skal indsættes i og administreres af en særlig godkendt forvaltningsafdeling, indtil den mindreårige bliver 18 år.

Eugen og Line var ugifte samlevende og fik i 2000 fællesbarnet Laurits. De har ikke andre børn. Eugen har en pæn formue på 2 mio. kr. Line ejer ikke noget af betydning. De har ikke skrevet testamente. Eugen døde lige i starten af år 2002. Line har ingen arveret efter Eugen. Deres mindreårige fællesbarn, Laurits, arver derfor hele formuen.

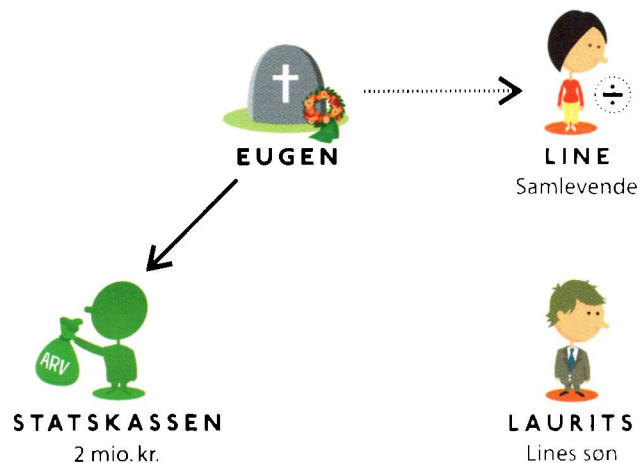
Arven til Laurits skal gøres i penge og indsættes i en forvaltningsafdeling. En eventuel ejerbolig må derfor sælges.

Var den afdøde barnløs og også uden fjernere livsarvinger, således at kun den efterlevende har særlige livsarvinger, arver den afdøde samlevers arvinger i 2. eller 3. arveklasse. De arver hele arven, uanset hvor længe samlivet har varet. Arven fordeles mellem dem, som om den afdøde var enlig, se foran under 2. og 3. familiegruppe.

Er der ingen arvinger i 2. eller 3. arveklasse, går arven i Statskassen med mulighed for, at justitsministeren kan afstå denne til den efterlevende af samleverne efter de samme principper, som er omtalt under 9. familiegruppe.

I eksemplet ovenfor med Eugen og Line havde det ikke gjort nogen forskel for Line, at Laurits i stedet havde været hendes sørbarn og ikke et fællesbarn. Arven efter Eugen var i så fald gået til Statskassen, hvis han f.eks. ikke havde arvinger i 2. eller 3. arveklasse. Line havde dog kunnet søge Justitsministeriet om at afstå arven til hende.

Det må som noget virkelig ubehageligt for dem, som ikke har skrevet testamente, også huskes, at arven til den afdøde mindreårige børn eller fjernere umyndige livsarvinger skal indbetales til en forvaltningsafdeling og administreres derfra, indtil arvingen bliver myndig. Dette gælder også, hvis arvingen er de samlevendes fællesbarn. Der er ingen mulighed for, at den efterlevende kan »låne« arven ved en arvehenstand.

Dette er ensbetydende med, at den efterlevende ofte vil blive tvunget til at gå fra »hus og hjem«, hvis værdierne eller de fleste af disse ejedes af den afdøde part.

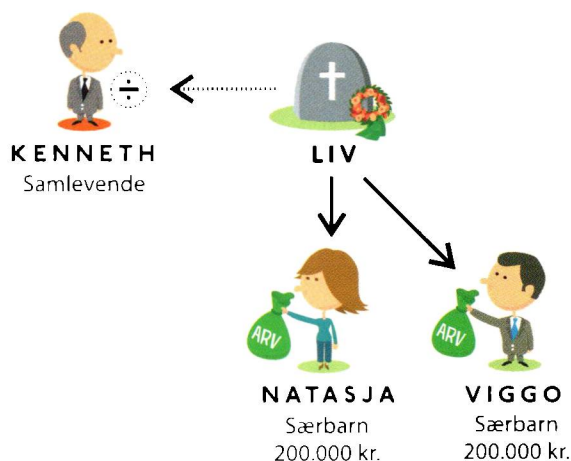
Den eneste mulighed for, at den efterlevende kan modtage noget, er, at der tilkendes et såkaldt kompensationsbeløb. Dette kan imidlertid kun ske, hvis samlivet har været en vis tid, og der under samlivet er sket en formueforøgelse af den nu afdøde samlevers formue. Der tilkendes da en vis procentdel af værdiforøgelsen som kompensation, når den ef-

terlevende samlever har bidraget til husførelsen m.v., se under 9. familiegruppe.

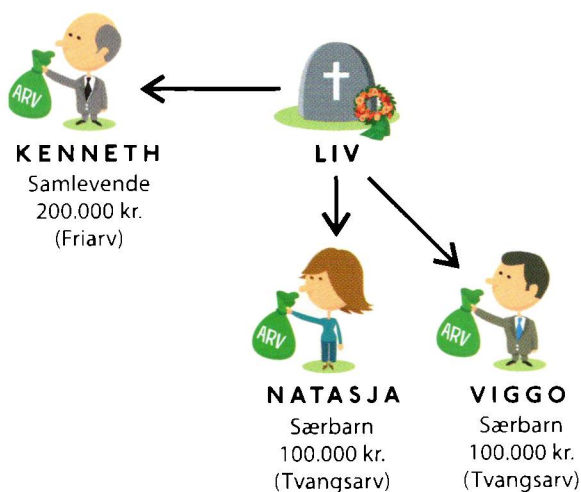
Testamenter og krydslivsforsikringer

Har begge de ugifte samlevende børn eller fjernere livsarvinger, herunder naturligvis også fællesbørn, kan det ved testamente højst bestemmes, at den efterlevende af dem skal arve halvdelen af værdierne i boet efter den af dem, som dør først. Den anden halvdel skal arves af den førsteafdødes livsarvinger som deres tvangsarv til fordeling mellem dem efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger, hvis der ikke er givet arveafkald.

Kenneth og Liv er samlevende. Liv har to særbørn, Natasja og Viggo, fra et tidligere ægteskab. Ingen af dem har adopteret. Kenneth ejer indbo for ca. 50.000 kr. Liv ejer parrets bolig, bil og en del af indboet til en samlet værdi af 400.000 kr. Hvis Liv dør uden at have oprettet testamente, falder hendes formue på 400.000 kr. i arv til Natasja og Viggo med halvdelen, dvs. 200.000 kr. til hver.

Liv kan imidlertid i et testamente bestemme, at Kenneth skal arve halvdelen af arven efter hende, dvs. 200.000 kr. Natasja og Viggo arver så den anden halvdel af arven efter hende til lige deling, dvs. med 100.000 kr. til hver. Særbørnenes tvangsarv kan ikke tages fra dem ved testamente.

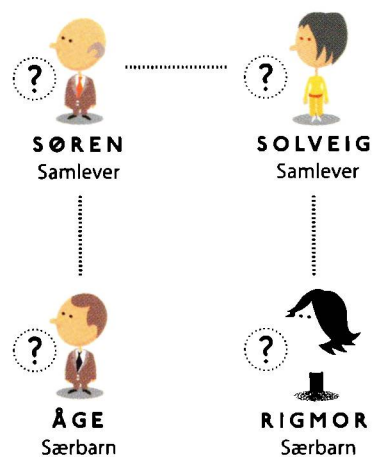

Har de samlevende alligevel bestemt ved testamente, at den efterlevende af dem skal arve alt, kan det kun blive ført ud i livet, hvis den førsteafdødes livsarvinger er myndige og enten ikke protesterer mod testamentet eller tidligere har givet eller nu giver afkald på deres tvangsarv.

Da disse regler i praksis ofte vil føre til, at den efterlevende med eventuelle hjemmeboende børn må gå fra »hus og hjem«, tegner ugifte samlevende par med gensidig samtykke fra den anden i et vist omfang såkaldte krydslivsforsikringer. Ifølge sådanne forsikringer udløser den førstes død, at der tilfalder den efterlevende en forsikringssum på egen forsikring således, at der ikke skal betales arveafgift af forsikringssummen. Den efterlevende kan da bruge forsikringssummen til at »købe« de værdier i den afdødes bo, som dennes livsarvinger ellers skulle arve. Livsarvingerne får da penge i stedet for genstande, og den efterlevende får mulighed for at overtage værdierne, fx en ejerbolig, eller den af-

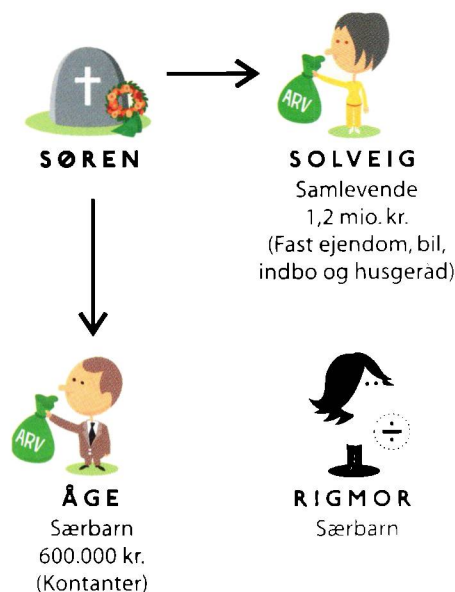
dødes del af denne, samt bil, indbo, husgeråd osv. Et sådant frikøb forudsætter imidlertid, at den afdødes livsarvinger accepterer ordningen. Gør de ikke det, kan livsarvingerne forlange at arve genstandene i boet og har da ret til at arve disse efter lodtrækning med den efterlevende om hver ting. Det kan højst være bestemt ved testamente, at den efterlevende samlever skal have forret til at udtage genstande inden for værdien af sin arvelod på halvdelen af boet. Disse ting må imidlertid i så fald være specificerede og udtrykkeligt tillagt den efterlevende ved testamentet.

Søren og Solveig er samlevende. Søren har særbarnet Åge. Solveig har særbarnet Rigmor.

Søren ejer et rækkehus med en kontant friværdi på 1.000.000 kr. samt bil, indbo og husgeråd til en nettoværdi på i alt 200.000 kr. Søren dør først. Solveig ejer nu kun 600.000 kr., som er forsikringssummen på hendes del af parternes krydslivsforsikring. Ved testamente er det bestemt, at Solveig skal arve alt, og at Åge skal udløses kontant for sin tvangsarv på det halve af boet, dvs. med 600.000 kr. Godkender særbarnet eller dets værge eventuelt med statsamtets tiltrædelse ordningen, arver den samlevende hele boet til værdi 1.200.000 kr. og skal svare boafgift deraf, medens særbarnet modtager policebeløbet på 600.000 kr. og selv må betale boafgift deraf.

– fortsættes næste side

Protesterer Åge eller hans værge derimod mod ordningen, har Åge ret til at kræve arveudlæg i boets genstande inden for værdien af sin arvelod, der er tvangsarven på 600.000 kr. Forlanger Åge nu at arve bil, indboet og husgerådet for 200.000 kr., må der, hvis Solveig også ønsker at arve disse genstande, finde lodtrækning sted om, hvem af dem der skal arve hver enkelt genstand. Dette gælder dog ikke, hvis der ved testamente også er givet Solveig fortrinsret til at udtage hver enkelt genstand, men der må i så fald være foretaget en udtrykkelig opregning og identifikation af hver enkelt genstand i testamentet.

Ønsker Åge også at arve en del af rækkehuset for en del af sin arv, og forlanger også Solveig at arve en del af rækkehuset for sin del af arven, men tilkendegiver Åge eller hans værge, at Åge ikke ønsker at arve af huset, således at rækkehuset kommer i sameje mellem dem, bliver konsekvensen, at rækkehuset som regel må sælges.

Eksemplet viser endvidere, at Solveig ville være meget ringere stillet, hvis der ikke var skrevet testamente og tegnet en krydslivs-forsikring.

I praksis tegnes krydslivs-forsikringer for at undgå, at præmien bliver alt for høj, ikke sjældent som rene dødsrisikofor-

sikringer. Herved forstås, at der kun bliver tale om en forsikringssum, når den pågældende dør. Der vil da ikke som ved livsforsikring være tale om, at der også sker en opsparing med udbetalinger, fx fra det 70. år af en månedlig rate. Dør en samlever ikke før den anden, er præmiebeløbet derfor for så vidt spildt. Endvidere skal forsikringerne ændres, når værdiforholdene ændrer sig. Det er ikke tilstrækkeligt at tegne en (billigere) ulykkesforsikring i stedet, som det undertiden ses i praksis. De færreste dødsfald skyldes nemlig en ulykke.

I enkelte testamenter bestemmer de samlevende endvidere, hvorledes arven skal fordeles efter den længstlevendes død. I mere begrænset omfang end ægtefæller søger de på denne måde også at ligestille de børn, som er kommet med i deres familiedannelse.

11. Familiegruppe: Enker og enkemænd i uskiftet bo

Familiegruppen: Enker og enkemænd i uskiftet bo omfatter alle tilfælde, hvor en efterlevende ægtefælle eller en efterlevende registreret partner med eller uden tilladelse har fået boet efter den førstafdøde part udleveret til uskiftet bo med den førstafdøde parts livsarvinger.

Sunes ægtefælle, Anja, er afgået ved døden. Hun efterlod sig ud over Sune også parrets to fællesbørn, Mikkel og Marianne. Mikkel og Marianne arvede imidlertid ikke deres moder, idet Sune valgte at få boet udleveret til uskiftet bo. Sune er derfor i uskiftet bo.

Det er for de arveretlige regler ligegyldigt, om den efterlevende har indledt et samlivsforhold, eller om dette ikke er tilfældet.

Arvens fordeling uden testamente

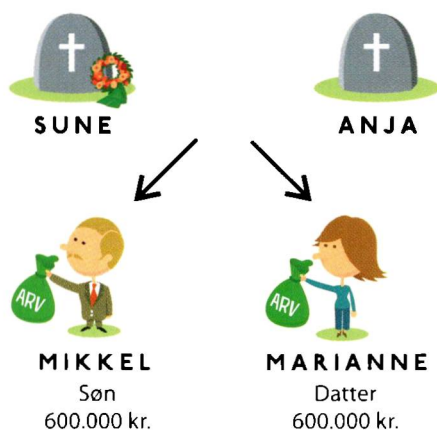
Har hverken den førstafdøde eller den efterlevende part skrevet testamente, afhænger arvedelingen ved den længst-

Kapitel 3

levendes død af, om den længstlevende selv har børn eller andre livsarvinger, eller om dette ikke er tilfældet.

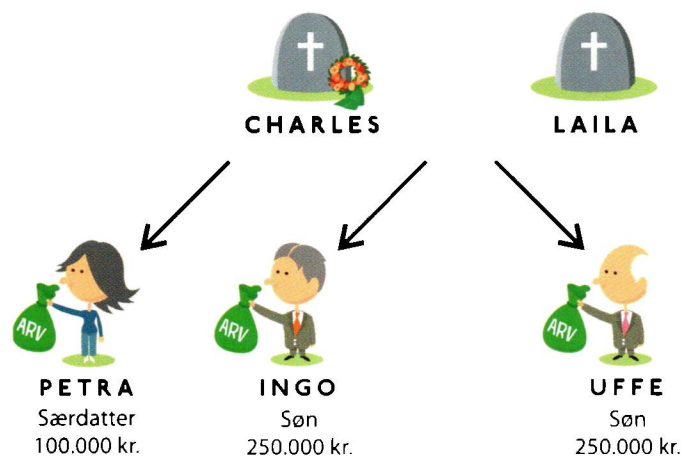
Har såvel den afdøde som den efterlevende livsarvinger, fordeles arven ved den længstlevendes død på den måde, at den ene halvdel af det uskiftede bo arves af den førstafdødes livsarvinger, det være sig fælles livsarvinger eller særlige livsarvinger til fordeling efter de sædvanlige delingsregler for livsarvinger. Kun de livsarvinger, som er i live ved den længstlevende parts død, arver. Det tilsvarende gælder for den efterlevendes halve andel af det uskiftede bo. Endvidere fordeles den efterlevendes eventuelle fuldstændige særeje mellem den efterlevendes livsarvinger.

Sune fra eksemplet ovenfor er nu også død. Boet efter Sune og Anja skal derfor skiftes. Sune og Anja havde en formue på 1,2 mio. kr. De havde fælleseje og havde ikke skrevet testamente. Mikkel og Marianne arver halvdelen af boet, dvs. 600.000 kr. hver.

Er en livsarving død efter den førstafdøde, men før den længstlevende part, indtræder livsarvingens livsarvinger – men ikke andre arvinger – i livsarvingens sted.

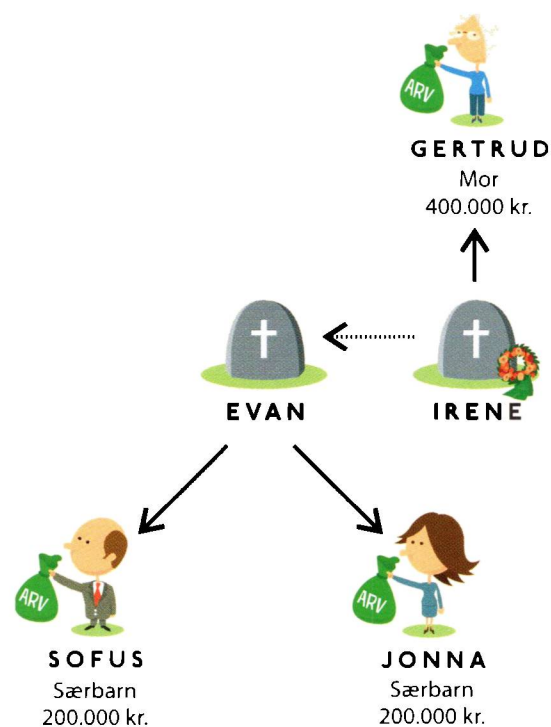
Charles har været i uskiftet bo med fællesbørnene, Ingo og Uffe, siden hans ægtefælle, Laila, døde. Han har selv særbarnet Petra. Charles er nu også død. Der er ikke skrevet testamente. I det uskiftede bo var der 600.000 kr., som var fællesej. Halvdelen af boet (300.000 kr.) falder i arv efter Charles og skal fordeles med 1/3 til hver af hans tre livsarvinger, Ingo, Uffe og Petra. Den anden halvdel (300.000 kr.) falder i arv efter Laila og skal fordeles mellem hendes to livsarvinger, Ingo og Uffe. Ingo og Uffe arver derfor i alt 250.000 kr. hver (150.000 kr. fra Laila og 100.000 kr. fra Charles), mens Petra kun arver 100.000 kr. (fra Charles).

Havde kun den førsteafdøde af ægtefællerne eller de registrerede partnere livsarvinger, fordeles arven ved den længstlevendes død på den måde, at halvdelen af det uskiftede bo tilfalder den førstafdødes livsarvinger til fordeling mellem disse efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger. Den længstlevendes halvdel af det uskiftede bo tilfalder, når der ikke er testamente, den længstlevendes arvinger i 2. eller 3. arveklasse.

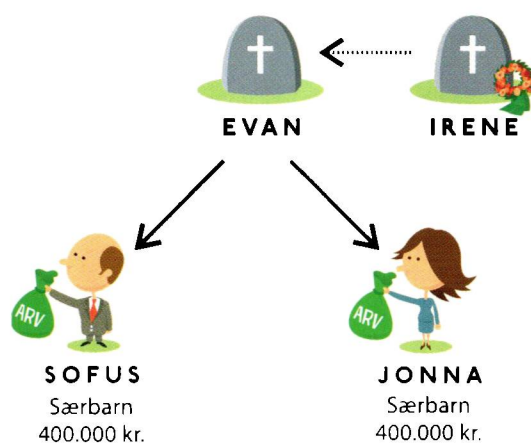
Kapitel 3

Irene er enke og i uskiftet bo. Hun har fået tilladelse til uskiftet bo fra sin afdøde mand, Evans, to særbørn, Sofus og Jonna. Irene har ikke selv livsarvinger, dvs. børn eller børnebørn m.v. Hendes far er også død, men hendes mor, Gertrud, er stadig i live. Irene har aldrig haft hel- eller halvsøskende. Der er ikke skrevet testamente. Når Irene dør, skal det uskiftede bo deles med halvdelen til Evans særbørn, Sofus og Jonna, og den anden halvdel til Irenes mor, Gertrud. Det uskiftede bos formue er på 800.000 kr., der således deles med 200.000 kr. til hver af Sofus og Jonna og 400.000 kr. til Gertrud.

Har den længstlevende part ikke arvinger i 2. eller 3. arveklasse, arves også denne halvdel af boet af den førstafdødes livsarvinger.

Hvis Irene i eksemplet ovenfor heller ikke havde haft forældre, søskende, søskendebørn eller deres efterkommere, og heller ikke bedsteforældre, farbrødre, fastre, mostre eller morbrødre, var også hendes halvdel af boet gået i arv til Sofus og Jonna. De havde således hver fået 400.000 kr.

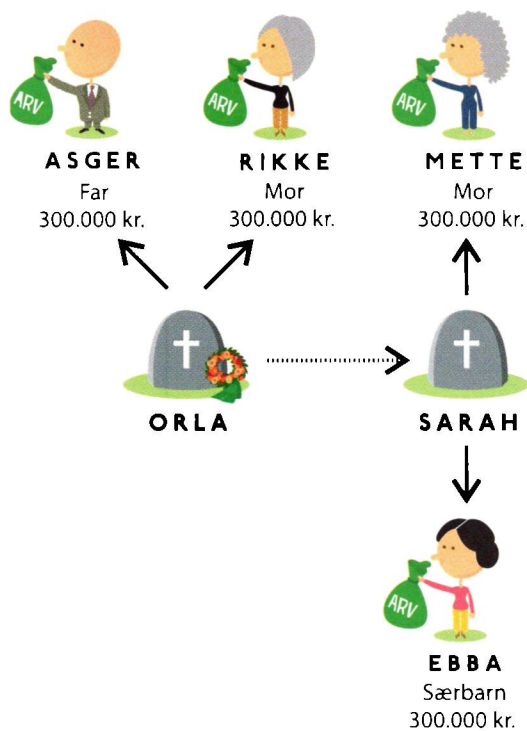

Testamenter

Ved testamente kan det for det første af den førstafdøde af ægtefællerne eller de registrerede partnere være bestemt, hvem der skal arve halvdelen nemlig friarven af den førstafdødes del af det uskiftede bo. Dette kan være den efterlevendes arvinger eller andre. Havde den førstafdøde ved testamente udnyttet sin ret til at træffe sådanne bestemmelser fuldt ud, tilfalder der alene den førstafdødes livsarvinger deres tvangsarv på $\frac{1}{4}$ af hele det uskiftede bo til fordeling efter de sædvanlige regler for deling mellem livsarvinger.

En bestemmelse om, at andre end den førstafdødes livsarvinger skal arve, forstås – når andet ikke er skrevet udtrykkeligt – således, at dette først skal ske, når det uskiftede bo skiftes ved den længstlevendes død.

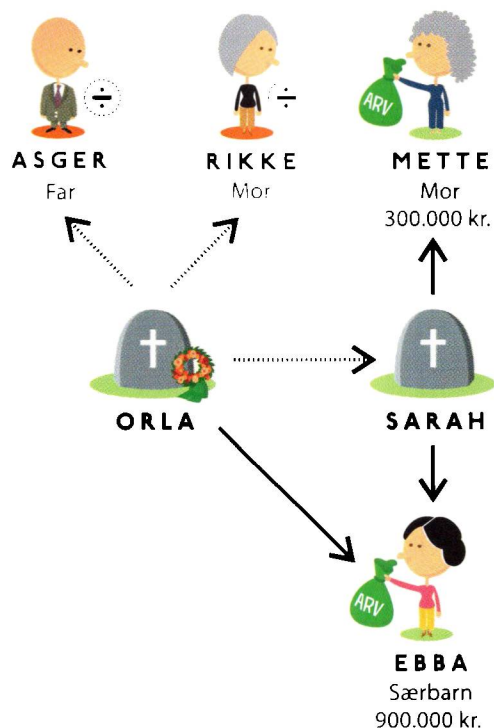
Orla har fået tilladelse til at være i uskiftet bo med hans hustrus særbarn, Ebba. Hans afdøde hustru, Sarah, havde i et testamente bestemt, at friarven efter hende skulle tilfalde hendes mor, Mette. Orlas forældre er stadig i live. Ingen af ægtefællerne har andre børn. Ved Orlas død skal det uskiftede bo på 1,2 mio. kr. deles. Halvdelen af boet, 600.000 kr., falder i arv efter Sarah. I medfør af Sarahs testamente går halvdelen af arven efter hende (300.000 kr.) til hendes mor, Mette, som friarv. Den anden halvdel på 300.000 kr. er hendes datter, Ebbas, tvangsarv. Arven efter Orla på 600.000 kr., tilfalder hans forældre, Asger og Rikke, med halvdelen til hver.

Ved testamente kan også den efterlevende have truffet bestemmelse om, hvem der skal arve af den efterlevendes halvdel af det uskiftede bo. Den efterlevende kan derimod ikke bestemme i sit testamente, hvad der skal ske med arven efter den afdøde ægtefælle eller registrerede partner. Den ef-

terlevende kan højst træffe bestemmelse om sin egen andel på det halve af det uskiftede bo. Har også den efterlevende livsarvinger, kan den efterlevende dog kun ved testamente bestemme over friarven på halvdelen af sin andel af det uskiftede bo, dvs. $\frac{1}{4}$ af det samlede uskiftede bo. Har den efterlevende derimod ikke selv livsarvinger, kan den efterlevende ved testamente frit bestemme, hvem der skal arve hele den efterlevendes halvdel af det uskiftede bo.

Orla fra eksemplet ovenfor har ikke livsarvinger og kan derfor ved testamente frit bestemme, hvad der skal ske med arven efter ham på 600.000 kr. Orla synes, at det er synd, at hans afdøde hustru, Sarah, har begrænset særbarnet, Ebbas, arvelod til tvangsarven. Orla opretter derfor testamente til fordel for Ebba. Ved Orlas død falder der herefter 900.000 kr. i arv til Ebba (300.000 kr. fra Sarah og 600.000 kr. fra Orla) og 300.000 kr. i arv til Sarahs mor, Mette. Orlas forældre, Asger og Rikke, arver ikke noget.

12. Familiegruppe: Enker og enkemænd, der ikke er i uskiftet bo

Familiegruppen: Enker og enkemænd, der ikke er i uskiftet bo, omfatter alle tilfælde, hvor en enke eller enkemand eller en efterlevende af to registrerede partnere valgte – eller var nødt til – at skifte boet enten straks ved den førstafdødes død eller senere har skiftet det og ikke senere har indgået nyt ægteskab eller nyt registreret partnerskab.

Vickys ægtefælle, Torben, er død. Vicky og Torben havde et barn sammen. Boet efter Torben blev skiftet med det samme, således at deres fællesbarn, Kenny, fik sin fædrende arv. Vicky er derfor enke, men ikke i uskiftet bo.

Arvens fordeling uden testamente

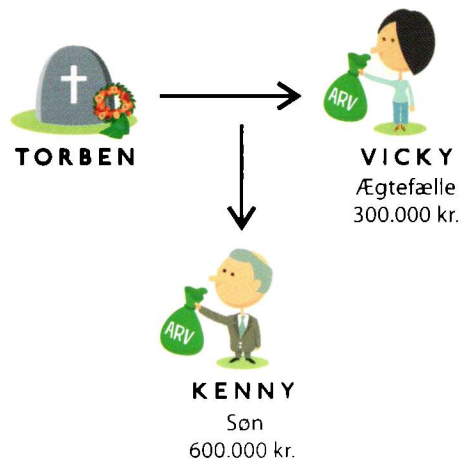
At der ikke er skrevet testamente, er ensbetydende med, at heller ikke de oprindelige ægtefæller eller registrerede partnere har bestemt, hvad der skal ske med arven efter den længstlevendes død.

Hovedreglen om arvens fordeling går ud på, at arven fordeles efter de almindelige regler for enlige med livsarvinger, enlige med arvinger i 2. eller 3. arveklasse eller enlige uden slægtsarvinger.

Herfra gælder der undtagelse, såfremt ægtefællerne eller de registrerede partnere var banløse ved den førstes død, og den efterlevende ikke senere har giftet sig eller indgået registreret partnerskab eller fået en livsarving, idet arven efter den længstlevende da som udgangspunkt skal ligedeles mellem den førstafdødes og den længstlevendes slægt, se nærmere under 5. familiegruppe.

Det er uden betydning for arvereglerne, om den efterlevende har indledt et nyt samlivsforhold.

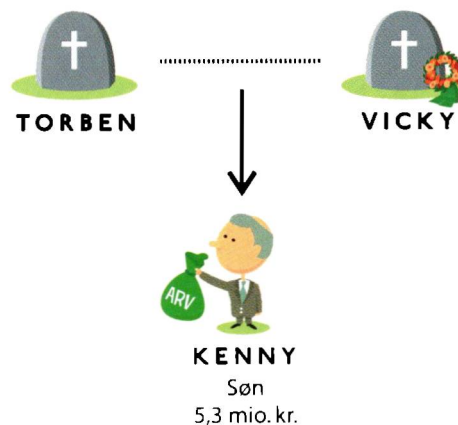
I eksemplet med Vicky og Torben ovenfor efterlod Torben en formue på 900.000 kr., der var hans fuldstændige særeje. Vicky havde også et fuldstændigt særeje på 5 mio. kr., som ikke skulle skiftes ved Torbens død. Der var ikke skrevet testamente. Arven efter Torben blev derfor i henhold til arveloven fordelt med 2/3 (600.000 kr.) til fællesbarnet, Kenny, og 1/3 (300.000 kr.) til Vicky.

Havde Torben i stedet haft sine 900.000 kr. som fælleseje, og skiftede Vicky dette fællesbo, ville hun tage boslod med $\frac{1}{2}$ = 450.000 kr. og arve $\frac{1}{3}$ af 450.000 kr. = 150.000 kr., medens Kenny ville arve 300.000 kr.

I eksemplet hvor både Torben og Vicky havde fuldstændigt særeje, vil det ved Vickys død gå som vist på næste side.

Når Vicky dør som den længstlevende af ægtefællerne, skal arven efter hende deles i overensstemmelse med reglerne for enlige med livsarvinger, idet hun har barnet (livsarvingen) Kenny sammen med Torben. Hvis hun ikke har skrevet testamente, vil Kenny arve 5,3 mio. kr. ved hendes dødsfald (5 mio. kr., der var hendes fuldstændige særeje, og de 300.000 kr., som hun havde arvet efter Torben), var hendes formue steget i værdi fx til 6 mio. kr., ville Kenny også arve hele hendes formue.

Havde Kenny i stedet været Torbens særbarn, havde han ikke arvet de 5,3 mio. kr. efter Vicky, medmindre hun havde skrevet testamente til fordel for ham. Hendes arv var i stedet gået til hendes arvinger i 2. arveklasse, dvs. forældre og deres afkom, eller hendes arvinger i 3. arveklasse, dvs. bedsteforældre og deres børn. Havde Vicky ingen slægtsarvinger, var arven gået i Statskassen.

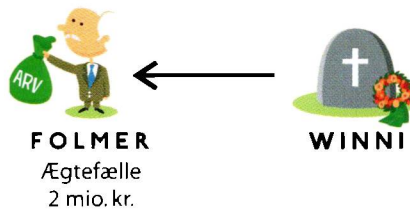
Ofte er der i denne familiegruppe imidlertid blevet skrevet testamente, mens den anden ægtefælle eller den anden af de registrerede partnere endnu var i live. Parterne har ved sådanne testamenter ofte i fællesskab bestemt, hvorledes arven skal fordeles ved den længstlevende af ægtefællernes eller partnernes død. I så fald skal arvedelingen normalt følge bestemmelserne i et sådant testamente.

Testamenter

En efterlevende enke eller enkemand kan som udgangspunkt skrive testamente efter de almindelige regler herom. Hovedreglen er derfor, at den efterlevende, der har livsarvinger, ved testamente kan træffe bestemmelse over halvdelen af arven. Har den efterlevende ikke livsarvinger, er hovedreglen, at den efterlevende ved testamente frit kan bestemme over hele arven.

Som en i praksis væsentlig undtagelse derfra, der ikke sjældent overses, må det fremhæves, at et fællestestamente, som blev skrevet af begge parter, altså mens den første af disse endnu var i live, ofte vil indeholde bestemmelser, som ikke giver den efterlevende ret til at testamenter i fuldt omfang.

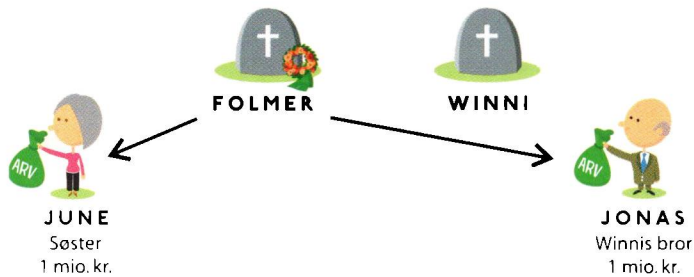
To barneløse ægtefæller, Folmer og Winni, traf før den førstes død i fællesskab ved testamente bestemmelse om, at halvdelen af formuen ved den længstlevende død skal arves af hustruens bror, Jonas, og om, at den anden halvdel skal arves af mandens søster, June. Winni døde først, og Folmer overtog som den længstlevende hele ægtefællernes bo på 2 mio. kr. Deres fælles bestemmelser træder først i kraft, når Folmer engang dør.

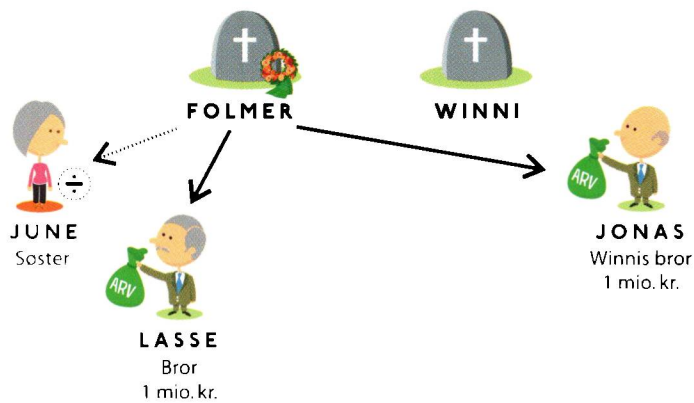
– fortsættes næste side

Kapitel 3

Selvom Folmer er barnløs, kan han, som nu har arvet hele formuen, normalt kun ændre bestemmelsen om, at halvdelen af arven skal tilfalde hans søster, June. Bestemmelsen om, at halvdelen af arven skal gå til Winnis bror, Jonas, kan Folmer efter Winnis død ikke ændre, medmindre det udtrykkeligt fremgår af fællestestamentet, at han skal kunne det. Ved Folmers død skal arven derfor deles med 1 mio. kr. til June og 1 mio. kr. til Jonas.

Folmer kan dog have skrevet nyt testamente og ved dette have frataget June arven på 1 mio. kr. Denne arv kan fx i stedet være tillagt hans bror, Lasse.

Disse regler gælder også, uanset om formuen er blevet formindsket eller forøget efter den første parts død.

KAPITEL 4

Sikring af arven for arvingerne

Når du opretter testamente, bør du altid overveje, om du skal sikre arven for dine arvinger ved at træffe bestemmelse om, at arven skal være særeje.

Undertiden bør du også overveje, om arven skal sættes fast for dine arvinger ved at blive båndlagt.

1. Skal arvingernes arv gøres til særeje?

Oplysningerne i det følgende er også af interesse for mange af dem, der allerede har skrevet testamente, fordi vi i 1990 fik nye og meget bedre muligheder for at træffe velegnede bestemmelser om, at arvingernes arv skal være særeje.

Ikke testamente

Hvis du ikke har truffet bestemmelse om, at dine arvingers arv skal være deres særeje, bliver arven som udgangspunkt deres fælleseje (også kaldet formuefællesskab).

Arvingerne kan dog sammen med deres ægtefælle eller registrerede partner oprette en ægtepagt om, at de skal have en eller anden slags særeje. Det kan imidlertid være ubehageligt at stille krav derom ved indgåelse af ægteskab eller registreret partnerskab. De færreste får derfor gjort det.

Det må derfor anbefales alle at overveje at træffe bestemmelse i testamenter om, at arven skal være arvingernes særeje. I så fald bliver arven særeje, uden at dine arvinger opretter ægtepagt med deres ægtefælle eller registrerede partner derom. Endvidere kan det særeje, der er truffet bestemmelse om i testamentet, ikke ved ægtepagt ændres til at

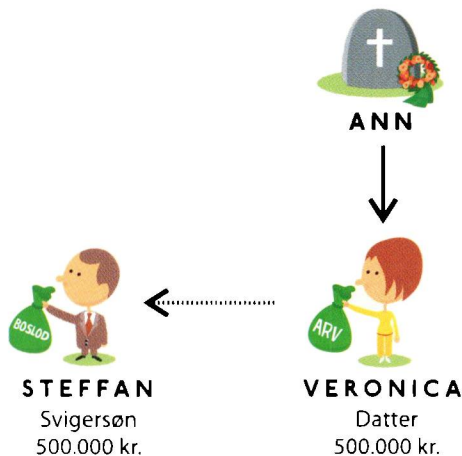
Kapitel 4

være fælleseje eller en anden slags særeje, medmindre tilladelse til, at sådanne ændringer skal kunne foretages, også blev skrevet ind i testamentet.

Når arven bliver fælleseje, skal dine arvinger af med det halve af det, der er i behold, til deres ægtefælle eller registrerede partner, hvis de bliver separeret eller skilt. Det bør herved huskes, at risikoen for, at en person, der gifter sig, senere bliver separeret eller skilt, bliver højere og højere og nu må antages at være omkring 50 %.

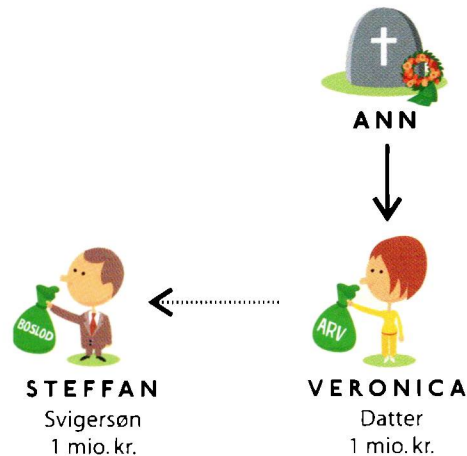
I 2001 blev der indgået 35.710 ægteskaber. 14.568 ægteskaber opløstes ved skilsmisse. Dertil kommer separationerne.

Veronica har arvet 1 mio. kr. kontant efter sin mor, Ann. Veronica er gift med Steffan. Hvis Veronica skal separeres eller skilles fra Steffan, uden at de har oprettet ægtepagt om særeje, skal Steffan have halvdelen af, hvad der er i behold af arven. Er 1 mio. kr. stadig i behold, er det 500.000 kr. Veronica kan kun beholde den anden halvdel.

– fortsættes næste side

Blev pengene anbragt i et parcelhus, der er steget til det dobbelte i værdi (2 mio. kr.), skal Veronica i tilfælde af separation eller skilsmisse aflevere det halve af værdierne i parcelhuset (1 mio. kr.). Og så her kan Veronica kun beholde den anden halvdel (1 mio. kr.).

Når din arving dør, eller når din arvinges ægtefælle dør, og der er fællesbørn, kan den efterlevende af dem gå i uskiftet bo med arven, hvis den er fælleseje. Skal boet deles, går halvdelen af arven derefter til din arving eller dennes arvinger, mens halvdelen af arven går til arvingens ægtefælle eller til dennes arvinger, herunder også til dennes eventuelle særbørn – eller kreditorer, hvis din arvinges ægtefælle er insolvent (forgældet).

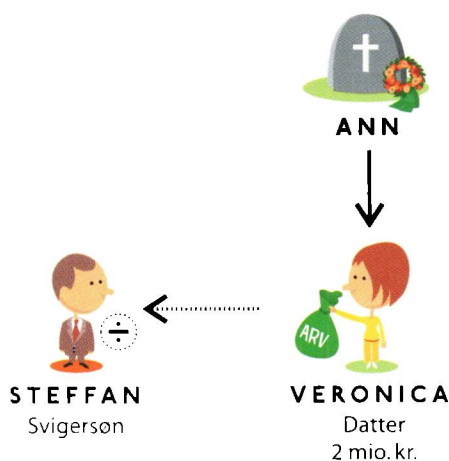
Testamente

Hvis du vil sikre, at dine arvinger ikke skal af med det halve af arven i tilfælde af separation og skilsmisse, kan du træffe bestemmelse i dit testamente om, at arven skal være særeje. Man kan til dette formål frit vælge mellem at træffe bestemmelse om, at arven skal være skilsmissesæreje, fuldstændigt særeje eller kombinationssæreje. Dette valg har ingen betydning ved separation og skilsmisse, men får stor betydning, når din arving eller dennes ægtefælle dør.

Skilsmissesæreje

Bestemmes det i testamentet, at arven skal være dine arvingers skilsmissesæreje, får det, som nævnt, for det første den virkning, at arvingerne nu beholder hele arven i tilfælde af separation eller skilsmisse.

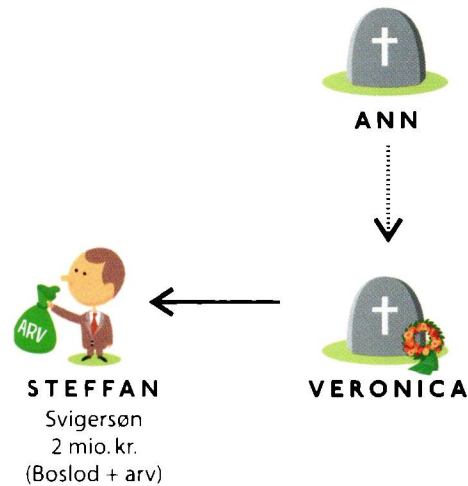
Ann fra eksemplet ovenfor bestemte i et testamente, at arven efter hende skulle være Veronicas skilsmissesæreje. Efter at Veronica har arvet Ann, skal hun skilles. Hun beholder nu hele den del af arven efter Ann, der måtte være i behold, herunder også værdistigning og renter, der måtte være løbet på. Køber Veronica fx et parcelhus kontant for de arvede 1 mio. kr., og stiger huset derefter i værdi, således at værdien, når hun bliver separeret, er 2 mio. kr., beholder hun hele værdien i huset.

Dette gælder, uanset om din arving allerede var gift, da arven blev modtaget eller først senere har giftet sig – og det eventuelt flere gange.

Når arven er gjort til skilsmissesæreje, gælder særejet imidlertid kun, indtil din arving eller din arvinges ægtefælle eller registrerede partner dør. Derefter er arven blevet fælleseje.

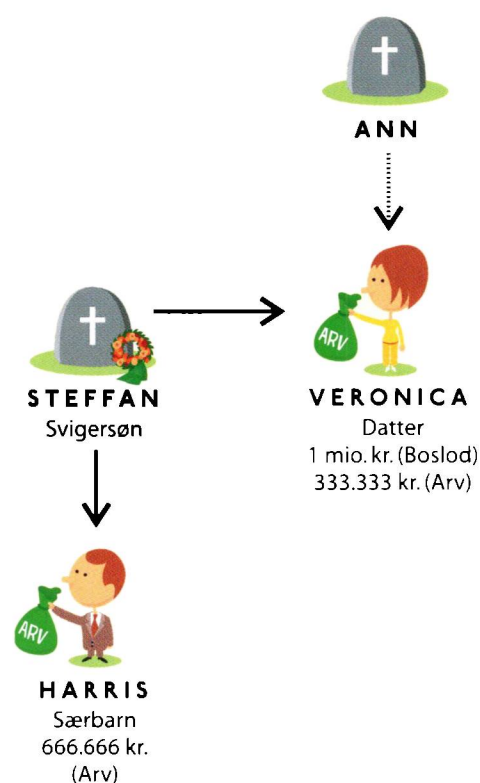
Veronicas arv er som nævnt ovenfor gjort til skilsmissesæreje. Når Veronica dør, bliver arven derfor til fælleseje. Steffan har ret til boslod af denne på 1 mio. kr., og arver den anden halvdel, hvis Veronica ikke havde livsarvinger.

Der opstår ved skilsmissesæreje – set med dine øjne – imidlertid alvorlige problemer, hvis din arvinges ægtefælle eller registreret partner har særbørn eller er insolvent, dvs. har en betydeligere gæld.

Har din datter og hendes ægtefælle for eksempel ikke fællesbørn, men har hendes ægtefælle ét særbarn, vil dette, hvis dets far dør før din datter, og der ikke var oprettet testamente, arve 1/3 af arven efter dig. Er ægtefællen insolvent (forgældet), skal halvdelen af arven efter dig gå til ægtefælens kreditorer både ved din datters eller hendes ægtefælles eller registrerede partners død.

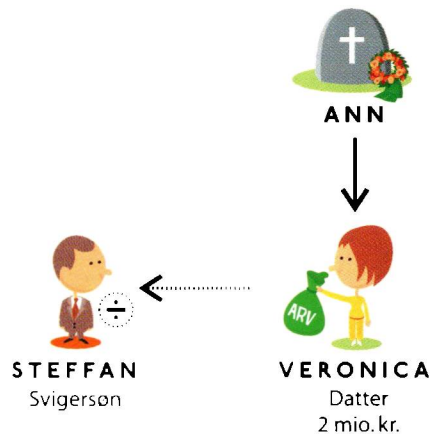
Hvis Steffan havde haft et særbarn, Harris, og Steffan var død som den første af ægtefællerne, var Veronicas skilsmisssæreje også blevet til fællesæje. Steffans dødsbo havde derfor fået en boslod på halvdelen af dette, dvs. 1 mio. kr. Dette beløb ville ved et skifte falde i arv efter Steffan til fordeling mellem hans særbarn, Harris, som ville arve 2/3 (666.667 kr.), medens Veronica ville arve 1/3 (333.333 kr.). Veronica ville derudover beholde den anden halvdel af skilsmisssærejet (1 mio. kr.).

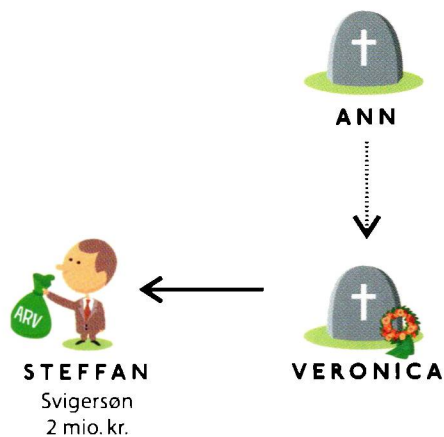
Fuldstændigt særeje

Bestemmer du i dit testamente, at arven skal være din arvinges fuldstændige særeje, er arven særeje både ved arvingens separation og skilsmisse, og når arvingen eller arvingens ægtefælle eller registrerede partner dør.

Ann fra eksemplet ovenfor kunne i stedet have bestemt, at arven på 1 mio. kr. efter hende skulle være Veronicas fuldstændige særeje. For pengene har Veronica købt et parcelhus, der er steget til det dobbelte i værdi, dvs. til 2 mio. kr. Ved separation og skilsmisse, og hvis Veronicas ægtefælle Steffan dør før Ann, beholder Ann alle værdierne i huset, uden at der skal betales boafgift.

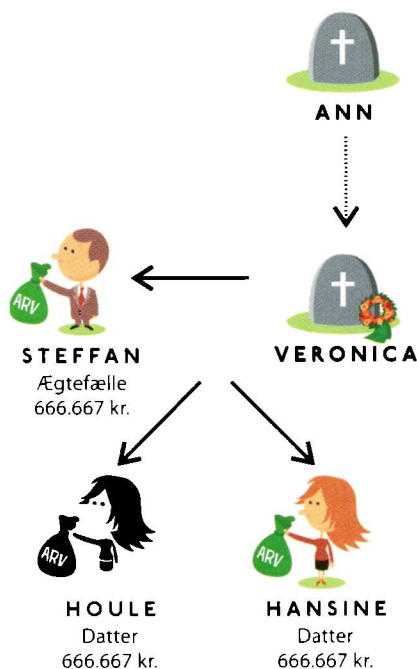

Dør Veronica før Steffan, skal værdierne i parcelhuset på 2 mio. kr. derimod deles. Er Veronica barnløs, og har hun ikke oprettet testamente selv, arver Steffan de 2 mio. kr., uden at der skal betales boafgift.

– fortsættes næste side

Har Veronica og Steffan i stedet to fællesbørn, Houle og Hansine, og har Veronica ikke selv oprettet testamente, arver fællesbørnene hver 1/3 af de 2 mio. kr. = 666.667 kr. og skal betale boafgift med 15% efter et bundfradrag, der i 2002 er 216.900 kr. Steffan arver den sidste 1/3 af de 2 mio. kr. = 666.667 kr. og skal ikke betale boafgift. Huset må så eventuelt sælges, og familien må flytte.

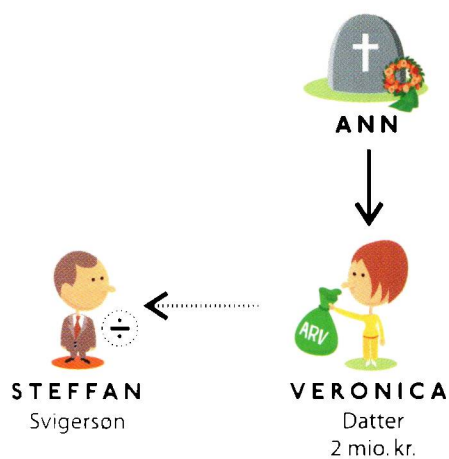
Kombinationssæreje

Har du i dit testamente gjort arven til ægtefællebegunstigende kombinationssæreje, er arven altid særeje for din arving ved dennes separation og skilsmisse.

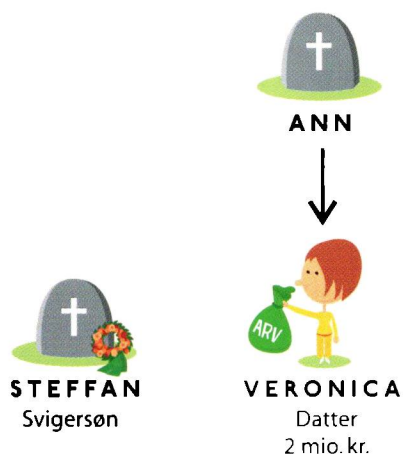
Dør din arvinges ægtefælle eller registrerede partner før din arving, bliver arven fuldstændigt særeje for din arving og beholdes derfor fuldt ud af arvingen, uden at der skal svares boafgift.

Dør din arving før din arvinges ægtefælle eller registrerede partner, bliver arven fælleseje, således at arvingens ægtefælle eller registrerede partner kan gå i uskiftet bo med eventuelle fællesbørn.

Ann fra eksemplerne foran kunne endelig have bestemt, at arven på 1 mio. kr. skulle være Veronicas ægtefællebegunstigende kombinationsæreje. For pengene har Veronica købt et parcelhus, der er steget til det dobbelte i værdi, dvs. til 2 mio. kr. Ved separation og skilsmisse beholder Veronica stadig værdierne parcelhuset i stedet for at skulle aflevere halvdelen af værdierne i dette, hvis arven var fælleseje.

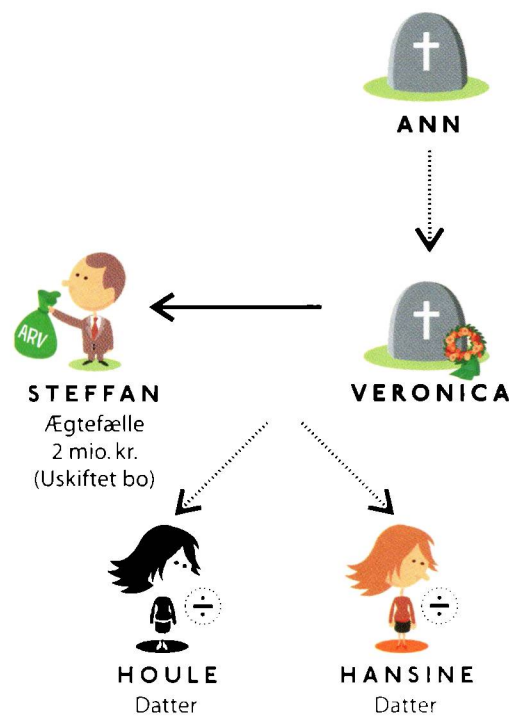

Hvis Steffan dør først, beholder Veronica også parcelhuset uden boafgift. Dette vil Ann normalt opfatte som en fordel i forhold til, at huset var fælleseje eller skilsmissesæreje.

– fortsættes næste side

Hvis Veronica dør før Steffan, bliver værdierne i huset til fællesje, og Steffan kan nu gå i uskiftet bo med huset og ægtefællernes eventuelle fællesbørn. Dette ville Ann, hvis Steffan ikke er insolvent (forgældet), ofte opfatte som en fordel i forhold til, at huset var fuldstændigt særeje, fordi Steffan da uden videre kan blive i huset med børnene.

Sammenfatning

Det vil ses, at bestemmelser om ægtefællebegunstigende kombinationssæreje kan være egnede til, at der ved relativt moderat arvebeløb gives mulighed for, at dit barns efterlevende ægtefælle eller registrerede partner kan gå i uskiftet bo og beholde en ejerbolig sammen med dine børnebørn.

Er der derimod tale om, at dit barn arver en meget betydelig arv, fx på 10 millioner kr., kan arven normalt uden risiko for, at hjemmet må sælges, gøres til fuldstændigt særeje,

fordi ægtefællen til dit barn da normalt vil arve en 1/3 af værdierne.

Uskiftet bo

Er du i uskiftet bo, kan du kun bestemme, at den andel af det uskiftede bo på 1/2, som er arven efter dig selv, skal være særeje.

Gamle testamenter

Har du i et testamente, som blev skrevet før den 1. oktober 1990 truffet bestemmelse om, at dine arvingers arv skal være særeje, bliver arven normalt skilsmissesæreje for dine arvinger. Ønsker du, at arven i stedet skal være enten fuldstændigt særeje eller kombinationssæreje, må testamentet ændres, og dette vil så normalt frit kunne bestemmes i et tillæg til testamentet, en såkaldt kodicil.

Det sagte gælder også for testamenter, der måtte være oprettet efter den 1. oktober 1990, fx med bestemmelse om, at arven skal være skilsmissesæreje.

2. Båndlæggelse af arven ved at denne sættes fast for din arving

Ved testamente kan du bestemme, at arven skal sættes fast for dine arvinger, såkaldt båndlæggelse. Er du i uskiftet bo, kan du kun båndlægge den halvdel af det uskiftede bo, som er arven efter dig selv.

Hvilke arvingers arv kan båndlægges?

Livsarvinger

Er der ved testamente truffet bestemmelse om, at hele en livsarvingers arv skal båndlægges, har livsarvingen ret til at forlange tvangsarven, der normalt vil være halvdelen af arven, frigivet for båndlæggelsen, når livsarvingen er fyldt 25 år og kan bevise, at han eller hun er i stand til at styre sine økonomiske forhold på en forsvarlig måde. Din livsarving vil imidlertid normalt ikke ønske at forlange frigivelse, hvis

han eller hun er forgældet, fordi den båndlagte arv, så længe den er båndlagt, ikke kan røres af arvingens kreditorer.

Friarven kan man båndlægge for livsarvingen, uden at arvingen kan forlange fritagelse for båndlæggelsen. Båndlæggelsen kan dog gøres tidsbegrænset eller betinget.

Ægtefælle og registreret partner

Du kan aldrig båndlægge mere end friarven, dvs. højst halvdelen af din ægtefælles eller registrerede partners arv. Båndlæggelsen kan eventuelt gøres tidsbegrænset eller betinget.

Andre end livsarvinger og ægtefæller eller registrerede partnere

Er en arving ikke din livsarving og heller ikke din ægtefælle eller registrerede partner, kan hele arvingens arv båndlægges. Det kan ske enten tidsbegrænset eller for arvingens livstid. Det kan også bestemmes, at båndlæggelsen skal være betinget og ophøre ved en bestemt begivenheds indtræden, fx hvis arvingen, der nu er insolvent (forgældet), fører bevis for at være blevet solvent.

Minimum for båndlæggelser

Et arvelod på mindre end 75.000 – 100.000 kr. kan du aldrig båndlægge, hvis arvingen ikke i forvejen ejer noget, der allerede er båndlagt.

Betydningen af, at arven er båndlagt

Når en arv bliver båndlagt, skal de arvede pengemidler anbringes i en forvaltningsafdeling i et pengeinstitut, og arvingen vil normalt få udbetalt indtægterne, dvs. renter og andet udbytte, løbende.

Også fast ejendom kan med arvingens samtykke båndlægges. Dette sker normalt ved tinglysning af en deklaration på ejendommen om, at den ikke kan sælges eller belånes m.v.

Hverken arvingen selv eller arvingens kreditorer kan røre den båndlagte arv. Kreditorerne kan heller ikke røre det uhævede afkast i 6 måneder fra forfaldsdagen.

Arvingen kan dog søge at få et beløb udbetalt af den

båndlagte kapital til uddannelses – eller etableringsformål m.v.

Når en arv båndlægges ved testamente, bliver den arvingens fuldstændige særeje, hvis der ikke i testamentet er truffet bestemmelse om, at den båndlagte arv skal være af en anden formueart.

Hvornår skal man båndlægge?

I praksis sker delvis båndlæggelse ret ofte, når en yngre arving skal arve en betydelig formue. Tvangsarven båndlægges da ofte, til arvingen er 25 år, og friarven fx til arvingen er 30 eller 35 år. Det kan erfaringsmæssigt være farligt for yngre mennesker pludseligt at blive særdeles velhavende.

Inden du bestemmer dig for at båndlægge arven for dine arvinger, bør du nøje overveje, om de fordele, der vil kunne opnås ved båndlæggelsen, står i rimelig forhold til det ubehag eller den følelse af nedværdigelse, der for din arving kan ligge i at få sin arv sat fast.

Båndlæggelse kan efter lidt anderledes regler også ske af de gaver, man giver.

KAPITEL 5

Begrænsning af arvestridigheder

I dette kapitel gennemgås det, hvorledes du kan begrænse risikoen for, at dine arvinger kommer i strid med hinanden. Dette kan dels gøres ved at træffe bestemmelser om fordeling af indbo og andre genstande, således at arvingerne ikke bliver uvenner i forbindelse med fx en lodtrækning. Endvidere kan du i vidt omfang begrænse arvestridigheder ved at træffe bestemmelse om, at dit bo skal behandles af en bobestyre.

1. Fordeling af boets ting

Fordeling af boets ting mellem arvingerne

Når de genstande – fx ejerbolig, sommerhus, bil, båd og indbo m.v. – som man efterlader sig, skal fordeles mellem arvingerne, spiller det en rolle,

- om man selv er ugift eller gift, registreret partner eller ikke,
- om man har livsarvinger, og
- om man er i uskiftet bo.

Både reglerne om, hvordan fordelingen sker uden testamente, og reglerne om, hvad man kan bestemme derom ved testamente, er forskellige i disse tilfælde.

Du kan ved testamente bestemme:

- at dine arvinger skal have forret til at arve bestemte ting inden for værdien af deres arv,

- at andre end dem, der ellers er dine arvinger, skal arve bestemte ting, eller
- at dine arvinger skal arve bestemte ting oven i deres øvrige arv.

Der er intet i vejen for, at du ved testamente kombinerer de tre nævnte muligheder.

**Forret for arvinger til bestemte ting,
når du er ugift og ikke registreret partner**

Ikke testamente

Er du ugift og ikke registreret partner, og er der ikke skrevet testamente om, hvordan de ting, du efterlader dig, skal fordeles mellem dine arvinger, gælder følgende:

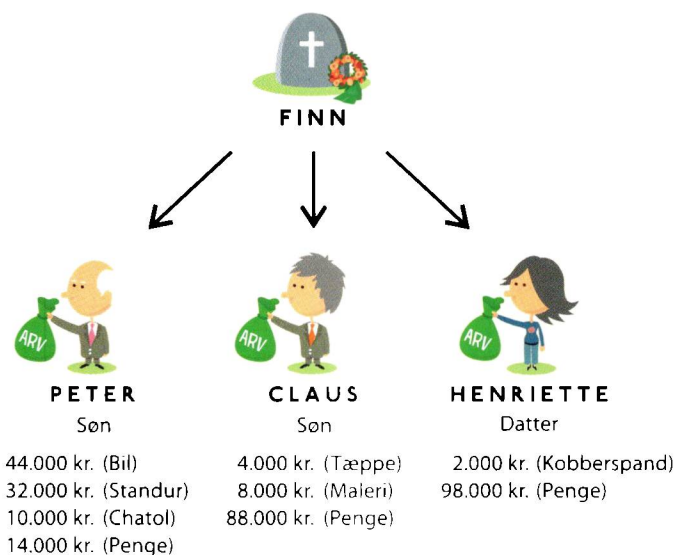
Dine arvinger må, hvis boet bliver udleveret til privat skifte, selv finde ud af og søge at blive enige om, hvad der skal ske med de enkelte ting. Bliver tingene ikke solgt – fordi det er nødvendigt for at skaffe penge til betaling af boets gæld og afgifter m.v., eller fordi ingen af dine arvinger ønsker at arve tingene, men hellere vil have penge i stedet, skal tingene fordeles. Kan arvingerne ikke enes om at dele dem, skal der trækkes lod. Der kan fra 1997 også trækkes lod om faste ejendomme. Er arvingerne uenige, kan spørgsmålet indbringes for skifteretten.

Hvis andet ikke aftales eller er bestemt ved testamente, trækkes der lod om hver enkelt ting, således at fx den ene af arvinger kan være heldig og vinde 5 gange i træk.

Behandles boet som et bobestyrerbo, skal bobestyreren forestå delingen og vil normalt kunne styre delingen igennem, så arvestridigheder undgås, se nærmere nedenfor under 2.

Finns arvinger er børnene Peter, Claus og Henriette. Finn, der er ugift, efterlader sig en bil til værdi 44.000 kr., et antikt standur til 32.000 kr., et chatol til 10.000 kr., et ægte tæppe til 4.000 kr., et maleri til 8.000 kr. og en kobberspand til 2.000 kr. Vurderingsprisen for tingene, der vil blive fastsat af en sagkyndig person, er således i alt 100.000 kr. Resten af arven består af 200.000 kr. i kontanter. Finn har ikke skrevet testamente.

Efter Finns død kan børnene ikke enes om delingen af tingene. Ved lodtrækning efter de almindelige regler vinder Peter derefter bilen, det antikke standur og chatollet. Claus vinder tæppet og maleriet. Henriette vinder kobberspanden. Peter har således ved lodtrækning fået ret til at arve ting til en værdi på 86.000 kr., Claus ting til en værdi på 12.000 kr. og Henriette ting til en værdi på 2.000 kr. De tre børn skal, når der ikke er testamente, hver arve 1/3 af de 300.000 kr. = 100.000 kr. Peter får derfor 14.000 kr. af pengene, Claus får 88.000 kr. af pengene og Henriette får 98.000 kr. af pengene.

Testamente

Da resultaterne af en sådan lodtrækning kan give anledning til megen strid og bitterhed, kan du i stedet ved testamente træffe bestemmelse om, hvordan tingene skal deles.

Der er her tre muligheder.

1. Den første er, at du i selve testamentet skriver, hvem der

skal have forret til at få hvilke ting. En sådan fremgangsmåde er dog ofte meget upraktisk, fordi dine forhold normalt vil ændre sig, således at du gang på gang må lave testamentet om.

2. Har du i dit testamente bestemt, at dit bo skal behandles ved bobestyrer, se derom nedenfor under 2., kan du for det andet yderligere skrive i testamentet, at lister om, hvordan tingene skal deles, der indleveres til din bobestyrers kontor, skal danne grundlag for, at bobestyreren deler tingene i overensstemmelse med listerne. Derved undgås arvestridigheder.
3. Den tredje mulighed er, at du træffer bestemmelse om en lodtrækning efter det såkaldte prioriteringsprincip. Dette bevirker, at der så kun skal trækkes lod en gang, og at hver af arvingerne derefter på skift vælger de genstande, de helst vil have. Dette vil de ofte føle meget retfærdigt.

Derimod er det en udbredt misforståelse, at man blot kan sætte sedler på de enkelte genstande og på denne måde bestemme, hvem der skal have ret til at arve tingene. Protesterer blot en af arvingerne mod sådanne sedler, bliver de uden betydning for delingen af boet.

Finn i eksemplet ovenfor havde sat sedler på standuret, chatollet, tæppet, maleriet og kobberspanden. På alle sedler stod der: »Skal arves af min datter, Henriette.« Sedlerne var underskrevet af Finn. Peter og Claus protesterede imidlertid mod sedlerne, og der skulle derfor trækkes lod.

Forret for arvinger til bestemte ting, når du er gift eller registreret partner

Ikke testamente

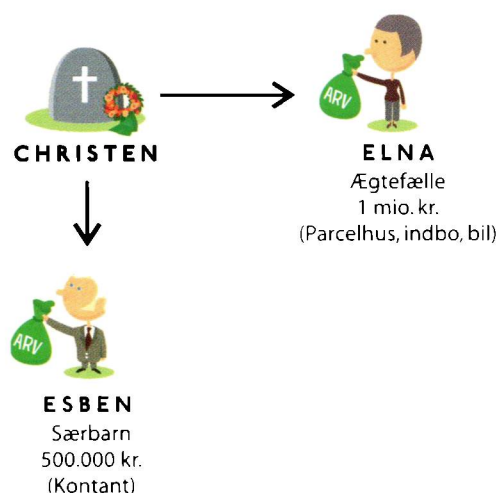
Efterlader du dig både en ægtefælle eller registreret partner og andre arvinger, enten livsarvinger eller nogle, du ved testamente har bestemt skal arve en bestemt andel af dit bo, og har du ikke ved testamente bestemt, hvem der skal have forret til at arve de enkelte ting, har din ægtefælle eller regi-

strerede partner en langt bedre stilling end de øvrige arvinger til at få tingene, når boet skal deles.

Fælleseje og skilsmissesæreje

Er din formueordning fælleseje eller skilsmissesæreje, og har du ikke skrevet testamente, kan din ægtefælle eller registreret partner frit bestemme, hvilke ting, herunder også faste ejendomme, dvs. parcelhuse, ejerlejligheder, sommerhuse (fritidshuse), erhvervsjendomme og ubebyggede grunde, din ægtefælle som den efterlevende ønsker at arve. Din ægtefælle eller registrerede partner kan endog udtage alle ting og ejendomme i hele fællesboet imod at betale det, de andre arvinger, herunder livsarvinger, skal arve, kontant.

Christen og Elna er gift. Christen har særbarnet Esben fra et tidligere ægteskab. De har ikke andre børn. De ejer tilsammen 1,5 mio. kr., hvoraf 1 mio. kr. er parcelhus, indbo og bil, mens 500.000 kr. er kontanter. De har fælleseje, og de har ikke oprettet testamente. Christen døde i 2001. Halvdelen af boet, 750.000 kr., faldt i arv efter Christen og blev i medfør af arveloven fordelt med 2/3 (500.000 kr.) til hans særbarn, Esben, og 1/3 (250.000 kr.) til Elna. Elna fik endvidere sin halvdel af boet (boslod) på 750.000 kr. Elna valgte at udtage parcelhuset, indboet og bilen og at lade Esben nøjes med at arve de 500.000 kr. kontant.

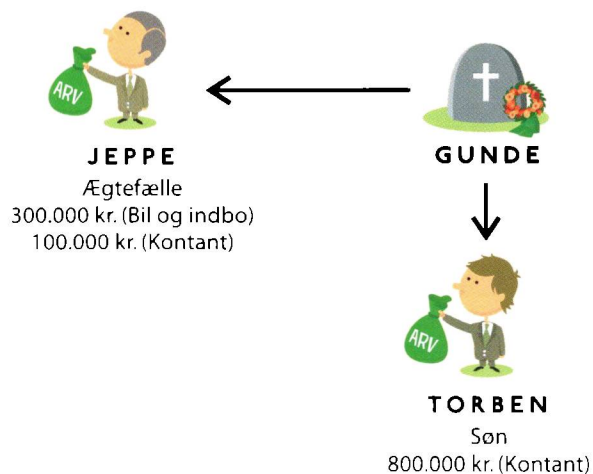

Kapitel 5

Fuldstændigt særeje

Er din formueordning fuldstændigt særeje, og har du ikke skrevet testamente, har din ægtefælle eller registrerede partner dog kun forret til arve ting og faste ejendomme, der værdimæssigt ligger inden for hans eller hendes arvepart af det fuldstændige særeje. Dette gælder også, hvis du ved testamente har forøget din ægtefælles eller registrerede partners arvepart fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{2}{3}$.

Jeppes og Gundes er gift. Gunde har særbarnet Torben. De har ikke andre børn. Gunde ejer et parcelhus til en værdi af 900.000 kr., en bil til en værdi af 200.000 kr. og indbo til en værdi af 100.000 kr. Det hele er hendes fuldstændige særeje. Jeppe ejer ikke noget. Der er ikke skrevet testamente. Ved Gundes død arver Jeppe $\frac{1}{3}$ af hendes formue, dvs. værdier til 400.000 kr. Torben arver $\frac{2}{3}$, dvs. værdier til 800.000 kr. Jeppe har forret til at arve genstande, der helt ligger inden for hans arvelod på 400.000 kr. Ejendommen ligger uden for arveparten. Bilen og indboet til sammen ligger derimod inden for arveparten, og Jeppe har derfor forret til at arve disse ting. Hvis Jeppe og Torben ikke kan blive enige om, hvem der skal have huset, må det sælges, og salgssummen fordeles mellem dem. De kan i enighed også bestemme, at det skal afgøres ved lodtrækning, hvem der skal arve huset.

Testamente

Fælleseje og skilsmissesæreje

Du kan ved testamente højst give andre end din ægtefælle eller registrerede partner forret til at arve ting, der tilhører din del af fællesboet eller dit skilsmissesæreje, og hvis værdi ligger inde for ¼ af værdien af de samlede fællesejer og skilsmissesærejer. Der gælder dog den yderligere begrænsning, at du ikke kan give andre end din ægtefælle eller registrerede partner forret til at arve fast ejendom, der tjener til familiens bolig, eller hvortil din ægtefælles eller registrerede partners erhvervsvirksomhed er knyttet, og heller ikke til at arve indbo, der hører til det fælles hjem eller til din ægtefælles eller registrerede partners arbejdsredskaber.

Jon og Karoline er gift. Jon har sønbarnet Magdalena. De har ikke andre børn. De har fælleseje. De ejer tilsammen 2 mio. kr., hvoraf 500.000 kr. er en lille ejerlejlighed, der tjener som deres bolig, 250.000 kr. er indbo i det fælles hjem, 250.000 kr. er en bil, og 1 mio. kr. er kontanter og værdipapirer. Jon vil gerne ved testamente give sit sønbarn, Magdalena, forret til bestemte ting. Han kan imidlertid kun give hende forret til ting, hvis værdi ligger inden for 1/4 af 2 mio. kr., dvs. 500.000 kr. Han kan endvidere ikke give hende ret til at arve hverken ejerlejligheden eller indboet, selvom disses værdi måtte ligge inden for arvens størrelse. Jon kan derfor kun give Magdalena forret til at udtage bilen og bestemte værdipapirer inden for et beløb af 500.000 kr. og kun hvis tingene hører til hans bodel.

Fuldstændigt særeje

Din ægtefælle eller registrerede partners forret til som den efterlevende at arve ting og faste ejendomme, der er dit fuldstændige særeje, inden for værdien af vedkommendes arvepart i dette, kan du ved testamente ikke helt fratage din ægtefælle eller registrerede partner. Du kan højst bestemme, at andre end din ægtefælle eller registrerede partner skal have forret til at arve bestemte ting og faste ejendomme, der værdimæssigt ligger inden for halvdelen af værdien af dit fuldstændige særeje. Din ægtefælle eller registrerede partner har derefter forret til at arve resten af tingene inden for sin arvelod.

Havde hele formuen i eksemplet ovenfor i stedet tilhørt Jon, og havde den været hans fuldstændige særeje, kunne han ved testamente have givet fx Magdalena forret til at arve ting inden for 1/2 af særejets værdi, dvs. inden for 1.000.000 kr. Han måtte gerne give Magdalena forret til ejerlejligheden og indboet, idet beskyttelsen af den længstlevende ægtefælle kun omfatter de situationer, hvor de havde fælleseje eller skilsmisssæreje. Jon kunne derfor fx give Magdalena forrang til ejerlejligheden, indboet og bilen, i alt 1 mio. kr., således at hans hustru, Karoline, alene ville arve kontanter og værdipapirer.

2. Forskrift om bobestyrerbehandling

Ikke testamente

Har du ikke ved testamente truffet bestemmelse om, at dit bo skal behandles ved bobestyrer, og bliver der tale om, at boet skal skiftes, vil boet i de fleste tilfælde blive udleveret til privat skifte mellem dine arvinger.

Ved et privat skifte må dine arvinger være enige om alt. Kan de ikke enes, har enhver af dem ret til at forlange, at boet skal overgå til bobestyrerbehandling. I så fald udpeges der normalt en autoriseret bobestyrer ved vedkommende skifteret til at forestå behandlingen af boet. I en del af de dødsboer, der skiftes privat, antager arvingerne i praksis selv en advokat til at bistå dem med at behandle boet, hvortil også hører at udfærdige anmeldelser og eventuelle selvangivelser til skattemyndighederne samt åbningsstatus og boopgørelse til skifteretten. Advokatens salær beregnes som en timesats efter arbejdets omfang.

Bliver arvingerne imidlertid uenige, kan det forekomme, at de hver lader sig repræsentere under det private skifte ved deres egen advokat. Ekstraudgifterne dertil kan være ret betydelige, og uenighederne kan erfaringsmæssigt sætte varige spor.

Testamente

Du kan i dit testamente bestemme, at dit bo ikke skal be-

handles som et privat skifte, men i stedet af en særlig udpeget bobestyrer (tidligere kaldet eksekutor). Som bobestyrer vælges i almindelighed ved testamentet en advokat, men der kan også udpeges andre. Fordelene ved en sådan bobestyrerbehandling er først og fremmest:

- at man kan vælge en person, man kender og har tillid til, og som har rutine i at behandle boer og kender ens forhold, i stedet for at det overlades til arvingerne at finde en advokat,
- at uenigheder mellem arvingerne om, hvem de vil anvende, bliver undgået,
- at uenigheder mellem arvingerne om boets behandling vil blive bilagt af bobestyreren, der i det hele forestår bobehandlingen og skal styre boet igennem til en hurtig afslutning. Beslutninger om væsentlige anliggender skal dog forelægges for arvingerne, der i princippet har bestemmelsesret om disse, og
- at bobestyreren skal være særlig forsikret mod, at boet kan lide tab.

Der er ofte ingen grund til at træffe bestemmelse om bobestyrerbehandling, hvis dit bo vil være så enkelt at behandle, at arvingerne selv efter vejledning fra skifteretten kan gøre det, og hvis du ikke har grund til at befrygte, at dine arvinger ikke kan enes, eller at nogle af dem vil forsøge at dominere de andre på en uheldig måde.

Den eneste ulempe ved at indsætte en bobestyrer er, at arvingerne ikke får rådighed over boets værdier, før boet sluttes. Ved privat skifte må arvingerne dog normalt vente med at dele boet, indtil der er gået mindst 6 måneder.

Nye undersøgelser viser, at behandlingen gennemsnitligt varer ca. 8½ måned ved privat skifte og ca. 11 måneder ved bobestyrerbehandling.

Der er langt færre arvestridigheder ved bobestyrerbehandling.

KAPITEL 6

Bestemmelser om forældremyndighed

Reglerne om, hvem der får forældremyndigheden over dine børn, når du dør, er noget forskellige alt efter, om du har forældremyndigheden alene, eller om du har fælles forældremyndighed sammen med din nuværende eller tidligere ægtefælle, registrerede partner eller samlever.

Du har forældremyndigheden alene

Ikke testamente

Har du forældremyndigheden alene over dine børn, og dør du, skal statsamtet træffe bestemmelse om, hvem der derefter skal have forældremyndigheden over børnene. Anmoder børnenes efterlevende fader eller moder om at få forældremyndigheden, vil han eller hun få den, hvis ikke hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det.

Rolf og Rosie blev skilt i 1996. Rosie fik forældremyndigheden over deres to fællesbørn, Eske og Oluf. Ved Rosies død i 2002 anmodede Rolf om at få forældremyndigheden. Hensynet til, hvad der er bedst for Eske og Oluf, taler ikke imod dette ønske, og Rolf får derfor forældremyndigheden over begge børn.

Testamente

I tre tilfælde bliver der ikke tale om, at børnenes efterlevende fader eller moder skal have forældremyndigheden:

- når der ikke er nogen efterlevende far eller mor,

- når vedkommende ikke ønsker at få forældremyndigheden, eller
- når statsamtet finder det bedst for barnet, at vedkommende ikke får forældremyndigheden.

Det kan derfor i disse tre situationer blive af afgørende betydning, om du har fremsat ønske om, hvem der skal have forældremyndigheden. Et sådan ønske kan fremsættes på en hvilken som helst måde, men også i et testamente. Du kan pege på en enlig person eller på et ægtepar. Dit ønske skal nemlig i så fald følges af statsamtet, hvis da ikke hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod.

Hvis Rosie i et testamente havde fremsat ønske om, at hendes forældre skulle have forældremyndigheden, skulle statsamtet have taget dette ønske med i sine overvejelser. Et sådant ønske kunne eventuelt være ledsaget med anmærkninger om, hvorfor Rosie ikke fandt, at Rolf var egnet til at få forældremyndigheden. Det ville herefter være op til statsamtet at vurdere, om Rosies ønske skulle respekteres, eller om hensynet til, hvad der er bedst for børnene, taler for at give Rolf forældremyndigheden.

Et børnetestamente kan være et selvstændigt testamente eller kan indgå som en del af dit øvrige testamente.

Fælles forældremyndighed

Ikke testamente

Hvis du og den anden af forældrene har fælles forældremyndighed over barnet eller børnene, gælder følgende, hvis du selv dør først:

Bor børnene ved din død sammen med den anden af børnenes forældre, beholder den anden forældremyndigheden alene.

Peder og Lotte blev skilt i 1992. De fik fælles forældremyndighed over deres fællesbarn, Nicolai, som boede hos Peder. Ved Lottes død i 1999 beholdt Peder derfor forældremyndigheden alene.

Bor børnene ved din død ikke hos den anden af forældrene, kan en anden, herunder den, børnene bor hos, anmode om at få forældremyndigheden. Anmodningen kan dog kun imødekommes af statsamtet, hvis hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod, at forældremyndigheden forbliver hos den efterlevende af forældrene.

Hvis Nicolai ikke havde boet hos Peder ved hans død, men derimod hos Lottes forældre, kunne Lottes forældre have anmodet om at få overført forældremyndigheden. En anmodning herom fra Lottes forældre ville dog kun blive imødekommet, hvis hensynet til, hvad der var bedst for Nicolai, talte imod at lade forældremyndigheden forblive hos Peder.

Testamente

Bliver der ikke tale om, at den efterlevende af forældrene skal beholde forældremyndigheden, er det af betydning, om du i testamente eller på anden måde har fremsat ønske om, hvem der skal have forældremyndigheden. Den pågældende får da forældremyndigheden, hvis ikke hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod dette.

Såfremt du også vil tage højde for, at I begge kan dø, fx hvis I skal på en udlandsrejse med fly eller i øvrigt foretage jer noget, der opfattes som farligt, kan I begge i et fællestestamente eller på anden måde sammen fremsætte ønske om, hvem der, hvis begge dør, skal have forældremyndigheden.

Harris og Rosie er gift og har to fællesbørn, Bent og John. De har megen kontakt med Harris' søster, Lise, og hendes mand, Ole, som de har stor tillid til. Rosies forældre ser de derimod så godt som aldrig. Harris' forældre er døde. I et fællestestamente har de derfor fremsat ønske om, at Lise og Ole skal have forældremyndigheden over fællesbørnene, hvis Harris og Rosie begge dør.

Ved ønsker om, hvem der skal have forældremyndigheden over dine børn, kan du eller I pege på en enlig person eller på et ægtepar. Ønsket skal følges af statsamtet, hvis ikke hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det.

Ønsker i testamenter om, hvem der skal have forældremyndigheden, såkaldte børnetestamenter, skrives ret ofte af forældre, der har aftalt med slægtninge eller venner, at de pågældende gerne vil tage sig af børnene.

KAPITEL 7

Hvem arver livsforsikringssummer og kapitalpensioner m.v.

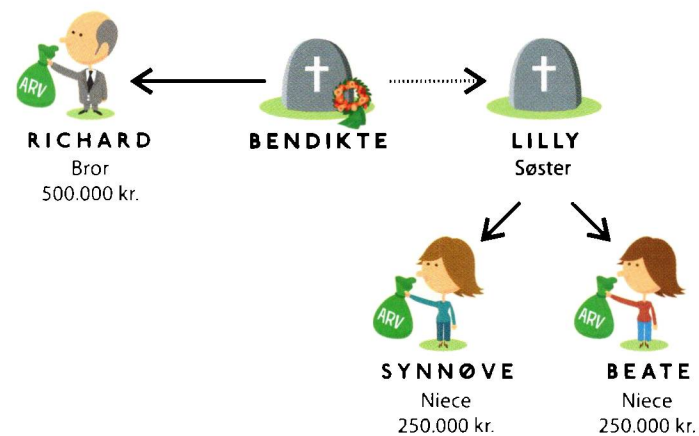
For livsforsikringssummer og kapitalpensioner m.v. gælder nogle særlige arveregler. Afgørende for, hvem der skal arve sådanne værdier, er i første række ikke, om der er oprettet testamente, men i stedet, om der er indsat en begunstiget eller dette ikke tilfældet.

Ingen begunstigelse

Har du oprettet en livsforsikringspolice m.v., og er der ikke indsat nogen begunstiget, tilfalder livsforsikringssummen ved din død dit bo og skal derefter fordeles efter de almindelige arveregler. Fordelingen af summen afhænger derfor af, i hvilken familiegruppe du hører til.

Kapitel 7

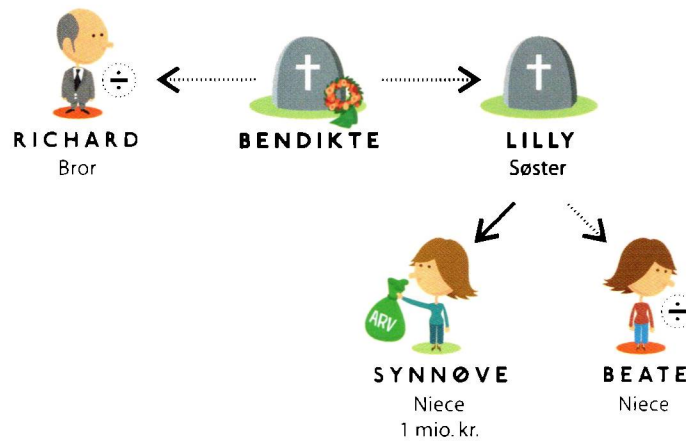
Bendikte har tegnet en livsforsikringspolice med en forsikringssum på 1 mio. kr. Hun har ikke indsat nogen begunstiget i policen. Bendikte er enlig med arvinger i 2. arveklasse, idet hendes arvinger alene er hendes bror, Richard, og hendes afdøde søster Lillys to døtre, Synnøve og Beate. Boets eneste aktiv er livsforsikringssummen på 1 mio. kr. Denne arves derfor af broren, Richard, med $\frac{1}{2} = 500.000$ kr. og af hver af de to niecer, Synnøve og Beate, med $\frac{1}{4} = 250.000$ kr.

Havde du skrevet testamente, ville dette i så fald også kunne få betydning for fordelingen af den del af dit bo, som består af en livsforsikringssum.

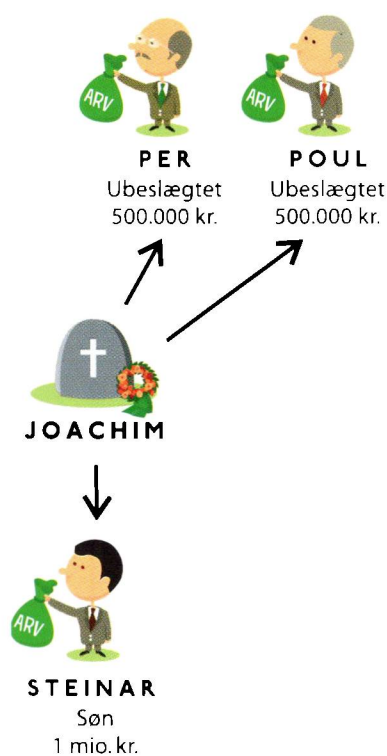
Hvem arver livsforsikringssummer og kapitalpensioner m.v.

Bendikte i eksemplet ovenfor kunne ved testamente have bestemt, at hele arven efter hende – herunder også livsforsikringssummen – skulle tilfalde den ene af hendes niecer, fx Synnøve. Synnøve havde i så fald arvet hele beløbet på 1 mio. kr., og Richard og Beate havde ikke arvet noget.

Testamentet skal naturligvis respektere dine livsarvingers og ægtefælles krav på tvangsarv. Du kan derfor ikke ved at skrive testamente tage den del af en livsforsikringssum fra dine livsarvinger eller din ægtefælle, som tilkommer dem som tvangsarv.

Joachim har tegnet en livsforsikringspolice med en forsikringssum på 2 mio. kr. Han har ikke indsat nogen begunstiget i policen. Han efterlader sig en livsarving, nemlig sin søn, Steinar. Ved testamente har Joachim indsat to ubeslægtede, Per og Poul, til at arve alt med halvdelen til hver. Forsikringssummen på 2. million kr. er boets eneste aktiv. Steinar protesterer mod testamentet under henvisning til sin tvangsarveret på halvdelen af boets formue. Herefter tilfalder livsforsikringssummen for halvdelen vedkommende Steinar (hans tvangsarv) = 1 mio. kr., og Per og Poul arver hver $\frac{1}{4}$ = 500.000 kr.

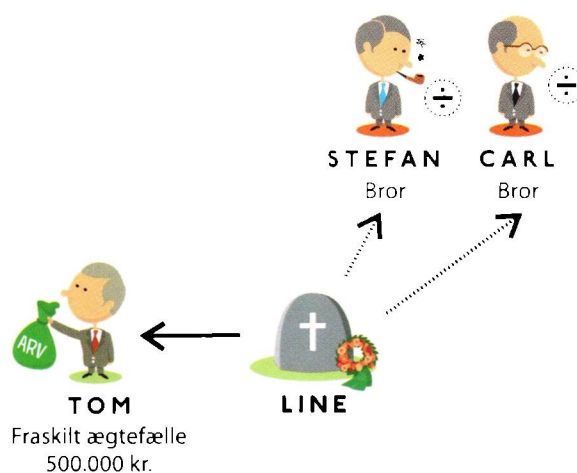
Der er indsat en eller flere begunstigede

Når der er indsat en begunstiget, udbetales forsikringssummen uden om dødsboet til den begunstigede. Man kan, når man ikke har ægtefælle eller registreret partner eller livsarvinger, ved begunstigelsen træffe bestemmelse om hele for-

Hvem arver livsforsikringssummer og kapitalpensioner m.v.

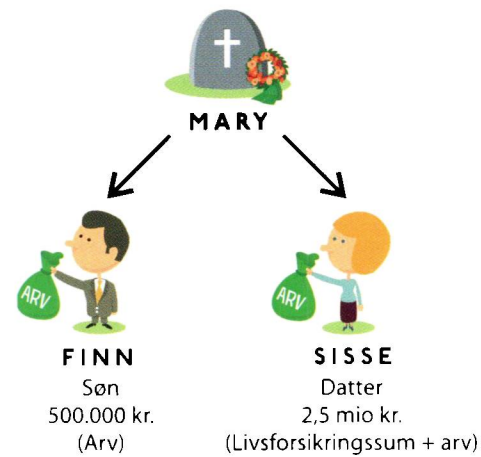
sikringssummen. Har man tvangsarvinger, har de dog ret til at få deres tvangsarv også af forsikringssummen.

Line har indsat sin fraskilte ægtefælle, Tom, som begunstiget til en livsforsikringssum på 500.000 kr. Lines arvinger er hendes søskende, Stefan og Carl. Forsikringssummen er boets eneste aktiv. Forsikringssummen tilfalder uanset boets formueforhold nu fuldt ud Tom, fordi Lines søskende ikke er tvangsarvinger.

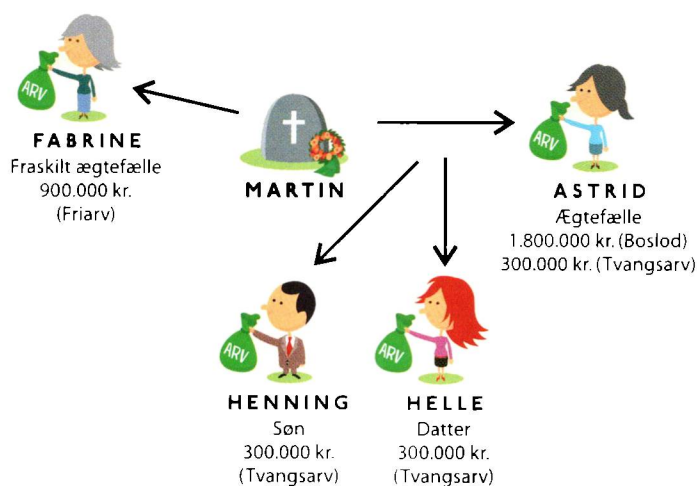
Din frihed til at disponere ved indsættelse af begunstigede gælder også fuldt ud, hvis du har indsat en begunstiget, som er tvangsarving.

Mary er ugift og efterlader sig to arveberettigede børn, Sisse og Finn. Boets nettoformue er på 1 mio. kr. Mary har indsat Sisse som begunstiget til forsikringssummen på en livsforsikringspolice, der er på 2 mio. kr. Selv om Finn protesterer, tilfalder hele forsikringssummen nu fuldt ud Sisse uden om dødsboet. Værdierne i dødsboet deles efter de legale arveregler eller et eventuelt testamente. Er der ikke testamente, vil Sisse og Finn arve hver $\frac{1}{2}$ af dødsboets formue.

Først, hvis du har indsat en person, der ikke er tvangsarving, og efterlader dig ægtefælle, registreret partner eller livsarvinger, sættes en grænse for, hvad du kan bestemme.

Martin efterlader sig en ægtefælle, Astrid, og to arveberettigede børn, Henning og Helle. Martin og Astrid har fællesbo. Dødsboets formue er på 0 kr. Martin har tegnet en livsforsikring. Livsforsikringssummen er på 3,6 mio. kr. Martin har indsat sin fraskilte ægtefælle, Fabrine, som begunstiget. Astrid og børnene, Henning og Helle, protesterer mod begunstigelsen. Herefter tilfalder halvdelen (1.800.000 kr.) af forsikringssummen den efterlevende ægtefælle, Astrid, som hendes boslod. Den anden halvdel (1.800.000 kr.) falder i arv efter Martin. Af de 1.800.000 kr., der falder i arv efter Martin, er halvdelen tvangsarv (900.000 kr.), som skal fordeles med 1/3 (300.000 kr.) til hans ægtefælle, Astrid, og 2/3 (600.000 kr.) til ligedeling mellem børnene, Henning og Helle, dvs. med 300.000 kr. hver. Den anden halvdel af arven efter Martin (900.000 kr.) er friarv, som ved begunstigelsen er tillagt hans tidligere ægtefælle, Fabrine. Fabrine modtager derfor alene 900.000 kr. af policebeløbet.

Reglerne om livsforsikring gælder også for kapitalforsikring, renteforsikring og kapitalpensioner.

Indsættelse af begunstigede

Du kan indsætte en begunstiget i din livsforsikringspolice ved at give skriftlig meddelelse derom til selskabet eller lade bestemmelsen optage i policen eller lade policen blive påtegnet derom af selskabet.

Når du har indsat en begunstiget, kan du også – ved at

love det – træffe bestemmelse om, at du ikke skal kunne tilbagekalde begunstigelsen. Denne kaldes i så fald for en uigenkaldelig begunstigelse. Har du ikke truffet en sådan bestemmelse, kan du frit tilbagekalde en begunstigelse.

Når du har indsat en navngiven person som begunstiget, bortfalder begunstigelsen, hvis den begunstigede ikke overlever dig.

Har du indsat din ægtefælle som begunstiget, er det din til enhver tid værende ægtefælle. Dette gælder også ved registreret partnerskab. En sådan begunstigelse bortfalder ved separation og skilsmisse.

Man kan indsætte sin samlever ved navns nævnelse, men ikke ved blot at skrive, at ens til enhver tid værende samlever skal modtage forsikringssummen.

Har du indsat dine børn som begunstigede, anses dine livsarvinger – derunder også adoptivbørn – som begunstigede hver for den andel, arveloven tildeler de pågældende i arv af dit dødsbo.

Har du indsat dine arvinger som begunstigede, tager enhver af dem del i forsikringssummen efter det forhold, hvori de skal arve dig af dit dødsbo.

Har du indsat dine nærmeste pårørende som begunstigede, skal din eventuelle ægtefælle eller registrerede partner arve først, derefter følger dine børn eller andre livsarvinger og sidst dine øvrige arvinger.

Ordforklaring

Arveafgift: Ordet arveafgift er i bogen nogle steder brugt som samlebetegnelse for boafgift og tillægsboafgift, se under disse.

Arvebeholdning: Det, der bliver af arve, dvs. værdien af alle et dødsbos ejendele med fradrag af værdien af boets gæld, omkostninger og afgifter – bortset fra arveafgift (boafgift og tillægsboafgift).

Arveretlige familiegrupper: De 12 arveretlige familiegrupper, hvor der for hver gruppe gælder ens arveregler, se nærmere side 8.

Boafgift: En afgift på 15%, der efter et bundfradrag (i 2002 på 216.900 kr.) skal betales af arv til en persons efterkommer og visse andre af en persons nærmeststående.

Bodel: Den del af ægtefællers eller registrerede partners fællesejeformue, som den ene af parterne ejer, se nærmere side 36.

Boslod: De to halvdele af ægtefællers eller registrerede partners fællesejeformuer, som opgøres ved ægteskabets eller partnerskabets opløsning. Ved ægtefællers eller partners død tilhører den ene boslod dødsboet og den anden boslod den efterlevende ægtefælle eller registrerede partner, se nærmere side 36.

Børnetestamente: Bestemmelser i testamente om, hvem der skal have forældremyndigheden over børn efter ens død, se side 135-138.

Friarv: Den arv, der kan tages fra arvingerne ved testamente, og som derfor kan tillægges andre, se side 20.

Fuldstændigt særeje: En formueordning for ægtefæller og registrerede partnere, som bevirker, at formuen ikke blot er særeje under ægteskabet og ved separation og skilsmisse, men også ved død, se side 116-118.

Fælleseje: Den formueordning, ægtefæller eller registrerede partnere har, når der ikke ved ægtepagt, gavebrev eller testamente er truffet bestemmelse om særeje. Ved fællesje (også kaldet formuefællesskab) deles hele fællesboet lige mellem ægtefællerne eller de separerede partnere ved separation, skilsmisse og død.

Insolvens: En person eller et dødsbo er insolvent, når værdien af personens eller dødsboets gæld overstiger værdien af ejendelene.

Kombinationssæreje: Se ægtefællesbegunstigende kombinationssæreje.

Kompensationsbeløb: Et beløb, som i visse tilfælde kan tillægges den ene af to ugifte samlevende, når parterne går fra hinanden, eller når den ene part dør, se nærmere side 94-95.

Krydslivsforsikring: En forsikring, som især ugifte samlevende hver for sig kan have fordel af at tegne på den andens liv med den andens tilladelse, således at forsikringssummen udbetales til den ene ved den andens død, se nærmere side 96-99.

Livsarvinger: En persons efterkommere dvs. børn, børnebørn osv., se nærmere side 8-10.

Registreret partnerskab: »Ægteskab« mellem to personer af samme køn, se især side 8.

Skilsmissesæreje: En formueordning mellem ægtefæller eller registrerede partnere, som bevirker, at formuen er særeje under ægteskabet og ved separation og skilsmisse, men bliver fælleseje, når den første af ægtefællerne eller de registrerede partnere dør, se især side 114-116.

Successionsrækkefølge: Det forhold, at friarv ifølge et testamente først skal tilfalde en arving og derefter skal gå videre til en anden arving, se side 73.

Særbørn: Børn, som en ægtefælle, registreret partner eller ugift samlevende har med en anden end ægtefællen, den registrerede partner eller samleveren.

Særeje: Fællesbetegnelse for formueordningerne skilsmissesæreje, kombinationssæreje og fuldstændigt særeje.

Særlige livsarvinger: Særbørn eller disses efterkommere.

Tillægsboafgift: En afgift på 25%, der efter et fradrag skal

betales oveni boafgiften af arv til andre end en persons efterkommere og visse andre af en persons nærmeststående.

Tvangsarv: Den del af en ægtefælles eller registreret partners eller livsarvings arv, som ikke kan tages fra dem ved testamente, og som derfor ikke uden, at der gives arveafkald, kan tillægges andre, se side 20.

Uskiftet bo: En afslutningsmåde for et bo derved, at en efterlevende ægtefælle eller registreret partner modtager alle ejendelene og gældsposterne i fællesboet eller parternes skilsmissesæreje, idet arveretten for den førsteafdødes børn indefryses, indtil det uskiftede bo senere skiftes, se nærmere side 47-50, 61-65 og 75-81.

Ægtefællebegunstigende kombinationssæreje: En formueordning for ægtefæller og registrerede partnere, som bevirker, at formuen er særeje under ægteskabet og ved separation og skilsmisse og enten forsætter med at være særeje eller bliver fælleseje ved den førstes død, alt afhængig af hvem af ægtefællerne eller de registrerede partnere der dør først, se nærmere side 118-120.